ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Valvanne

7/1. 1955

5000—11—34 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 26 - 7.

Tokio SSA 7 P:NÄ tammi KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
3 205 Yal. D. 35
27/2.35. 2
5 C/15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 1.

Oheisena lähetystö kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä poliittista raporttiansa n:o 1.

Ministeri: Aleg Walvanne

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o **1.**

Tokio ssa **7** p:nä **tammi** kuuta 19**35.**

Asia: **Japanin Helsingin-**

lähetystö.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
3 1205 Sal. D. 35.
22/2.35 2
5 C15

Lähetystön viime vuoden raportissa n:o 16 kerroin, että Japanin ulkoministeriö, jonka nykyinen budjetti päättyy 27,861,000 jeniin, oli vaatinut huhtikuun 1 päivänä 1935 alkavaa finanssivuotta varten itselleen 49,450,000 jeniä, mutta että finanssiministeriö oli ehdotuksessaan ehdottanut tämän määrän 27,860,000 jeniin. Muutama päivä sitten hallitus vahvisti lopullisesti parlamentille annettavan budjettiesityksensä, ja sen mukaan ulkoministeriölle pyydetään 29,651,000 jeniä eli vain vähän enemmän kuin sillä oli käytettävänään tällä varainhoitovuodella.

Tavatessani juuri varaulkoministeri SHIGEMITSUn tiedustelin, miten nyt tulisi käymään ulkoministeriön suunnitelmien, joiden mukaan mm. Suomeen oli perustettava itsenäinen lähetystö. Hän vastasi, että valitettavasti ulkoministeriön oli pitänyt nyt luopua tästä ehdotuksestaan. Finanssiministeriö oli säästäväisyyssyistä jyrkästi vastustanut Euroopassa olevan diplomattisen edustuksen laajentamista ensi finanssivuoden aikana. Se oli suostunut ainoastaan yhden uuden lähetystön perustamiseen, nim. Kairoon, ja tämän kan-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nan hallitus oli omaksunut. Päätöstä oli perusteltu siten, että Japanille oli tärkeätä saada vientinsä edistämiseksi diplomaattinen edustus Afrikan manterelle, jossa sillä ei tähän asti ollut sellaista ollut. Toisaalta tulisi itsenäisen lähetystön järjestäminen Kairoon halvemmaksi kuin ulkoministeriön suunnittelemien muiden lähetystöjen perustaminen, koska Kairossa jo oli pääkonsulin virka, joka vain muutettaisiin ministerin viraksi.

Ministeri SHIGEMITSU taas vakuutti minulle olevansa sitä mieltä, että Japanin olisi jo kauan sitten poliittisista syistä pitänyt perustaa Helsinkiin itsenäinen lähetystö. Hän selitti tekevänsä voitavansa, jotta se saataisiin ensi vuonna aikaan.

Samalla ministeri SHIGEMITSU mainitsi, että vaikka finanssiministeriön olikin onnistunut radikaalilla tavalla supistaa ulkoministeriön suunnitelmia, viimeksimainittu aikoi kuitenkin tehdä Helsingissä olevan edustuksen entistä arvovaltaisemmaksi. Ulkoministeriö aikoi nimittäin tämän vuoden lopulla siirtää muualle asiainhoitaja ICHIKAWAn, joka tosin täysin nautti hallituksensa luottamusta (hän on muuten rouva SHIGEMITSUn serkku), mutta kuului ulkoasiainhallinnon nuorempiin virkamiehiin, ja nimittää hänen tilalleen asiainhoitajaksi vanhemman diplomaatin.

Vaikka ministeri SHIGEMITSU nimenomaan vakuutti, että Kairoon perustettava lähetystö tulisi nyt olemaan ainoa uusi lähetystö, olen hänen kanssaan tapahtuneen keskustelun jälkeen kuitenkin sattumalta kuullut ulkoministeriön taholta, että Japani aikoo ensi varainhoitovuonna perustaa vielä toisenkin lähetystön, nimittäin Abessinian pääkaupunkiin Addis-Abebaan.

Tämä johtuu kuulemani mukaan siitä, että Japanin taloudelliset piirit pyrkivät tarmokkaasti luomaan Afrikassa markkinoita puuvillatuotteilleen. Jos tämä tieto on oikea, merkitsee se sitä, että hallitus on tällä kertaa pitänyt Japanin taloudellista ekspansiota tärkeämpänä kuin ulkoministeriön poliittisia näkökantoja.

Ulkoministeriön suunnitelmista ei julkisesti anneta tietoja, ennenkuin parlamentti on budjetin hyväksynyt.

Hugo Wahanen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 2:

Ministeri Valvanne

14/1. 1935.

5000—11—34 4284

ULKOASIAINMINIST

4 / 205 Sal. D. 35.

23/2.35 | No | Li

5 | C15

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 30 - 4.

Tokio SSA 14 P:NÄ tammi KUUTA 1935.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 2.

Oheisena lähetystö kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 2.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Tokio ssa 14 p:nä tammi kuuta 1935.

Asia: Eräs Japanin - Venäjän sotaa koskeva laskelma.

4 205 Sal. D. 35.
23/2.35
5 C15

Arvovaltainen amerikkalainen aikakauskirja FOREIGN AFFAIRS julkaisi äskeisessä numerossaan (Vol. 12, No. 4) artikkelin nimeltä "The strategy of another Russo - Japanese war". Sen on kirjoittanut amerikkalainen kapteeni T. J. BETTS, joka aikaisemmin on ollut Yhdysvaltain sotilasasiamiehen apulaisena Kiinassa ja tätä nykyä palvelee yleisesikunnassa. Kun kirjoitus on mielenkiintoinen ja perustunee luotettavimpiin amerikkalaisiin lähteisiin, pyydän sitä lyhyesti selostaa.

Kirjoittaja ei pohdi kysymystä, onko sodan puhkeaminen lähiaikoina Japanin ja Neuvostoliiton kesken todennäköistä vai ei, mutta hän koettaa hahmotella sellaisen sodan vaiheita, jos se syttyisi.

Hän esittää ensin eräitä yleisiä huomautuksia.

Ensiksikin sodan alkaisi Japani. Venäjälle on edullista mahdollisimman kauan välttää sotaa ja, jos se alkaa, käydä sitä puolustussotana.

Toiseksi laivastot eivät tulisi sodassa esittämään sanottavaa osaa.

Kolmanneksi sodan päänäyttämönä tulisi olemaan Baikalin alue. Japanin päätarkoituksena olisi saada haltuunsa ensin Jablonoin vuoristo, sitten varsinainen Baikalin alue ja Vitimin ylänkö. Saatuaan tämän vuoristoalueen haltuunsa Japanilla ei enää olisi syytä edetä lännemmäksi. Venäjän päätarkoituksena olisi tämän

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi
Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

alueen puolustaminen.

Idempänä oleva Siperia on siksi uhanalainen, että Venäjä ei voi sitä jatkuvasti puolustaa. Vladivostok on vain noin 100 km:n päässä Korean rajasta. Pogranitšnajan ja Mantšulin sekä jonkin ajan perästä Aigunin kautta Japani voi lähettää joukkojaan rautateitse rajan yli. Sungarin laaksoa myöten on helppo edetä Habarovskiin.

Venäjä tulisi kuitenkin koettamaan viivytellä niin kauan kuin mahdollista japanilaisten joukkojen etenemistä Baikalia kohti. Samoin se tulisi viimeiseen asti puolustamaan Vladivostokia. Niin kauan kuin tämä pysyisi venäläisten käsissä, se sitoisi japanilaisia piiritysjoukkoja, joiden luku olisi ainakin puolet sen varusväestä, ja estäisi Japania täysin käyttämästä Siperian rautatietä. Vladivostokin satamasta käsin vedenalaiset voisivat vaikeuttaa Japanista mantereelle tapahtuvaa joukkojen kuljetusta. Linnoituksella olisi jossakin määrin sama asema kuin Port Arthurilla ensimmäisessä Japanin - Venäjän sodassa. Lisäksi se olisi tärkeä ilmavoimakeskus.

BETTS arvioi, että Neuvostoliitto voi keskittää - ja luultavasti on jo keskittänyt - Kaukoitään n. 500 lentokonetta, joista 40 - 100 on raskaita pitkän matkan pommikoneita. Japanilla on käytettävinään yhteensä n. 1,000 maa- ja merikonetta. Molemmin puolin ilmapuolustus on heikko.

Alinomaa kuulee Japanissa puhuttavan siitä, että sodan syttyessä vihollinen voisi saada suurta tuhoa aikaan tekemällä lentohyökkäyksiä maan tiheään ahdettuihin kaupunkeihin, joiden talot ovat etupäässä puuta ja paperia. BETTS ei kuitenkaan luule venäläisten suunnittelevan lentohyökkäyksiä siviiliväestöä vastaan. Hän ei usko, että edes sata pommikonetta pystyisi hävittämään yhtä kaupunkia.

Hän otaksuu, että venäläiset lentokoneet tekisivät Vladivostokista käsin hyökkäyksiä varsinaisiin sotilaallisiin maaleihin, s.o. Japanin asetehtaita, Korean satamia, Dairenia sekä Mukdenin, Hsinkingin ja Harbinin rautatiesolmuja vastaan. Pyrkimyksenä olisi pitää japanilaiset ilmavoimat mahdollisimman hajalla.

Voidakseen pitää Vladivostokissa riittäviä lentovoimia venäläisillä pitää olla kaupungin läheisyydessä suuri määrä lentokenttiä. Itse linnoituksen puolustukseen tarvittaisiin vain n. 50,000 miestä, mutta lentoalueitten puolustus vaatii lisäksi n. 100,000 miestä. (100,000)

Venäjän ilmavoimat pyrkisivät häiritsemään Japanin kulkuyhteyksiä, Japanin lentojoukot taas tuhoamaan Venäjän lentovoimat. BETTS pohtii sitä mahdollisuutta, että samoinkuin Japanin torpedoalukset 8 p:nä helmikuuta 1904 tunkeutuivat Port Arthurin satamaan, sen lentolaivueet tulevassa sodassa joko sodanjulistuksen hetkellä tai jo sitä ennen tekisivät hyökkäyksiä Venäjän lentoasemia vastaan. Hän otaksuu tämän kuitenkin vaikeaksi, koska venäläisten lentovoimat nykyään sijaitsevat hajallaan Habarovskin länsi- ja pohjoispuolella ja vasta operaatioiden alettua todennäköisesti keskitettäisiin Vladivostokiin.

Esitettyään edellä selostetut yleiset sodankäynnin edellytykset BETTS siirtyy kuvittelemaan, miten Japanin ja Venäjän voimain ottelu todennäköisesti tapahtuisi.

Sota alkaa siten, että Japanin ilmavoimat tekevät hyökkäyksen Venäjän lentovoimia vastaan, aiheuttavat niille vahinkoa, mutta eivät saa niitä tuhotuiksi. Japani saartaa Vladivostokin, ja sen laivasto aloittaa vartiopalveluksen pitkin Siperian rannikkoa.

Maavoimat saavat kosketuksen toistensa kanssa. Venäjällä on kaksi mobilisaatiokeskusta: Vladivostok, joka ulottaa vaikutuksensa Pogranitšnajaan, ehkä Habarovskiin asti, ja Tšita, joka hoitaa puolustuksen Blagoveštšenskia myöten. Japanin joukot etenevät Harbinista käsin kaikkia ratoja myöten Siperian rajoille ja Dželholista Urgaa (Ulan-Batoria) ja Kjahtaa kohti. Laivat tuovat yhtämittaa joukkoja Japanista venäläisten lentokoneitten ja sukellusveneitten voimatta sanottavasti häiritä tätä kuljetusta. Venäjän armeijat peräytyvät taistellen kahteen suuntaan, osaksi Vladivostokia, osaksi Baikalia kohti. Kun Japanin joukot ovat n. 50 km:n päässä Vladivostokista, siirtyvät Venäjän lentovoimat, joiden vahvuus nyt on ehkä puolet alkuperäisestä, Baikaliin. Tähän mennessä on kulunut vähintään puoli vuotta, enintään vuosi vihollisuuksien alkamisesta.

Molempien vastustajien kesken ei ole suurta kvalitatiivista eroa. Kummallakin puolella on puutetta tykistöstä, mekaanisista taisteluvälineistä ja autokulkuneuvoista; esikuntajärjestely on niinikään molemmin puolin heikkoa. Japani on taipuvainen hyökkäävään sodankäyntiin, Venäjä puolustautuvaan.

Mitä kvantiteettiin tulee, Japani, jolla on n. 2 milj. harjoitettua miestä, voinee taloudellisista syistä ylläpitää vain n. 900,000 miehen suuruisen taisteluvoiman. Tästä luvusta olisi aluksi n. 300,000 miestä sijoitettava varusväeksi kotimaahan, kulkuyhteyksien vartioksi Mantšukuohon ja Kiinan rajoille, mutta lisävoimien saavuttua Japanista voitaisiin ehkä tämä joukko siirtää rintamalle. Vladisvostokia vastaan keskitettäisiin aluksi 150 - 250,000 miestä; Venäjän lentovoimien sieltä lähdettyä olisi sinne jätettävä ehkä 50,000 miestä. Kun armeijat ovat sijoittuneet vastakkain Baikalille, on Japanin vahvuus siellä ehkä 750,000 miestä (luku on saatu siten, että rintamalle lähetetyistä 900,000 miehestä lasketaan 50,000 olevan Vladivostokissa ja 100,000 tulleen taistelukyvyttömiksi).

BETTS olettaa, että Neuvostoliiton armeijan rauhanaikainen vahvuus on 700,000 miestä ja että se sodan aikana voidaan kohottaa 6 miljoonaksi. Mutta Kaukoitään Venäjän on lähetettävä joukkonsa ja niiden aseistus, muut varustukset ja muonitus Siperian rataa myöten. 1904 - 1905, jolloin tämä rata oli yksiraiteinen, Venäjä kykeni ylläpitämään sotanäyttämöllä korkeintaan ehkä 310,000 miestä. Nyt rata on suurelta osalta kaksiraiteinen ja sen teho sen johdosta ehkä nelinkertainen. Venäjän aseteollisuus sijaitsee nykyään entistä idempänä ja Baikal on aikaisempaa sotanäyttämöä paljon lännempänä. Toisaalta armeija nykyään vaatii ehkä 3 - 4 kertaa niin paljon varustuksia kuin se vaati 1904 - 1905. BETTS tulee näitä seikkoja punnittuaan siihen tulokseen, että Neuvostoliitto voi ylläpitää ehkä 400,000 taistelukykyistä miestä Baikalilla.

Kun ratkaisevat taistelut tällä seudulla alkaisivat, olisivat venäläiset todennäköisesti paljon heikommat miesluvultaan, mutta heillä olisi hyvä puolustusasema ja verraten hyvä kulkuyhteys rintaman taakse. Japanin kulkuyhteydet rintamalle olisivat vaikeutuneet, ja sen olisi luotava uutta tieverkostoa

Siperian radan molemmille puolin (tosin se voisi käyttää hyväkseen valtaamiaan Ohotin ja Verhne-Udinskista Kjahtaan vasta rakennettuja rautateitä). BETTS huomauttaa, että ei Japani eikä Neuvostoliitto joutuessaan sotaan pyrkisi tuhoamaan vihollisensa vastustustahtoa. Japanin päämääränä olisi valloittaa määrätty maa-alue. Venäjän sodankäynnin kohteena taas olisi lamauttaa Japanin hyökkäystahto ja murtaa sen finanssit, talouselämä, moraali ja yleensä yhteiskunnan perusteet.

BETTS tulee siihen lopputulokseen, että Japanilla joutuessaan sotaan Neuvostoliiton kanssa olisi kuitenkin yliote ja että se luultavasti, vaikka ei ehdottoman varmasti, saisi taistelussa voiton.

Olen kysynyt Yhdysvaltain täkäläiseltä sotilasasiamieheltä majuri CRANEilta hänen mielipidettään kapteeni BETTSistä ja tämän yllä selostetusta kirjoituksesta.

Hän vastasi, että kapteeni BETTSiä pidetään erittäin lahjakkaana upseerina. Palattuaan komennukseltaan Kiinasta hän on palvellut Washingtonissa yleisesikunnan sanomalehtiosastossa.

Itse kirjoituksesta majuri CRANE sanoi, että luonnollisesti ei kukaan etukäteen kykene arvaamaan, miten joku mahdollinen sota tulevaisuudessa tapahtuisi. Mutta hänestä BETTS oli artikkelissaan nojautunut oikeihin perusteihin ja tehnyt niistä järkeviä johtopäätöksiä.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Valvanne

27/1. 1955

5000—11—34 4284

T O K IO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

KIRJELMÄ n:o 33 - 11.

Tokio SSA 23 P:NÄ tammi KUUTA 19 35. 5 205 Sal. D. 35.

VIITTAUS: N 2/3. 35

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19 5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 3.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 3.

Ministeri: Hugo Valvanne

Japanin ulkoministerin puhe

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Tokio ssa **23** p:nä **tammi** kuuta 19**35**.

S 205 Sal. D. 25.

Asia: **Japanin ulkoministerin**

2/1 25.

puhe parlamentissa.

5 C15

Viime vuoden raportissa n:o 20 selostin puhetta, jonka ulkoministeri HIROTA 30 päivänä marraskuuta esitti ylimääräistä istuntokautta pitämään kokoontuneelle parlamentille.

Joulukuun lopulla parlamentti kokoontui varsinaista istuntokauttaan varten, ja eilen ulkoministeri esitti sille tavanmukaisen yleiskatsauksen Japanin ulkopolitiikkaan. Pyydän seuraavassa selostaa tämän puheen pääkohtia ja esittää eräitä huomautuksia sen johdosta.

HIROTA mainitsi taas ensimmäiseksi Mantšukuon ja ilmoitti, että keisari KANGTE ensi keväänä tulisi viralliselle vierailulle Japaniin.

Tässä yhteydessä pyydän huomauttaa, että kun vierailusta jokin aika sitten tuli ensimmäinen tieto julkisuuteen, täkäläinen diplomaattikunta pelkäsi vierailusta aiheutuvan vaikeuksia, koska oli odotettavissa, että edustustojen päälliköt sen yhteydessä kutsuttaisiin hoviin. Keisarillisesta hoviministeriöstä saatiin kuitenkin pian kuulla, että kansainvälisestä tavasta poiketen diplomaattikuntaa ei tulla

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kutsumaan mihinkään tämän hallitsijavierailun yhteydessä järjestettävään tilaisuuteen.

HIROTA käsitteli senjälkeen puheessaan laivastoneuvotteluja ja sanoi Japanin hallituksen tulleen siihen tulokseen, että Washingtonissa 1922 tehty laivastosopimus ei enää ollut Japanin politiikan perustusten mukainen, minkä vuoksi Japani oli 29 päivänä viime joulukuuta sanoutunut siitä irti. HIROTA vakuutti kuitenkin, että Japani ei tulisi ryhtymään laivastonsa lisäämiseen, vaan tulisi koettamaan saada aikaan uuden "hyökkäämättömyyteen ja uhkaamattomuuteen" pohjautuvan sopimuksen.

Ulkoministeri sanoi pyrkivänsä ratkaisemaan Japanin ja Neuvostoliiton väliset kysymykset rauhallisin keinoin. Muutama tunti ennenkuin puhe pidettiin oli Pohjois-Mantšurian rautatien luovutuksesta vihdoinkin saatu aikaan periaatteellinen sopimus, ja HIROTA sanoi toivovansa, että sopimus pian saataisiin allekirjoitetuksi. Neuvostoliiton toiminta Kaukoidässä piti kuitenkin jatkuvasti yllä huolestumista Japanissa, ja ulkoministeri huomautti, että jos Neuvostoliitto halusi tässä maassa herättää luottamusta itseensä, sen oli kiinnitettävä huomiotaan Mantšukuon rajalla suorittamiinsa sotilaallisiin varusteluihin.

HIROTAn puhe kohdistui tällä kertaa erikoisesti Kiinaan. Hän lausui tyytyväisyytensä sen johdosta, että Kiinassa ei tätä nykyä ollut käynnissä muuta sisällissotaa kuin se, mitä käytiin hallituksen joukkojen ja kommunististen armeijain kesken ! Hän huomautti kuitenkin, että viimeksimainitussakin piili vaaran mahdollisuuksia. Kiinan hallituksen joukot näyttivät karkoittaneen punaisten päävoimat Kiangsin ja Fukienin maakunnista, mutta osa kommunisteja oli päässyt siirtymään

lännemmäksi ja liittymään Kueitšoussa ja Setšvanissa toimiviin hengenheimolaisiinsa. Lisäksi Sinkiangin bolševistuminen näytti jatkuvan. Japanin hallituksen oli pakko seurata näiden kommunististen armeijojen liikehtimistä Kiinassa. Japanin tehtävänä Itä-Aasian stabiloivana voimana oli saada muut idän valtiot ja erikoisesti Kiina ylläpitämään rauhaa ja järjestystä. HIROTA lausui, että viime aikoina Kiina oli näyttänyt rupeavan ymmärtämään oikein Japanin vaikuttimia ja pyrkivän sovintoon sen kanssa.

Onhan jonkin verran outoa, että Japanin hallitus näin yksityiskohtaisesti puuttuu toisen maan asioihin. Mutta Japani noudattaa politiikassa yhä määrätietoisemmin sellaista kantaa, että sen tehtävänä Aasian suurvaltana on määrätävästi vaikuttaa Kaukoidän kansainvälisessä politiikassa ja auttaa muita sen valtioita vapautumaan toisaalta läntisten suurvaltain, toisaalta Neuvostoliiton vaikutuksesta. Kiinankin hallitus on viime aikoina taistellessaan kommunistejaan vastaan pitänyt etujensa mukaisena ylläpitää siedettäviä suhteita Japaniin. Kaikesta päättäen HIROTA lähitulevaisuudessa tulee yhä koettamaan parantaa näitä suhteita tekemättä kuitenkaan minkäänlaisia myönnytyksiä Mantšukuon osalta.

Siirryttyään käsittelemään kauppapolitiikkaa ulkoministeri valitti, että monet maat yhä asettivat esteitä Japanin kaupalle ja jotkut vieläpä olivat irtisanoneet sen kanssa tekemänsä kauppasopimuksen. Japanille oli ulkomaankauppa välttämätön, ja se pyrki poistamaan tälle kaupalle asetetut esteet. Japanin kasvava teollisuus tarjosi suuria etuja raaka-aineita tuottaville mailleen. Viimeaikaisesta laajentumisestaan huolimatta Japanin ulkomaankauppa tällä hetkellä muodosti vain kolme pro-

senttia maailmankaupasta ja Japani oli kauppakansojen joukossa seitsemännellä tai kahdeksannella sijalla.

Puheensa lopussa HIROTA huomautti, että 27 päivänä ensi maaliskuuta Japani vapautuisi Kansainliiton jäsenyydestä, mutta Japani tulisi määrätietoisesti jatkamaan sitä politiikkaa, jonka se oli omaksunut.

Yleisvaikutelma ulkoministerin puheesta on, että hän pitää Japanin kansainvälistä asemaa tällä hetkellä varsin hyvänä. Ei voikaan olla myöntämättä, että HIROTA on tähän asti onnistunut sangen hyvin johtamaan Japanin ulkopolitiikkaa. Vaikka hän onkin johdonmukaisesti jatkanut sitä suuntaa, jonka maaliskuulla 1933 julkaistu keisarillinen reskripti vahvisti, hän on pyrkinyt välttämään muiden valtioiden uhittelua, johon Japanin kiihkokansalliset piirit ovat olleet hyvinkin kärkkäitä, ja koettanut saada aikaan tuloksia rauhallisin neuvotteluin. Erikoisesti Neuvostoliiton ja Kiinan suhteen hän on ylläpitänyt Japanin arvovaltaa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Talvanne

28/1. 1935

5000—11—34 4284

Salainen.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o **41 - 14.**

6 206 Sal. D. 35

Tokio SSA **28** P:NÄ **tammi** KUUTA 19 **35.**

8/3. 35

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

5 C15

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: **Raportti n:o 4.**

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 4.

Ministeri: Hugo Valvanne

Pohj.-Mantšurian rautatie

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Tokio ssa 28 p:nä tammi kuuta 1935.

C 206 Sal. 8. 35.

Asia: Pohjois-Mantšurian

8/3.35

rautatie.

5 C15

Neuvottelut, jotka kesäkuulla 1933 aloitettiin Tokiossa Neuvostoliiton ja Mantšukuon kesken Pohjois-Mantšurian rautatien luovutuksesta, johtivat tämän kuun 22 päivänä vihdoinkin periaatteelliseen sopimukseen. Tosiasiallisesti on neuvotteluja Neuvostoliiton kanssa käynyt Japani, joka muodollisesti esiintyi vain välittäjänä.

Pyydän seuraavassa lyhyesti selostaa tämän rautatien vaiheita.

Simonosekin rauhansopimuksessa 1895 Kiina luovutti Liautungin niemimaan Japanille. Ennen sopimuksen ratificointia Venäjä, Saksa ja Ranska kuitenkin painostivat Japania jättämään tämän alueen takaisin Kiinalle.

Mutta Venäjä vaati Kiinalta korvausta palveluksestaan. Siperian rautatien rakennustyöt olivat tällöin edenneet lähelle Mantšurian rajaa. Venäjä laski, että sille tuli kalliiksi jatkaa rataa Vladivostokiin Amurin pohjoispuolelta, ja taivutti Kiinan v. 1896 tekemään sopimuksen, jonka mukaan Kiinalais-venäläinen (myöhäisempi nimi: Venäläis-aasialainen pankki) sai oikeuden rakentaa rautatien Täitasta Mantšurian

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

poikki Vladivostokiin. Sopimuksen seurauksena perustettiin Itä-Kiinan rautatieyhtiö, jonka osakkeita vain Venäjän ja Kiinan alamaiset saattoivat omistaa. Yhtiö rakennutti rautatien, jonka raideleveys oli 5 jalkaa (1.52 m) eli sama kuin Venäjän rautateiden. Kiinan hallituksen kanssa sovittiin, että rautatie mm. oli velvollinen kuljettamaan Venäjän joukkoja ja sotatarvikkeita. 80 vuoden kuluttua rautatien valmistumisesta se oli maksutta luovutettava Kiinan hallitukselle.

Venäjä jatkoi yhä tunkeutumistaan itäänpäin. V. 1898 se sai Kiinalta vuokratuksi Liautungin niemimaan ja oikeuden rakentaa sivuradan Harbinista Dalnyyn (nykyiseen Daireniin). V. 1905 koko rautatie oli valmiina.

Portsmouthin rauhankonferenssissa Japani sai haltuunsa Liautangin vuokraoikeuden ja Tšangtšungista (nykyisestä Hsinkingistä) Dalnyyn ulottuvan osan rautatietä. Tämä luovutus vahvistettiin Japanin ja Kiinan välillä 22/12 1905 Pekingissä tehdyssä sopimuksessa. Toukokuuhun 1907 mennessä Japani oli muuttanut tämän rataosan raideleveyden kansainväliseen standardikokoon (4 jalkaa 8 $\frac{1}{2}$ tuumaa eli 1.43 m), ja elokuuhun 1909 mennessä Japani oli rakennuttanut uuden standardileveyisen sivuradan Mukdenista Antungiin. Japanin hallussa oleva Hsinkingin - Dairenin - Antungin rautatie sai nimekseen Etelä-Mantšurian rautatie.

Estääkseen tätä rautatietä saamasta osalleen Pohjois-Mantšurian rautatien kautta tapahtuvaa tavarankuljetusta, viimeksimainitun venäläinen johto on tähän asti ylläpitänyt prohibitiivistä tariffia Harbinin - Hsinkingin rataosalla.

Itä-Kiinan rautatieyhtiö, jonka pääkonttori sijaitsi Harbinissa, harjoitti rautatieliikenteen ohella myös maanviljelystä ja puutavara- sekä kaivosteollisuutta. Vuoden 1917 maa-

liskuun vallankumoukseen asti Venäläis-aasialainen pankki, jonka osakkeet olivat suurimmaksi osaksi ranskalaisissa käsissä, oli radan yksinomistaja. Venäjän hallitus oli kuitenkin siihen mennessä avustanut rataa 350 - 425 miljoonalla ruplalla.

Venäjän vallankumouksen jälkeen rautatie joutui huonoon hoitoon. Kun entente'in yhdistyneet joukot olivat miehittäneet Siperian, asetettiin radan johtoon Liittoutuneiden rautatiekomitea.

V. 1920 Venäläis-aasialainen pankki oli pakoitettu tekemään Kiinan hallituksen kanssa uuden sopimuksen, jonka mukaan mm. rautatieyhtiön hallintoneuvoston puheenjohtajan ja neljän jäsenen oli oltava kiinalaisia.

Liittoutuneiden rautatiekomitea lopetti toimintansa v. 1922. Sen aikana rautatie sai suuren määrän amerikkalaista modernia kalustoa, joka oli ollut tarkoitettu Venäjän koko rautatieverkostoa varten.

Vv. 1922-24 rautatie toimi venäläispakolaisen OSTROUMOVin johdon alaisena. Kun Kiina oli tunnustanut Neuvostoliiton, tehtiin niiden kesken v. 1924 Pekingissä ja Mukdenissa sopimukset, joiden mukaan radasta määräsivät yksinomaan näiden maiden hallitukset; yhtiön henkilökuntaan piti kuulua saman verran neuvostolaisia ja kiinalaisia; johtaja olisi neuvostolainen, toinen alijohtaja neuvostolainen, toinen kiinalainen; hallintoneuvostossa olisi viisi neuvostolaista ja viisi kiinalaista. Rautatietä ryhdyttiin hoitamaan näiden sopimusten mukaisesti.

Rautatien sovjettilaisen henkilökunnan harjoittaman kommunistisen toiminnan johdosta kehittyi kuitenkin riitaisuuksia sen ja Mantšurian vallanpitäjien, ensin TSANG TSO-LINin

ja hänen kuoltuaan TSANG HSIAO-LIANGin, kesken. Nämä riitaisuudet johtivat siihen, että sovjetin joukot v. 1929 tunkeutuivat Mantšurian alueelle. Vihollisuudet päättyivät Habarovskin sopimukseen, jonka mukaan sovjet taas sai rautatien johdon käsiinsä, mutta menetti oikeuden harjoittaa useimpia yhtiön sivutoimintoja.

Kun Mantšuria v. 1931 joutui Japanin määräysvallan alaiseksi, jatkuivat kahnaukset sovjetin ja Japanin kesken. Pian kävi ilmeiseksi, että Japani sekä strategisten että taloudellisten syiden vuoksi ei voinut aliistua siihen, että Neuvostoliitto jatkuvasti kontrolloi rautatietä.

Toukokuulla 1933 Neuvostoliitto ilmoitti Japanille olevansa valmis myymään radan joko Japanille tai Mantšukuolle. Kesäkuun lopulla 1933 alkoivat Tokiossa ne neuvottelut, jotka nyt lähenevät päätöstään.

Neuvottelut ovat olleet erittäin vaikeat. Kumpikin puoli on ennen kaikkea pitänyt kiinni ambitionäkökohdista ja samalla harjoittanut varsin itämaista kaupankäyntimetodia. Niin pian kuin keskustelut hinnasta joutuivat pysähdyksiin, järjestettiin joko puolelta tai toiselta poliittisia komplikaatioita. Neuvottelut keskeytyivät kokonaan lokakuulla 1933, alkoivat taas helmikuulla 1934, keskeytyivät uudestaan viime elokuulla, mutta jatkuivat taas syyskuulla.

Klokuun keskeytyksen yhteydessä Neuvostoliitto julkaisi mielenkiintoisen selostuksen eri hintatarjouksista, joita neuvottelujen aikana oli tehty. Japanin hallitus oli tästä erikoisen närkästynyt ja väitti, että molemmin puolin oli nimenomaan sovittu siitä, että nämä tarjoukset pidetään salassa. Sovjetin julkaiseman tiedonnannon mukaan oli kummaltakin puolen tehty pää-

asiassa seuraavat tarjoukset:

	SOVJETIN TARJOUS MILJOONIN JENEIN:	JAPANIN VASTATARJOUS MILJOONIN JENEIN:
Kesäkuulla 1933:	625	50
Elokuulla 1933	500	-
Helmikuulla 1934	200	-
Huhtikuulla 1934	-	100
Toukokuulla 1934	190	-
Kesäkuulla 1934	170	100
Heinäkuulla 1934	160	120

Kuluvan tammikuun 22 p:nä tehdyssä periaatteellisessa sopimuksessa on viimeiseksi mainittujen tarjousten ero puolitettu ja hinnaksi sovittu 140,000,000 jeniä. Kolmannes tästä määrästä on maksettava käteisenä. Puolet käteismaksua on maksettava silloin, kun sopimus rautatien myynnistä muodollisesti allekirjoitetaan, ja toinen puoli kolmen vuoden kuluessa. Maksu tapahtuu Japanin paperijenein edellyttäen, että sen arvo ei muutu enemmän kuin 8 prosentin verran Sveitsin frangista.

Kaksi kolmannesta myyntihinnasta maksetaan kolmen vuoden kuluessa japanilaisin tavaroin. Neuvostoliitto lienee alustavasti ilmoittanut, että se haluaa tavarasuoritusten käsittävän riisiä, raakasilkkiä, silkkikankaita, pienehköjä aluksia, sähkökoneita, kalastusverkkoja, kuparia, teetä ja soijapapuja. Kuuden kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta on sovittava tavarasuorituksista, joiden hinta on Japanin, Mantšukuon ja Neuvostoliiton edustajista kokoonpannun sekakomitean määrättävä.

Kauppahinnan lisäksi Mantšukuo maksaa Neuvostoliitolle 30 miljoonaa jeniä, joka on tarkoitettu rautatien palveluk-

sesta eroavan sovjettilaisen henkilökunnan eläkkeiksi.

Sen jälkeen kuin periaatteellinen sopimus tehtiin, ovat sekä Mantšukuon täkäläinen ministeri, Neuvostoliiton suurlähettiläs ja Japanin ulkoministeriön osastopäällikkö TOGO (joka viime aikoina tosiasiallisesti hoiti neuvotteluja Mantšukuon puolesta), lausuneet minulle olevansa sopimukseen tyytyväisiä. Lopputulos näyttää siis perustuvan kohtuulliseen kompromissiin. Neuvostoliiton suurlähettiläs sanoi luulevansa, että sopimustekstiä ei kuitenkaan saataisi valmiiksi ja allekirjoitetuksi ennenkuin ehkä maaliskuulla.

Neuvostoliitolla on monessa suhteessa etua siitä, että se pääsee irti radasta. Sen hallinta olisi aiheuttanut jatkuvia selkkauksia Japanin kanssa, joka nykyään määrää Mantšukuossa. Rautatie ja sen liikkuva kalusto ovat erittäin huonossa kunnossa ja olisivat jo kauan sitten kaivanneet perinpohjaista uudistusta. Japani on rakennuttanut ja rakennuttaa parhaillaan Mantšukuossa useita uusia ratoja, jotka tuntuvasti vähentävät tämän rautatien merkitystä. V. 1930 1727 km:n pituisella Pohjois-Mantšurian rautatiellä kuljetettiin vain 4,319,545 tonnia, kun taas 1131 km:n pituisella Etelä-Mantšurian rautatiellä kuljetettiin 16 milj. tonnia.

Japanin etuna sopimuksesta taas on se, että se saa kontrollinsa alaiseksi strategisesti ja taloudellisesti erinomaisen tärkeän rautatien hinnasta, joka on noin puolet sen nykyisestä arvioidusta arvosta. Mantšukuon ministeri on minulle ilmoittanut, että on aikomuksena rakennuttaa rata uudestaan. Tällöin muutetaan sen raideleveys, joka, kuten jo ylempänä mainittiin, on sama kuin Venäjän rautateiden eli 1.52 m, samaksi kuin on Japanin ja Mantšukuon muiden ratojen raide-

leveys eli 1.43 m:ksi. Arvion mukaan maksaisi uuden radan rakentaminen Mantšukuohon ¥ 100,000 km:ltä. Mutta uudestaan rakennettunakin tämä rautatie tulisi Japanille verraten halvaksi.

Suuri etu on Japanille siitä, että rautatien palveluksessa olevat n. 9,000 Neuvostoliiton kansalaista poistuvat Mantšukuon alueelta, joten Japani saa tämän uuden valtion kiinteästi liitetyksi valtapiiriinsä ja sovjetin sekaantumisen sen asioihin lopetetuksi.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Valvanne

2/2. 1935.

5000—11—34 4284

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 44 - 16.

7/206 Sal. D. 35.

Tokio SSA 2 P:NÄ helmi KUUTA 1935.

8/3.35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 5.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 5.

Ministeri: Hugo Valvanne

Japanin Helsingin-Lähetystö

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Tokio ssa 2 p:nä helmi kuuta 1935.

7/206 Sal.D. 35.

Asia: Japanin Helsingin-

8/3. 35.

lähetystö. II.

5 C15

Tämän vuoden raportissani n:o 1 kerroin varaulkoministeri SHIGEMITSUn minulle ilmoittaneen, että Japanin hallitus oli ensi budjetin yhteydessä suunnitellut perustaa yhden uuden lähetystön, nimittäin Kairoon. Mainitsin samalla, että olin toisaalta ulkoministeriöstä kuullut aikomuksena olevan perustaa lähetystön myös Addis-Abebaan. Olin tämän tietoni saanut ulkoministeriön tiliosastolta, joka oli ilmoittanut budjetin julkaisemattomiin detaljilaskelmiin sisältyvän tämän lähetystön perustamista tarkoittavan määrärahan.

Kun tänään tapasin ministeri SHIGEMITSUn, kysyin, oliko tarkoitus perustaa lähetystö myös Addis-Abebaan.

SHIGEMITSU vastasi, että hänen aikaisemmin minulle antamansa tieto piti paikkansa. Ainoastaan Kairoon perustettaisiin uusi ministerin virka. Hän myönsi kuitenkin nyt, että Addis-Abebaan järjestettäisiin myös diplomaattinen edustusto, mutta siellä tulisi asumaan vain lähetystösihteeri (käsitin, että Kairoon tuleva ministeri akkreditoitaisiin myös Addis-Abebaan).

Vareulkoministeri selitti, että ulkoministeriö, joka

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

alkuaan oli suunnitellut useita lähetystöjä perustettaviksi ensi varainhoitovuotena, oli lopullisessa budjettiehdotuksessaan pyytänyt varoja ainoastaan Helsinkiin ja Kairoon perustettavia ministerin virkoja varten. Finanssiministeriö oli kuitenkin tästä ehdotuksesta pyyhkinyt Helsingin-ministerin viran.

SHIGEMITSU vakuutti taas, että ulkoministeriö tulisi pyytämään varoja itsenäistä Helsingin-lähetystöä varten joka vuosi, siksi kunnes se ne saisi. Ulkoministeriö piti nimittäin useista asiallisista syistä tärkeänä, että Japanin oli saatava Helsinkiin itsenäinen, arvovaltainen lähetystö.

Kun samanlaisia vakuutuksia minulle on annettu monilta vastuunalaisilta virallisilta tahoilta, lienee oikeutta otaksua, että ne todella ovat perusteltuja.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokion lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Talvanne

—

7/2. 1935.

5000—11—34 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 45 - 17.

Tokio SSA 7 P:NÄ helmi KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

9 206 Sal.D. 35

18/3. 35 3

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 6.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 6.

Ministeri: Keskustelu prinssi Chichibun kanssa.

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Tokio ssa 7 p:nä helmi kuuta 1935.

9 206 Sal.D. 35.

18/3.35

Asia: Keskustelu prinssi

CHICHIBUn kanssa.

5 C15

Prinssi CHICHIBU, keisarin vanhin veli, joka siihen asti kuin kruununprinssi TSUGU 23/12 1933 syntyi, oli Japakruunun perillinen, tuntenee keisarillisista prinsseistä parhaiten länsimaita. Suomestakin hänellä näyttää olevan varsin hyvät tiedot. Aina, milloin minulla on ollut tilaisuus keskustella hänen kanssaan, hän on osoittanut erikoisen suurta sympatiaa Suomea kohtaan.

Joka talvi järjestetään täällä villisorsan metsästyksiä, joilla kulloinkin on isäntänä jokin keisarillinen prinssi ja kutsuvieraina joidenkuiden ulkomaisten lähetystöjen edustajia sekä japanilaisia arvohenkilöitä. Eilen järjestetyllä metsästysretkellä oli isäntänä prinssi CHICHIBU ja vieraina Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen suurlähetystöt ja Suomen lähetystö. Kun eräs prinssin kanssa tapahtunut keskustelu, johon minulla päivän kuluessa oli tilaisuus, kesti puolisen tuntia, lienee syytä sitä selostaa.

Prinssi CHICHIBU aloitti keskustelun kysymällä, millaiset Suomen suhteet Neuvostoliittoon olivat. Vastasin, että ne Suomen taholla olivat korrektit, mutta eivät sydämelliset.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kerroin, että Suomen ja Venäjän kesken oli paljon, mikä niitä erotti, ja hyvin vähän, mikä niitä yhdisti, ja että niin kauan kuin kommunismi oli vallassa Venäjällä, Suomen oli aivan niinkuin Japaninkin suojeltava itseään sen vaikutuksilta.

Prinssin uusien kysymysten johdosta sain tilaisuuden lyhyesti selostaa Suomen historiaa. Kerroin, miten Suomi vuosisatojen aikana oli taistellut Venäjää vastaan ja miten se Venäjän yhteyteen jouduttuaan oli autonomiansa avulla säilynyt Venäjän vaikutuksilta.

Prinssi näytti olevan erikoisen kiinnostunut, kun selitin, että Suomen ei ollut tarvinnut asettaa sotaväkeä taistelemaan Japania vastaan Japanin-Venäjän sodassa. Huomautin, että sodan aikana Suomessa Japania kohtaan herännyt sympatia oli siitä alkaen yhä lujittunut.

Prinssi CHICHIBU sanoi tietävänsä, että Suomi oli kiinnostunut Venäjällä asuviin karjalaisiin, ja tiedusteli, missä olosuhteissa nämä nykyään elivät. Sain täten tilaisuuden selostaa Karjalan kysymystä, Neuvostoliiton Tartossa tekemiä sitoumuksia, asian käsittelyä Kansainliitossa ja Suomen jatkuvaa intressiä Karjalaa kohtaan.

Prinssi CHICHIBU, joka on erikoisen innostunut urheilusta, teki vielä kysymyksiä Suomen urheilusaavutuksista ja sanoi olevansa kiinnostunut siitä, pidetäänkö olympialaiset pian Japanissa.

Prinssi, joka nykyään palvelee yleisesikunnassa Tokiossa, kertoi työskentelevänsä siellä aivan säännöllisesti, talvisin klo 9-5 ja kesäisin 8-4, sekä nauttivansa ainoastaan kahden viikon loman vuodessa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Valvanne

18/2. 1935.

5000—11—34 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

KIRJELMÄ n:o 50 – 19.

8 206 Sal. D. 35.

Tokio SSA 18 P:NÄ helmi KUUTA 1935. 16/3. 35

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: **Raportti n:o 7.**

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 7.

Ministeri: Hugo Valvanne.

Sellkanukset Mantšukuon ja Mongolian rajoilla.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Tokio ssa 18 p:nä helmi kuuta 19 35.

8 206 Sal. S. 35

Asia: Selkkaukset Mantšukuon-

Mongolian rajoilla.

16/3 35 3

5 C15

Viime vuoden raportissani n:o 18 esitin käsityksenäni, että niin hyvin Sisä- kuin Ulko-Mongolia ovat Japanin politiikan tärkeimpiä kohteita.

Tämän vuoden raportissani n:o 3 selostin ulkoministeri HIROTAn 22/1 parlamentille esittämää Japanin ulkopolitiikan yleisselostusta. Siinä hän mainitsi Japanin suhteiden sekä Kiinaan että Neuvostoliittoon viime aikoina parantuneen. Mutta jo hänen puhettaan pitäessään oli aseellinen selkkaus alkanut Japanin armeijan ja kiinalaisten joukkojen välillä Sisä-Mongolian rajalla, ja sitä seurasi pian toinen selkkaus Neuvostoliiton kontrolloiman Ulko-Mongolian rajalla.

Koetan selostaa näitä tapauksia sen käsityksen mukaan, jonka tähän mennessä olen voinut niistä muodostaa.

Mantšukuon Dženholin maakunnan lounaisosassa Fengningin kaupungin läheisyydessä japanilainen Kvantungin-armeija ja Kiinan Tšaharin maakunnan kuvernöörin kenraali SUNG TŠE-JUANin joukko-osastot joutuivat 18/1 selkkauksiin keskenään. 23/1 lähti Dženholin kaupunkiin majoitettu japanilais-mantšukuolainen motorisoitu joukko-osasto etenemään Tungtšatsua koh-

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi
Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ti, joka sijaitsee lähellä suurta muuria Tushikoun kaupungista pohjoiseen. Siellä tapahtui tämän osaston ja kenraali SUNGin joukkojen välillä 24/1 vähäinen taistelu, jossa kummallakin puolella kaatui muutamia miehiä. Saatuaan tästä tiedon TŠIANG KAI-ŠEK piti neuvottelukokouksen Nankingissa ja lähetti sen jälkeen Peipingissä olevalle kenraali SUNGille määräyksen vetää joukkonsa pois japanilaisten ulottuvilta. 25/1 SUNG poistikin joukkonsa n. 60 km:n pituiselta Tushikoun luona sijaitsevalta alueelta ja vihollisuudet päättyivät alueen jäädessä kokonaan japanilaisten haltuun.

Raja-alue tällä kohdalla Dŝeholin ja Kiinan Tŝaharin maakunnan välillä on epäselvä. Japanin sotaministeriö väittää, että kenraali SUNG oli luvannut jo aikaisemmin poistaa joukkonsa tältä Tushikoun alueelta, joka Japanin käsityksen mukaan kuului Dŝeholiin. Kun SUNG ei kuitenkaan ollut täyttänyt lupaustaan, oli Kvantungin armeijan ollut pakko ryhtyä voimakeinoihin.

Kiinalaisen selityksen mukaan alue kuului Tŝaharin maakuntaa. Japanilaisetkin olisivat aikaisemmin tunnustaneet sen olevan Mantšukuon ulkopuolella. Kysymyksessä oli siis Japanin hyökkäys Kiinan alueelle.

Kaukoidän oloille kuvaavaa on, että selkkauksen kuluessa Japanin ja Kiinan edustajat Tokiossa, Peipingissä ja Nankingissa olivat koko ajan kosketuksissa toistensa kanssa. 31/1 Japanin ministeri ARIYOSHI Nankingissa alustavasti neuvotteli TŠIANG KAI-ŠEKin kanssa selkkauksen sopimisesta. Joku päivä myöhemmin tehtiin Tatanissa Dŝeholin-Tŝaharin rajalla muodollinen sopimus, ja 7/2 kiinalaiset sen mukaisesti luovuttivat japanilaisille näiltä ottamansa aseet ja muut varustukset.

- - - - -

Mantšukuon ja Ulko-Mongolian rajalla näyttää taas tapahtuneen pääasiassa seuraavaa:

8/1 oli Ulko-Mongolian sotilaita edennyt Khalkha-miaon alueelle, joka sijaitsee Mantšukuon rajalla Puir (Per, Buir, Bōr) -järvestä koilliseen Khalkha-joen pohjois- ja Urson-joen itäpuolella. 14/1 saapui japanilais-mantšukuolainen joukko-osasto lähellä sijaitsevaan Kantšuriin. 24/1 tapahtui vastakkaisten joukkojen kesken ottelu, jossa niinikään muutamia miehiä kummallakin puolen kaatui. 31/1 japanilaiset lopullisesti miehittivät Khalkha-miaon ja mongolialaiset vetäytyivät taaemmaksi Puir-järven rannalle.

Japanilaisten selitys selkkauksesta on, että Khalkha-miaon alue kuuluu Mantšukuolle ja että mongolialaiset siis olivat tunkeutuneet tämän alueelle.

Mongolian pääministeri GENDUN taas on TASSin kautta antamissaan tiedonannoissa väittänyt, että Khalkha-miao on vuodesta 1921 asti kuulunut Ulko-Mongolialle ja että siitä asti sen rajavartiosotilaita on ollut sijoitettuna tälle alueelle.

1/2 Mantšukuon armeija ehdotti Ulko-Mongolian joukoille neuvotteluihin ryhtymistä. Tätä kirjoitettaessa ei vielä ole päästy sopimukseen neuvottelupaikasta eikä -ajasta. Ulko-Mongolia on ehdottanut, että neuvottelut käytäisiin joko sen alueella Puir-järven läheisyydessä tai Neuvostoliiton alueella Verhne-Udinskissa. Japani taas on ehdottanut paikaksi Hsinkingiä, Mantšulia tai Khailaria.

Ulko-Mongolia on ehdottanut, että Neuvostoliitto kutsuttaisiin lähettämään neuvotteluihin edustajansa, mutta Japani ei ole siihen suostunut.

ASAHI-lehden erään uutisen mukaan Japanin tarkoitukse-

na on tulevissa neuvotteluissa koettaa hankkia Japanin ja Mantšukuon alamaisille myös oikeutta harjoittaa kauppaa, matkustaa ja oleskella Ulko-Mongoliassa. Tässä voikin tarjoutua Japanille edullinen tilaisuus saada ote Ulko-Mongoliaan.

- - - - - - -

Pyydän seuraavassa selostaa lisätietoja, joita näistä rajaselkkauksista olen saanut erinäisiltä henkilöiltä.

Käydessäni 2/2 varaulkoministeri SHIGEMITSUn luona hän selitti, että Khalkha-miaon selkkaukset sinänsä olivat vähäpätöisiä. Mantšukuon-Kiinan rajat, jotka monissa kohdin kulkivat erämaassa, olivat paikoitellen epäselviä, jonka vuoksi ne vastaisuudessakin saattoivat aiheuttaa erimielisyyttä. Khalkha-miaossa sitävastoin raja oli aivan selvä. Ministeri SHIGEMITSU näytti minulle pöydällään olevaa, suureen mittakaavaan piirrettyä karttaa, jonka mukaan tällä paikalla oli kolmen joen muodostama kolmio. Raja oli hänen mukaansa tällä paikalla aina kulkenut etelässä Khalkha-jokea myöten. Mongolian joukot olivat tunkeutuneet joen pohjoispuolelle, ja ne oli nyt työnnetty sieltä pois.

Ministeri SHIGEMITSU sanoi, että Mantšukuon ja Ulko-Mongolian rajalla piili potentiaalinen vaara, joka saattoi johtaa vakaviinkin selkkauksiin. Syynä siihen oli Ulko-Mongolian omituinen asema, se kun nimellisesti oli Kiinan aluetta, mutta tosiasiallisesti Neuvostoliiton hallitsema. Venäläiset johtivat myös Ulko-Mongolian armeijaa. Kysymykseeni, oliko Khalkha-miaossa esiintynyt neuvostovenäläisiä upseereita, SHIGEMITSU vastasi, että ulkoministeriöllä ei siitä ollut aivan varmoja tietoja.

- - - - - - - -

11/2 keskustelin Mantšukuon täkäläisen ministerin TINGEin kanssa.

Hänkin myönsi minulle, että Mantšukuon muodostavien maakuntien rajoista ei ole olemassa tarkkoja kiinalaisia karttoja. Khalkha-miaossa on kuitenkin ratkaisevana se seikka, että Kiinan keisarin käskystä sinne 1600-luvulla oli rakennettu buddhalainen Peilimiaon temppeli, joka, kuten sen otsikossa säilyneestä alkuperäisestä kirjoituksesta vieläkin saattoi lukea, oli tarkoitettu mantšuista (eikä siis mongoleista) kokoonpannun, tälle paikalle majoitetun joukko-osaston garnisonitemppeliksi. Tämä osoitti, että alue kiistattomasti kuului Mantšukuolle.

Lisäksi ministeri TINGE väitti, että venäläiset tsaarihallituksen aikana olisivat muuttaneet eräiden erämaassa kulkevien Ulko-Mongolian rajajokien uomaa etujensa mukaisesti.

- - - - - - - -

30/1 tiedustelin Yhdysvaltain täkäläiseltä sotilasasiamieheltä majuri CRANEiltä hänen mielipidettään rajatapahtumista. Hän vastasi yleisesikunnassa hänelle selitetyn, että kummallakin taholla oli tarkoituksena vain työntää rajan yli tulleet vieraat joukot takaisin. CRANE oli kuitenkin sitä mieltä, että Mantšukuolla ei ollut mitään varmaa rajaa länteenpäin. Hänelle oli itselleen näytetty varsin erilaisia karttoja raja-alueista. Hän myönsi kuitenkin, että eräät joet Gobi-erämaassa silloin tällöin muuttavat uomaansa, joten niiden mukaan lasketut rajat muuttuvat.

- - - - - - - -

6/2 keskustelin Ison-Britannian sotilasasiamiehen eversti JAMESin kanssa.

Hänen mielestään äskeiset rajaselkkaukset sinänsä olivat varsin vähäpätöisiä. Japanin joukko-osastot itse paikalla olisivat helposti voineet selvittää ne. Mutta Japanin sotaministeriö oli niistä nostanut suuren hälyn. Se saattoi JAMESin mukaan merkitä sitä, että Japani valmistautui tunkeutumaan Mongoliaan ja että rajaselkkaukset kuuluivat näihin valmisteluihin.

- - - - - - - - -

15/2 keskustelin Saksan sotilasattaseen eversti OTTin kanssa. Hänen mielestään rajaselkkaukset olivat aiheutuneet seuraavista kolmesta syystä:

1) Sovjetin turvissa toimiva Ulko-Mongolian hallitus oli viime aikoina ruvennut esiintymään itsetietoisesti Mantšukuota kohtaan. Tämä itsetietoisuus oli näyttänyt tarttuneen myös Mantšukuon Hsinganin maakunnan mongoleihin. Japanin armeija oli senvuoksi tahtonut osoittaa voimaansa sekä Ulko-Mongolialle että samalla Hsinganin mongoleille.

2) Kvantungin-armeijan entistä komentajaa kenraali HISHIKARIa ei kaikissa piireissä ollut pidetty tarpeeksi lujana miehenä. Vasta nimitetty uusi komentaja kenraali MINAMI, jota OTT sanoi pitävänsä voimamiehenä, oli tahtonut osoittaa, että hänellä oli lujat otteet.

3) Tammikuulla oli parlamentin käsiteltävänä budjetti, jossa armeijaa varten pyydettiin suurempia määrärahoja kuin milloinkaan ennen. Armeija oli arvellut, että jos rajoilla kaikki oli hiljaista, voi olla vaikea saada sen menoarviota hyväksytyksi. Sen vuoksi oli otollista, jos sattui pari rajaselkkausta.

- - - - - - - - -

Oma käsitykseni on, että nämä selkkaukset ovat merkkejä siitä itsenäisestä politiikasta, jota armeija Japanissa noudattaa, ja että ne luultavasti tulivat yllätyksenä hallitukselle ja sen ulkoasiain johdolle. Ne osoittavat mielestäni, että armeija kiinteästi harrastaa Mongolian kysymystä, haluaa saada siihen rajoittuvat Mantšukuon alueet vieraista aineista vapaiksi ja valmistautuu sillä taholla tulevaisuutta varten.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Valoaucce.

25/2 1935.

5000—11—34 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 138 - 34.

Tokio SSA 25 P:NÄ helmi KUUTA 19 35.

11 20/4 35

VIITTAUS: N 20/4.35

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15.

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 8.

Oheisena lähetystö kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 8.

Ministeri: Hugo Valvanne

Suomi ja Japani
taistelemassa olympialaisista

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Tokio ssa 25 p:nä helmi kuuta 1935.

11 20/sec. 35

20/4-35.

Asia: Suomi ja Japani

taistelemassa olympialaisista.

5 C 15

Japanissa on jo kauan sitten päätetty tehdä kaikki mahdolliset ponnistukset, jotta vuonna 1940 pidettävät XII olympialaiset kisat saataisiin sijoitetuiksi Tokioon.

Kun Tokiossa viime lokakuussa pidettiin Punaisen ristin konferenssi ja Tokion pormestari sen yhteydessä kutsui konferenssissa edustettuina olleiden 57 maan edustajat päivällisille, hän käytti jo tätä tilaisuutta hyväkseen ilmoittaen, että Japani halusi olla vuoden 1940 olympialaisten isäntänä.

Raportissani n:o 6 mainitsin, että prinssi CHICHIBU äskettäin minun kanssani keskustellessaan niinikään sanoi olevansa kiinnostunut siitä, saako Japani järjestääkseen nämä olympialaiset.

Monella muullakin tavalla on täällä viime aikoina voinut havaita, miten sekä keisarillisen perheen jäsenet että hallituspiirit ja Tokion kaupunki, puhumattakaan varsinaisista urheilujärjestöistä, kiihkeästi toivovat saatavan olympialaiset vuonna 1940 tänne.

Tämän kuun lopulla Oslossa pidettävään kansain-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

välisen olympialaisen komitean kokoukseen lähetettiin Japanin kansallisen komitean edustajaksi kreivi SOYESHIMA. Ennen lähtöä hänet otti vastaan keisari, joka SOYESHIMAn ilmoituksen mukaan oli lausunut pitävänsä tärkeänä, että vuoden 1940 olympialaiset saataisiin Tokioon.

11/2 oli lehdissä julkaistuna RENGOn Roomasta saama sähke, jonka mukaan MUSSOLINI oli ottanut vastaan kreivi SOYESHIMAn ja Japanin suurlähettilään SUGIMURAn. Sähkeen mukaan, jonka tarkkuutta sittemmin on epäilty, MUSSOLINI olisi ilmoittanut Italian luopuvan ehdokkuudestaan vuodeksi 1940 ja Japanin edustajat olisivat vastapalveluksena mm. luvanneet kannattaa Italian ehdokkuutta vuodeksi 1944.

Kun samana päivänä tapasin Italian täkäläisen suurlähettilään AURITIn, kysyin, oliko hän saanut Roomasta mitään tietoa asiasta. Hän vastasi, että hän ei ollut saanut mitään henkilökohtaista tietoa, mutta oletti, että uutinen piti paikkansa.

Tiesinhän, että Suomessa oli toivottu saatavan jokin seuraavista olympialaisista Helsinkiin, mutta minulla ei ollut varmuutta siitä, oliko Suomi taloudellisesti valmis ottamaan vastaan jo vuoden 1940 kisat ja aikoiko olympialainen komiteamme siis definitiivisesti ylläpitää ehdokkuuttamme sitä vuotta varten. Ajattelin, että jos niin ei ollut laita, tekisi Japanissa erinomaisen vaikutuksen, jos Suomi Japanin hyväksi luopuisi vuoden 1940 ehdokkuudestaan jo näin alkuasteella, kuten Italia näytti tehneen, eikä mahdollisesti vasta Oslossa.

Tiedustelin sen vuoksi 11/2 asiaa Ulkoasiainministeriöltä salasähkeessä n:o 4, johon sain vastauksen, että Suo-

men kanta määritellään vasta Oslossa. Näin ollen en täällä kenellekään ilmoittanut tiedustelustani enkä siihen saapuneesta vastauksesta.

16/2 Tokion pormestari USHIZUKA pyysi saada tulla puheilleni lähetystöön. Hän saapuikin seurassaan Tokion valtuuston puheenjohtaja varakreivi MORI ja valtuuston olympialaisia kisoja varten asettaman komitean puheenjohtaja SHIMIZU.

Pitkässä puheessa pormestari esitti minulle niitä syitä, joiden nojalla Tokio halusi saada järjestääkseen vuoden 1940 kisat, ja pyysi saada Suomen kannatuksen Japanin ehdokkuudelle. Kun pyysin herroja tarkemmin määrittelemään ehdotuksensa, he laativat lähetystössä kirjallisen promemorian, jonka he ennen lähtöään jättivät minulle ja jonka käännöksen pyydän kunnioittaen lähettää tämän raportin liitteenä.

Lupasin esittää heidän toivomuksensa hallitukselleni ja lähetin samana päivänä Ulkoasiainministeriölle sen johdosta avosähkeen n:o 5 ja salasähkeen n:o 6.

Kun MUSSOLINI Roomassa teki Japanille myönnytyksiä olympialaiskysymyksessä, luvattiin hänelle Japanin taholta vastapalveluksia. Kun tiedän, miten kiihkeästi Japani toivoo itselleen vuoden 1940 kisoja, olen vakuutettu siitä, että jos Suomi olisi tarjoutunut Japanin hyväksi luopumaan niistä, Japanin hallitus olisi varmaan ollut valmis tekemään Suomelle vastapalveluksia, joiden ei välttämättä olisi tarvinnut olla urheilullista laatua.

Sain kuitenkin 19/2 Ulkoasiainministeriöltä vastauksen, josta päättäen Suomi edelleen ylläpitää ehdokkuuttaan Japania vastaan.

Asiallisin Tokion pormestarin esittämistä perusteista oli nähdäkseni se, että Aasiakin odotti kerran saavansa olympialaiset, joita tähän mennessä on järjestetty vain Euroopassa ja Amerikassa.

Sillä perusteella, että vuonna 1940 vietetään Japanin keisarillisen dynastian 2600-vuotisjuhlaa, ei luonnollisesti ole mitään tekemistä urheilun kanssa, ja sen esittämistä on Japanin ulkopuolella varmaan vaikea ymmärtää. Japanilaisille itselleen se sitävastoin on kaikkein tärkeimpiä argumentteja, koska Japanin kansalle keisarillinen huone on kaikkein harrastusten ylin kohde.

Japanilaisia vaivaa sellainen kompleksi, että Japani on tullut eristetyksi muiden kansojen yhteydestä ns. Mantšurian-selkkauksen ja siitä johtuneen Japanin Kansainliitosta luopumisen johdosta. Monella tavalla täällä on huomattavissa, että japanilaiset koettavat sekä omalle kansalleen että muille todistella, että tällaista eristyneisyyttä ei tosiasiassa ole olemassa. Tällaiseen todisteluun tähtäävä ambitio on käsitykseni mukaan pohjimmaisena syynä myös siihen, että virallinen Japani niin kiihkeästi pyrkii saamaan olympialaiset tänne. Senvuoksi tämä pyrkimys on Japanissa muodostunut suorastaan diplomaattiseksi kysymykseksi, jota ajamaan on asettunut mm. ulkoasiainhallintokin. Yhtenä esimerkkinä tästä on se, että kun kreivi SOYESHIMA Roomassa sairastui, määrättiin Japanin edustajaksi Osloon Roomassa oleva suurlähettiläs SUGIMURA (joka muuten itse on ollut Japanin jiujitsu-mestareita).

Olympialaisten kisojen kannalta katsoen ei luonnollisesti ole asiallista, että niihin sekoitetaan politiikkaa (jota kuitenkin kaikkina aikoina käytännössä on niihin liitty-

nyt). Mutta on tärkeätä, että tämä Japanin virallisten piirien mieliala olympialaiskysymyksessä otetaan Suomessa huomioon. Jos Suomi siis edelleen tulee ylläpitämään ehdokkuuttaan Japania vastaan, on mielestäni toivottavaa, että olympialaiskisoista kamppailtaessa Suomen taholla varotaan, mikäli suinkin on mahdollista, tarpeettomasti loukkaamasta Japania.

Hugo Wahrman

LIITE TOKIOSSA OLEVAN LÄHETYSTÖN

2 5 PÄIVÄLLE HELMIKUUTA 1935 PÄIVÄTTYYN RAPORTTIIN N:O 8.

Tokion pormestari Torataro USHIZUKA, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja varakreivi MORI ja olympialaisia kisoja varten asetetun valtuustonkomitean puheenjohtaja pyytävät Tokion kaupungin puolesta Suomen Tokiossa olevaa ministeriä esittämään olympialaiskisoja käsitteleville Suomen asianomaisille viranomaisille heidän hartaan pyyntönsä, että mainitut viranomaiset osoittaisivat erikoista myötätuntoa Tokion kaupungin ja koko Japanin kansan palavalle toivolle saada Oslossa pidetyssä kokouksessa Tokio valituksi XII olympialaisten kisojen paikaksi. Pyyntöä perustellaan seuraavasti:

1) Japani on jo kauan hartaasti toivonut saada vastaanottaa olympialaiset kisat Tokioon.

2) Olympialaiskisoja ei ole vielä koskaan pidetty Aasiassa, vaikka Japani on aina lähettänyt kisoihin enemmän kuin sata osanottajaa.

3) Japanin urheilusaavutukset osoittavat, että sen urheilijat voivat kilpailla maailman urheilijain kanssa.

4) Vuosi 1940 on Japanin ajanlaskun 2600:s vuosi, jota koko Japanin kansa tulee viettämään.

5) Näiden seikkojen perusteella Japanin kansa hartaasti

toivoo saavansa olympialaiskisat Tokioon.

6) Tokion kaupunginvaltuusto on jo päättänyt myöntää 1 miljoonan jeniä ulkomaisten urheilijain matkamenojen korvaamiseksi.

7) MUSSOLINI on 2600-vuotisjuhlan vuoksi osoittanut Japanille erikoista myötätuntoa.

8) Tokion kaupunki on valmis suorittamaan kaikki tarpeelliset järjestelyt.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 9

Ministeri Palvanne

4/3. 1935.

5000—11—34 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 141 - 35.

Tokio SSA 4 P:NÄ maalis KUUTA 1935.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

12 207 Sal. D. 35.

27/4. 35

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 9.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 9.

Mantšukuon rosvot.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Tokio ssa 4 p:nä maalis kuuta 19 35.

12 207 Sal. D. 35.

Asia:

Mantšukuon rosvot.

22/4. 35

5 C 15

Mantšurian rosvot ovat tämän vuosisadan alusta asti tarjonneet uutisaineistoa Suomenkin lehdille. Esim. Japanin-Venäjän sodan aikana "hunghuusit" esiintyivät usein lehtiemme palstoilla.

Sitä mukaa kuin Kiinassa keisarikunnan kukistumisen jälkeen sekasorto on lisääntynyt, on kiinalaisia joukottain siirtynyt varsinkin Šantungista, mutta muistakin Kiinan maakunnista siirtolaisiksi Mantšuriaan. Kun kiinalainen uutisasutus täällä kuitenkin on tapahtunut erittäin alkeellisissa oloissa, on osa näitä siirtolaisia, samoinkuin varsinaisessa Kiinassakin yhtämittaa tapahtuu, ruvennut rosvoiksi ja ryhtynyt ahdistelemaan vauraampia asukkaita. Luokkarajat näiden rosvojen ja muun väestön välillä ovat kuitenkin olleet epämääräiset. Monet rosvot ovat tilaisuuden sattuessa asettuneet taas viljelemään maata. Toiset tekevät aika ajoin sopimuksia virallisen sotaväen kanssa ja liittyvät sen riveihin. Monet Mantšurian johtavat miehet ovat alkaneet uransa rosvopäällikköinä. Sellainen oli alkujaan esim. TŠANG TSO-LIN, josta

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

myöhemmin tuli joksikin aikaa Kiinan mahtavin mies, sellainen oli nuoruudessaan myös nykyisen Mantšukuon salaisen neuvoston presidentti TŠANG TŠING-HUI.

Vuonna 1929 laskettiin rosvoja olevan Mantšuriassa 57,000, joista noin 17,000 toimi Mukdenin läheisyydessä Fengtienin maakunnassa.

Kun japanilaiset vuonna 1931 ottivat käsiinsä määräysvallan Mantšuriassa, he perivät alueen mukana nämä rosvojoukot. Niiden luku lisääntyikin vielä huomattavasti, sillä suuri osa Mantšurian viimeisen valtiaan TŠANG HSUE-LIANGin joukkoja muuttui rosvoiksi. Näitä laskettiin nyt olevan jopa 200,000.

Japanilainen Kvantungin-armeija on sen jälkeen yhtämittaa taistellut näitä rosvojoukkueita vastaan. Japanilaisten tietojen mukaan rosvojen lukumäärä olisi nyt supistunut noin 50,000:ksi. Joka tapauksessa ne vieläkin aiheuttavat paljon vahinkoa. Jotkut harvat näistä ns. rosvoista lienevät kiinalaisia patriootteja, jotka periaatteellisista syistä käyvät sissisotaa maan uusia herroja vastaan, mutta suurin osa jatkaa yksinkertaisesti Mantšurialle ominaisen kiinalaisperäisen rosvoammattikunnan perinteitä.

Muutama päivä sitten Neuvostoliiton Tokiossa olevan suurlähetystön neuvos RAYVID (x joka aikoinaan Moskovassa ulkoasiainkomissariaatissa hoiti Suomen asioita) palasi Harbinista, jossa hän on puolisen vuotta toiminut vt. pääkonsulina eli sovjetin Mantšukuossa olevana päädustajana.

Hra RAYVID väitti mm., että Mantšukuon bandiittien lukumäärä olisi viime aikana lisääntynyt. Hän kertoi, että Japani pyrkii järjestämään Ussuri-jokea myöten kulkevan rajan läheisyyteen korealaista asutusta. He pitäisivät nimittäin korealaisia luotettavampina kuin kiinalaisia, joita sinne aikaisemmin oli sijoitettu asumaan. Kiinalaisia uutisasukkaita oli senvuoksi viime aikoina joukottain siirretty pois raja-alueelta. Kun heille oli tiloista maksettu vain pieni korvaus, korkeintaan 7.5 %, olivat monet heistä ruvenneet rosvoiksi.

Nämä uudet rosvojoukkueet olivat saaneet poliittisen luonteen, jota Mantšukuon bandiiteilla ei yleensä ollut aikaisemmin. Uudet rosvot olivat nimittäin jyrkästi antijapanilaisia ja seurasivat Kiinan salaisten asiamiesten ohjeita. Japanilaiset väittivät, että nämä rosvot olisivat kommunisteja. RAYVID vakuutti kuitenkin minulle, että kommunisteja heistä saattoi olla enintään 5 %.

Nämä uudet rosvojoukkueet toimivat RAYVIDin kertoman mukaan sillä metsäalueella, joka sijaitsee Harbinista itäänpäin, Sungari-joen oikealla puolella, ja tekevät hyökkäyksiä erikoisesti Harbinin - Pogranitšnajan rautatielinjaa vastaan. Harbinista länteenpäin ei sensijaan RAYVIDin mukaan rosvoja sanottavasti liiku.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 10

Ministeri Valvanne

4/3 1935

5000—11—34 4284

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 13 1207 Sal. D. 35.
23/V. 35

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 143 - 36.

Tokio SSA 11 P:NÄ maalis KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 10.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää tälle päivälle päivätyn salakirjoitetun raporttinsa n:o 10.

Lähetystö pyytää kunnioittaen Ministeriötä avaamaan liitteessä 1 olevan salakirjoituksen ja sitten puhtaaksikirjoituttamaan tarpeellisen määrän raportin kappaleita liitteessä 2 merkittyyn muotoon. Salakirjoituksen avaaja tahtonee merkitä raporttiin nimensä avatun tekstin vakuudeksi.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

Raportti n:o 10 (salakirjoitettu).
Tokiossa 11 päivänä maaliskuuta 1935.

13 202 Sal. O. 35.
29/4.35
5 C 15

Asia: Mongolian kulta
ja Turkestanin öljy.

Mantsukuon ministeri, kenraali Tinge, joka toiminut aikaisemmin Kiinassa upseerina ja kaivosjohtajana, esittänyt minulle käsityksiään Keski-Aasian taloudellisesta merkityksestä.

Ulko-Mongolian tärkein rikkaus on kulta. Kultakaivokset, joista tärkeimmät lähellä Ulanbalatoria Sovietin käsissä. Aikaisemmin saatiin Ulko-Mongoliasta vain 400 unssia päivässä, mutta venäläiset lisänneet tuotantoa, joka nyt päivässä 1600 unssia eli noin 50 kiloa. Kun kysyin eivätkö nämä kaivokset kiinnosta Mantsukuota Tinge vastasi: Ei kannata valloittaa vain Mongoliaa, sillä se jäisi lännessä suojattomaksi. Samalla kertaa olisi valloitettava Turkestan.

Sinkiangissa on rikkaita öljylähteitä. Me (tarkoitti kai japanilaisia) olemme jo lähettäneet sinne asiantuntijoita arvioimaan öljyrikkaudet. Öljyn kuljettaminen Tyynen meren rannalle olisi tosin vaikeaa, mutta ei liene mahdotonta, koska englantilaisetkin johtaneet öljyputken Irakista Välimerelle. Jos laskelmat, joita parhaillaan teemme, osoittavat sen kannattavan, silloin alkaa suuri sota.

Hugo Valvanne.

Salakirjoituksen vakuudeksi:
A. Sallas.

Jakelu: Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Valvanne

18/9.1931

6000—11—34 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

14 207 Sal. D. 35.

KIRJELMÄ n:o 144 - 37.

23/4. 35

Tokio SSA 18 P:NÄ maalis KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

5 C15

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 11.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää tälle päivälle päivätyn salakirjoitetun raporttinsa n:o 11.

Lähetystö pyytää kunnioittaen Ministeriötä avaamaan liitteessä 1 olevan salakirjoituksen ja sitten puhtaaksikirjoittamaan tarpeellisen määrän raportin kappaleita liitteessä 2 merkittyyn muotoon. Salakirjoituksen avaaja tahtonee merkitä raporttiin nimensä avatun tekstin vakuudeksi.

Ministeri: [signature]

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

Raportti n:o 11 (salakirjoitettu).

Tokiossa 18 päivänä maaliskuuta 1935.

14 207 Sal. D. 35.

27/4.35 2

5 C 15

Asia: Japanin sotilas-
asiamiehet ulkomailla.

Ison-Britannian sotilasasiamies eversti James vakuutti vastikään minulle että Japanin armeija harjoittaa perinpohjaisempaa sotilaallista tarkkailua ulkomailla kuin minkään muun valtion armeija. Erikoisesti on aivan viime aikoina uudistettu ja lisätty sotilasedustusta Neuvostoliitton rajoittuvissa maissa. Nyt Japanilla on virallisia sotilasasiamiehiä sijoitettuna Helsinkiin, Riikaan, Varsovaan, Ankaraan, Peipingiin. Virallisluonteinen sotilasedustus on olemassa myös Bukarestissa ja Kabulissa. Niinikään ylläpidetään edelleen Venäjän ja Ison-Britannian liiton aikana Intiaan järjestettyä sotilasedustusta. Missä virallista edustusta ei voida ylläpitää, siellä toimivat Yleisesikunnan salaiset asiamiehet. Mongoliassa on suuri määrä japanilaisia upseereita, onpa niitä Sinkiangissa asti. Venäjällä toimii virallisen sotilasedustuksen lisäksi runsaasti asiamiehiä.

Hugo Valvanne.

Salakirjoituksen vakuudeksi:

A. Sallas.

Jakelu: Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Valvanne

25/3. 1935

6000—11—34 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

15 207 Sal. D. 35.

KIRJELMÄ n:o 145 - 38.

23/4. 35

Tokio SSA 25 P:NÄ maalis KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

5 C 15

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 12.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 12.

Radan sürtyminen Mantšuknolle.

Ministeri: Mergo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Tokiossa 25 p:nä maalis kuuta 1935.

15207 Sal. D. 35:

Asia: Radan siirtyminen

Mantšukuolle.

22/V.35

5 C/5

Raportissa n:o 4 selostin sitä periaatteellista sopimusta, joka Japanin toimiessa välittäjänä saatiin 22 päivänä viime tammikuuta Tokiossa aikaan Neuvostoliiton ja Mantšukuon kesken Itä-Kiinan eli Pohjois-Mantšurian rautatien siirtymisestä edelliseltä jälkimmäiselle.

Kesti vielä kolme viikkoa, ennenkuin neuvottelijat pääsivät yksimielisyyteen sopimustekstеistä. 12/3 vihdoin rautatien myyntiä koskeva sopimus ja muut siihen liittyvät asiakirjat parafoitiin Japanin ulkoministeriössä, minkä jälkeen ne alistettiin Japanin, Neuvostoliiton ja Mantšukuon asianomaisten lainsäädäntöelinten ratifioitaviksi.

Kun ratifioinnit oli saatu järjestetyiksi, Japanin, Mantšukuon ja Neuvostoliiton valtuuskunnat kokoontuivat 23/3 Japanin ulkoministerin virkahuoneistoon allekirjoittamaan sopimuksen ja muut asiakirjat. Japania edusti päävaltuutettuna ulkoministeri HIROTA, Mantšukuota sen täkäläinen lähettiläs TINGE ja Neuvostoliittoa sen suurlähettiläs JURENEV.

Mantšukuon ja Neuvostoliiton valtuutetut allekirjoit-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tivat ensin varsinaisen radan luovutusta koskevan sopimuksen ja sitten päätöspöytäkirjan. Senjälkeen HIROTA ja JURENEV allekirjoittivat ja vaihtoivat kumpikin kaksi noottia, joissa Japani meni Mantšukuon puolesta takuuseen rautatien hinnan maksamisesta. Lopuksi kaikki kolme valtuuskuntaa allekirjoittivat pöytäkirjan, joka koski rautatien hinnan osan maksamista tavaroin.

Kun eri tekstit oli allekirjoitettu, ministeri TINGE ojensi suurlähettiläs JURENEVille 23,400,000 jenin shekin, joka vastasi puolta käteismaksusta.

Herrat HIROTA, JURENEV ja TINGE pitivät vielä kukin lyhyen puheen. Niiden loputtua otettiin kokouspaikasta puhelinyhteydet Hsinkingiin Mantšukuon hallitukselle ja Japanin suurlähetystölle sekä Harbiniin Neuvostoliiton pääkonsulinvirastoon. Näille eri viranomaisille ilmoitettiin, että Pohjois-Mantšurian rautatie nyt oli siirtynyt Mantšukuon omaisuudeksi.

Puhelinsanoman tultua rautatien pääkonttoriin Harbiniin rautatien hallintoneuvoston neuvostolainen varapuheenjohtaja lehtitietojen mukaan klo 10:30 aamulla luovutti radan Mantšukuon kulkulaitosministerille. Mutta samalla julkaistiin virallinen kommunikee, jonka mukaan Mantšukuo oli luovuttanut Pohjois-Mantšurian rautatien hallinnon japanilaiselle Etelä-Mantšurian rautatieyhtiölle, joka jo tähän asti on omistanut tai hallinnut tärkeimmän osan Mantšukuon rautatieverkkoa.

Tosiasiallisesti Venäjän 40 vuotta sitten Mantšuriassa alullepanema rautatie nyt siirtyi japanilaisten käsiin.

Sen lisäksi mitä raportissa n:o 4 olen kertonut rautatiesopimuksen eineellisesta puolesta, pyydän seuraavassa lyhyesti tehdä selkoa sopimusteksteistä. Itse tekstit, joiden virallinen kieli on englanti, lähetetään erikseen Ulkoasiainministeriölle.

Huomattakoon, että näissä sopimuksissa esiintyy toisena asianomaisena Mantšukuon hallitus, jonka Neuvostoliitto siis sopimukset tehdessään on de facto tunnustanut.

1) RAUTATIEN LUOVUTUSSOPIMUS.

Sopimuksen tultua allekirjoitetuksi Neuvostoliitto luovuttaa Mantšukuolle kaikki oikeutensa rataan ja sen sivuyrityksiin. Ne radalle kuuluneet veturit ja vaunut, jotka sopimusta tehtäessä oli viety Venäjän puolelle, jäävät kuitenkin Neuvostoliiton omaisuudeksi.

Kauppahinta on, kuten jo aikaisemmin oli sovittu, 140 milj. jeniä. Kolmannes tästä määrästä on maksettava käteisenä. Puolet käteismaksua suoritetaan shekkinä sopimusta allekirjoitettaessa. Toinen puoli suoritetaan samanaikaisesti Mantšukuon valtion obligaatioina, jotka lankeavat maksettaviksi 1935 - 1938.

Lopun hinnasta eli ¥ 93,300,000 Mantšukuon hallitus maksaa Japanin tai Mantšukuon kansalaisille tai juridisille henkilöille hintana tavaroista, jotka Neuvostoliiton kauppaedustus niiltä ostaa.

Neuvostoliitto vastaa niistä rautatien veloista ja sitoumuksista, jotka ovat syntyneet ennen vuoden 1917 maaliskuun vallankumousta.

2) PÄÄTÖSPÖYTÄKIRJA,

koskee vain radan luovutukseen liittyviä teknillisiä seikkoja.

3) ja 4). KAKSI JAPANIN JA NEUVOSTOLIITON KESKEN TAPAHTUNUTTA NOOTTIENVAIHTOA.

Näissä nooteissa Japanin hallitus "ottaen huomioon Japanin ja Mantšukuon kesken vallitsevat läheiset ja erikoiset suhteet" sitoutuu takaamaan, että Mantšukuon hallitus sovittuina aikoina suorittaa radan koko hinnan rahoin ja tavaroin.

Tätä takuuta Neuvostoliitto neuvotteluissa piti sopimuksen välttämättömänä ehtona. Japani ei olisi tahtonut sitä hyväksyä, mutta saadakseen sopimuksen aikaan sen oli viihdoin siihen myönnyttävä.

5) PÖYTÄKIRJA koskee luovutussopimuksen IX artiklan mukaan tehtäviä tavarain ostoja. Ostosopimukset on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa allekirjoituksesta. Erimielisyyksiä ratkaisemaan, joita ostoja suoritettaessa mahdollisesti voi syntyä, asetetaan pysyvä välityskomissio, johon Japani ja Mantšukuo asettavat kumpikin yhden ja Neuvostoliitto kaksi jäsentä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön raportti n:o 13.

Ministeri Valvanne

1/4 1935.

5000—11—34 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 148 - 41.

Tokio SSA 1 P:NÄ huhti KUUTA 19 35.

16 208 Sal. 35

26/4-35

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 215

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 13.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 13.

Ministeri: Hugo Valvanne

Japanin ero K. Lista.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Tokio ssa 1 p:nä huhti kuuta 19 35.

16 209/ec. 35

26/4-35

Asia: Japanin eroaminen

Kansainliitosta.

Helmikuun 24 päivänä 1933 Kansainliiton yleiskokous hyväksyi ns. Mantšurian-selkkauksesta alkanutta Japanin-Kiinan selkkausta koskevan päätöksen, jota vastaan Japani äänesti. Päätöksen johdosta Japani maaliskuun 27 päivänä 1933 sanoutui irti Kansainliitosta.

Viime maaliskuun 27 päivänä, jolloin tästä tapauksesta tuli kuluneeksi kaksi vuotta, Japani katsoi peruskirjan 1 artiklan nojalla olevansa vailla Kansainliiton jäsenen velvollisuuksia ja oikeuksia.

Joskin Kiina mahdollisesti voi väittää, että Japani ei ole Mantšukuossa toiminut Kansainliiton päätöksen mukaisesti eikä siis eroamisensa hetkellä 1 artiklan mukaisesti ole "täyttänyt kaikkia kansainvälisiä velvollisuuksiaan", Kansainliitto alistunee siihen, että Japani nyt on lakannut siihen kuulumasta.

Kansainliiton ja yleensä maailman valtiollisen organisaation kannalta on valitettava, että Japani ei alistunut noudattamaan liiton päätöstä, vaan erosi siitä ja on sen-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

jälkeen edelleen noudattanut politiikkaa, jonka Kansainliitto on tuominnut.

Tämä valitettava seikka on kuitenkin osaltaan johtunut Kansainliiton järjestelmän omista heikkouksista. Kansainliitto on universaalisuuteen pyrkiessään hyväksynyt jäsenikseen maita, joiden ei käsitteille väkivaltaa tekemättä voida sanoa täyttävän kansainvälisen oikeusyhteisön jäsenille asetettavia ehtoja ja joista kaikki tuskin "vapaasti hallitsevat itseään", kuten peruskirjan 1 artikla edellyttäisi.

Jo peruskirjaa laadittaessa Japani pyrki saamaan siihen eri rotujen tasa-arvoisuutta takaavia säännöksiä, mutta ei siinä onnistunut. Japania ovat aina loukanneet ne rajoitukset, joita Tyynen meren ympärillä asuvat valkoiseen rotuun kuuluvat kansat ovat asettaneet japanilaista siirtolaisuutta vastaan. Näitä rajoituksia Japani on turhaan yrittänyt saada Kansainliitossa käsiteltäviksi.

Olipa Kansainliiton politiikka hyvää tai huonoa, se voisi joka tapauksessa pitää kansainvälisissä suhteissa yllä järjestystä, jos sillä olisi käytettävissään tehokasta sotilaallista voimaa, jonka avulla se voisi käytännössä pakottaa vastahakoisen valtion alistumaan liiton päätöksiin. Mutta tällaista voimaa Kansainliitto ei vielä ole pystynyt mobilisoimaan, mikäli vastahakoinen valtio on ollut suurvalta tai sijainnut Euroopan ulkopuolella.

Japani on jo peruskirjan liitteessä mainittu Kansainliiton alkuperäinen jäsen. Kieltämättä se on liitossa ollessaan tehnyt sille suuria palveluksia ja ollut monessa suhteessa mallikelpoinen jäsen. Mutta kun sen väkiluku ny-

kyään lisääntyy noin 1 miljoonalla vuodessa ja sen maa-alue on rajoitettu, se pitää välttämättömänä saada itselleen lisäaluetta, johon se voi sijoittaa siirtolaisiaan ja josta se voi saada raaka-aineita. Tämä pyrkimys sen johti Mantšuriassa selkkaukseen Kiinan kanssa.

Kiina on tieteisopissa joskin epäillen luettu kuuluvaksi kansainväliseen oikeusyhteisöön. Kansainliitto on sen hyväksynyt jäsenekseen ja siis pitänyt sitä valtiona, joka peruskirjan 1 artiklan mukaan "vapaasti hallitsee itseään". Todellisuudessa tiedetään kuitenkin, että Kiinan nimellisellä keskushallituksella ei ole suvereenista valtaa maan koko alueella. Useat Euroopan valtiot ylläpitävät vieläkin Kiinassa omaa konsulilainkäyttöään. Eräät niistä pitävät vieläkin vallassaan Kiinan alueita, joita hankkiessaan ne eivät suinkaan ole noudattaneet peruskirjan periaatteita. Muussa osassa Kiinaa on miltei yhtä monta hallitusta kuin maakuntaa. Ja tätä anarkiaa käyttää hyväkseen Venäjä, jonka lonkerot jatkuvasti kurottuvat Kiinan eri alueihin.

Vuoden 1931 syyskuussa sattunut ns. Mantšurian-selkkaus merkitsi itse asiassa sitä, että Japani kylmäverisesti siirtyi Kiinan kustannuksella harjoittamaan samanlaista siirtomaapolitiikkaa, jota kaikki muut suurvallat ennen sitä olivat eri tahoilla noudattaneet ja jonka tuloksista useimmat niistä edelleen nauttivat. Osaksi diplomatiaa, osaksi asevoimaa käyttäen Japani ryhtyi hankkimaan itselleen lisää vaikutusaluetta. Samalla se turvasi Aasian mantereella olevat rajansa sekä Kiinan sisällissotia että Venäjän laajentumispyrkimyksiä vastaan.

Tällöin Japani itsetietoisesti pani syrjään Kansainliiton peruskirjan ja otti sen sijaan ohjeekseen keisarillisen reskriptin, joka julkaistiin samana päivänä, jolloin Japani sanoutui irti Kansainliitosta (reskriptin käännös sisältyy lähetystön viime vuoden raporttiin n:o 20).

Japani lähti tälle tielle vakaan harkinnan jälkeen ja valmiina ottamaan vastaan kaikki siitä johtuvat seuraukset. Japanissa pidettiin mahdollisena, että seuraukset olisivat vakavat. Odotettiin, että Japania voisi kohdata peruskirjan 16 artiklan mukainen taloudellinen boikotti ja vaikea kansainvälinen kriisi, jonka otaksuttiin kärjistyvän vuoteen 1935 mennessä.

Todellisuudessa Japani onkin ainakin toistaiseksi suoriutunut rohkeasta pelistään odottamattoman hyvin. Taloudellisesta boikotista ei tullut mitään. Päinvastoin Japani osaksi kullasta luopumisensa ansiosta on kahden viime vuoden aikana nähnyt vientinsä laajentuvan maapallon kaikkiin ääriin.

Poliittisia sanktioita ei myöskään ilmestynyt. Ainoa maa, joka kokosi sotaväkeä Japanin ja Mantšukuon rajoille, oli Venäjä, mutta se ei tehnyt sitä suinkaan Kansainliiton poliisina, vaan sen vuoksi, että se pelkäsi Japanin ruokahalun vieläkin kasvavan. Vast'ikään Japani on rauhallisen sopimuksen avulla saanut Venäjän luovuttamaan Itä-Kiinan radan ja siten lopettamaan 40 vuotta jatkuneen taloudellis-poliittisen ekspansion Mantšuriassa. Samalla Japanin suhteet Venäjään ovat yleensäkin parantuneet.

Kiina on luonnollisesti koko ajan kantanut kaunaa

Japanille ja on yrittänyt saada Euroopalta ja Amerikalta tukea Japanin-vastaisessa toiminnassaan. Mutta juuri näinä vuosina Euroopalla ja Yhdysvalloilla on ollut niin paljon omia huoliaan, että niiltä ei ole riittänyt tarpeeksi harrastusta Kaukoidän asioihin. Ja seurauksena on ollut, että Kiina aivan viime aikoina on ruvennut osoittamaan merkkejä leppoisammasta suhtautumisesta Japaniin.

Kun tilanne on näin suotuisa Japanille, onkin ymmärrettävää, että täällä ei millään taholla huomaa kaduttavan sitä, että Japani lähti Kansainliitosta. Mantšukuon-kysymyksessä Japani jatkaa vuonna 1931 aloittamaansa politiikkaa, mutta koettaa sen ulkopuolella mikäli mahdollista säilyttää hyvät suhteet toisiin valtioihin.

Suomen kannalta on luonnollisesti valitettavaa, että suurvalta saattoi tuloksellisesti uhmata Kansainliittoa. Mutta Japanin tapaus ei näy jääneen viimeiseksi laatuaan.

Toisaalta mielestäni Suomi voi olla tyytyväinen todetessaan, että Japani seisoo edelleen suurena sotilasvaltiona Venäjän toisella kyljellä. Vaikkapa Venäjä tätä nykyä olisikin suhteellisen passiivinen idässä, on sillä siellä edelleen siksi paljon huolia, että itäinen naapurimme ei myöskään voi kokonaan kääntää selkäänsä itäänpäin ja ruveta harrastamaan vain lännen asioita.

- - - - - - - - - - -

Käytäntö on osoittanut, että sellainen valtio, joka ei teknillisesti ole Kansainliiton jäsen, voi monella tavoin osallistua sen toimintaan. Japanin hallitus näyttää aikovan

pitää periaatteenaan (jota se ei kuitenkaan voine käytännössä johdonmukaisesti noudattaa), että se ei ota osaa Kansainliiton poliittiseen toimintaan.

Kansainväliseen työjärjestöön Japani tulee jäämään. Samoin se odottaa, että yleiskokous ja neuvosto tulevat ensi syksynä valitsemaan pysyvään kansainväliseen tuomioistuimeen ADATCI-vainajan seuraajaksi japanilaisen tuomarin. Tunnen Japanissa nimetyn ehdokkaan, ent. suurlähettilään NAGAOKAn, ja tiedän, että hän valmistautuu muuttamaan Haagiin.

Kansainliiton järjestämiin konferensseihin, joihin osallistuminen ei edellytä liiton jäsenenä olemista, Japani voi edelleen ottaa osaa. Niinpä se jää aseriisuntakonferenssiin.

Eniten on Japania huolestuttanut kysymys, tuleeko Kansainliitto vaatimaan siltä takaisin Etelämeren mandaattisaaria. Japanin kanta on se, että mandaattivaltion ei tarvitse olla Kansainliiton jäsen ja että Japani siis edelleen voi hallita saaria ja kuulua huoltoasiain komissioon. Mikäli Japanissa nykyään luullaan, ei Kansainliitto aiokaan peruuttaa sen mandaattia. Jos niin kuitenkin tapahtuisi, Japani varmasti tulisi panemaan liikkeelle kaikki voimansa pitääkseen saaret hallussaan. Tällaista mahdollista kansainvälistä kriisiä varten on täällä tehty paljon valmistuksia.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön raportti n:o 14.

Ministeri Valvanne.

8/4 1935.

8000—11—34 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 149 - 42.

Tokio SSA 8 P:NÄ huhti KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

17 208 Ke. 35.
26/4. 35
5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 14.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 14.

Ministeri: Hugo Valvanne.

Sahalin.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Tokio ssa 8 p:nä huhti kuuta 1935.

17 208 Pac 35

26/4.35

5 C 15

Asia: Sahalin.

Eräs Japanin ja Neuvostoliiton alueiden kosketuskohta, Sahalinin saari, on viime aikoina silloin tällöin antanut täällä puheen aihetta.

Venäläinen ja japanilainen vaikutus on vaihdellut Sahalinilla vuoroveden tavoin.

Vuonna 1848 Venäjä julisti Sahalinin kuuluvan itselleen. Tehdessään v. 1854 ystävyyssopimuksen Venäjän kanssa Japani kieltäytyi tunnustamasta saaren kuuluvan tämän suvereenisuuteen. 1867 Japani ehdotti Venäjälle, että Sahalin jaettaisiin niiden kesken 50:ttä leveysastetta myöten, mutta Venäjä kieltäytyi. Japani tarjoutui silloin ostamaan koko saaren 2 miljoonalla jenillä, mutta Venäjä ei taaskaan suostunut. 1875 Japani luopui vaatimasta mitään osuutta Sahaliniin saaden Venäjän puolestaan luopumaan Kuriileja koskevista vaatimuksistaan. Portsmouthin rauhassa 1905 Venäjä definitiivisesti luovutti Japanille 50:nnen leveysasteen eteläpuolella olevan osan saarta. Venäjän vallankumouksen jälkeen Japani miehitti Sahalinin pohjoisosankin vetäen joukkonsa

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pois sieltä vasta 1922, jolloin 50:s leveysaste taas jäi rajaksi.

Nykyään Sahalinin japanilaisessa osassa, Karafutossa, on asukkaita 293,172, niistä suurin osa sinne muuttaneita japanilaisia. Karafuton maanviljelyksen tuotantoarvo on nykyään noin 3 milj. jeniä. Tärkein mineraali siellä on kivihiili, jota v. 1932 saatiin 5.2 milj. jenin arvosta. Toinen tärkeä kaivostuote on petroliöljy, jota v. 1929 saatiin 635,515 tonnia. Erittäin tärkeä Karafutolla on kalastus, jonka tuotantoarvo v. 1929 oli 20.9 milj. jeniä. Kalastukseen liittyy kalasäilyketeollisuus, joka v. 1930 tuotti 1.6 milj. jeniä.

Puutavaran tuotanto on Karafutolla erittäin tärkeä. V. 1928, joka oli erikoisen hyvä vuosi, saatiin sieltä 5,092 MIL kuutiojalkaa puutavaraa. Maailmansodan aikana siellä pääsi alulle selluloosa- ja paperiteollisuus. V. 1932 Karafutolla valmistettiin 162,091,000 kiloa selluloosaa (17.4 milj. jenin arvosta) ja 129,710,000 kiloa paperia (24.5 milj. jenin arvosta).

Kun kaikkien näiden tuotantoalojen käyttö on vasta alussaan ja sitä voidaan vielä runsaasti kehittää, on selvä, miten tärkeä hyödykkeiden aitta Sahalin on sille maalle, joka sen omistaa. Kun japanilaisten toiminnalle panee sulun teoreettisesti vedetty rajaviiva, on selvä, että heitä haluttaa saada haltuunsa koko saari.

Kun Neuvostoliiton emissaari A. A. JOFFE vuonna 1923 teki matkan Kiinaan, hän kutsusta poikkesi myös Japa-

nissa, jossa hänen kanssaan neuvoteltiin Japanin ja Neuvostoliiton diplomaattisten suhteiden ~~uudelleen~~ solmimisesta. Varakreivi Shimpei GOTO, joka hänen kanssaan neuvotteli, ehdotti, että sovjet tässä yhteydessä historiallisten perusteiden nojalla palauttaisi Japanille pohjois-Sahalinin. JOFFE vastasi, että Neuvostoliitto ei voinut suostua siihen, mutta oli valmis keskustelemaan alueen myynnistä. Sitä varten olisi kuitenkin välttämätöntä, että sovjet hankkisi tarkan arvion alueesta, jotta ei uudistuisi se virhe, minkä Venäjä aikanaan teki Yhdysvalloille Alaskan myydessään arvaamatta, että siellä oli kultakerrostumia. Neuvottelujen johdosta Neuvostoliitto asettikin 15-jäsenisen asiantuntijakomitean, joka tutkittuaan tarkoin pohjois-Sahalinin luonnonrikkaudet määritteli sen arvon 1,500 miljoonaksi jeniksi. Japanin silloinen hallitus harkitsi vakavasti alueen ostamista, mutta kun finanssiministeri ilmoitti, että ostoa varten ei ollut käytettävissä kuin 250 miljoonaa jeniä, suunnitelma raukesi.

Asiaa ei kuitenkaan ole unohdettu Japanissa. Tuskin oli Pohjois-Mantšurian radan myyntiä koskeva sopimus allekirjoitettu, kun edustajakamarin komiteassa, joka käsitteli japanilaisten kalastusta sovjetin vesillä, tehtiin pohjois-Sahalinin ostamista koskeva kysely ulkoministerille. Ministeri HIROTA vastasi, että Sahalinin molempien osien sekä öljy- että metsävarat kiinteästi liittyivät toisiinsa. Tilapäisten sopimusten varassa Japani harjoitti jo nyt sekä öljykaivos- että puutavarateollisuutta pohjois-Sahalinilla, ja Japa-

nille oli tärkeätä saada mahdollisimman pian aikaan sopimus, joka tekisi sen kansalaisille mahdolliseksi jatkaa tätä toimintaa alueella. HIROTA ilmoitti, että Japani oli valmis neuvottelemaan sovjetin kanssa pohjois-Sahalinin ostamisesta, mutta ei osannut sanoa, milloin Neuvostoliitto olisi sellaiseen valmis.

Kun 5/4 tapasin Neuvostoliiton suurlähetystön neuvoksen RAYVIDin, kysyin häneltä, oliko sovjet tuollaiseen kauppaan valmis. Hän kertoi juuri samana päivänä lausuneensa ulkoministeri HIROTAlle ihmetyksensä siitä, että tämä oli asiasta puhunut edustajakamarissa. HIROTA oli vastannut, että hänen oli ollut vastattava kyselyyn, joka oli ollut hänelle osoitettu.

RAYVID vakuutti minulle, että jo strategiset näkökohdat tekivät mahdottomaksi, että Neuvostoliitto voisi ajatella pohjois-Sahalinin myymistä Japanille, koska Japani sen omistajana tulisi vallitsemaan Amurin suun.

En usko kuitenkaan, että tämä oli viimeinen sana tässä asiassa. Pitkään aikaan sovjet ei tahtonut puhuakaan Pohjois-Mantšurian radan myymisestä Japanille, ja kun puhe vihdoin alkoi, Venäjä vaati siitä 600 miljoonaa jeniä. Rata myytiin kuitenkin lopuksi 140 miljoonasta.

Jos Neuvostoliitto päättää jatkaa vetäytymistään Tyynen meren rantamilta, voi se hyvinkin vielä ryhtyä kaupan hierontaan Japanin kanssa pohjois-Sahalinista. Jos sovjet ei ole siihen valmis, Japani tulee käsitykseni mukaan käyttämään muuta tilaisuutta ja muita keinoja sen hankkimi-

seksi. Siksi kauan koko Sahalinin omistaminen on ollut Japanin politiikan tähtäimessä ja siksi tärkeä se on sille sekä taloudellisesti että strategisesti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Valvanne

15/4. 1935.

5000—11—36 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 156 - 48.

Tokio SSA 15 P:NÄ huhti KUUTA 1935.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

18 208 Sal. D. 35.

4/5. 35

5 C15

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti n:o 15.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 15.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o **15.**

Tokio ssa **15** p:nä **huhti** kuuta 19**35.**

18 208 Jal. D. 35.

4/5. 35

Asia: **Selkkaukset Mantšukuon-**

Mongolian rajoilla.

5 C 15

Raportissa n:o 7 tein selkoa Tushikoun luona Mantšukuon-Tšaharin rajalla sekä Puir-järven luona Mantšukuon-Ulko-Mongolian rajalla tammikuulla sattuneista selkkauksista.

Kuten raportissa mainittiin, selvitettiin Tushikountapahtuma Tatanissa tehdyllä sopimuksella. Sopimuksen tekivät 2/2 kenraalimajuri TANI Kvantungin-armeijan edustajana ja kenraalimajuri TŠANG JUEH-TING Tšaharin kiinalaisten joukkojen edustajana.

Kvantungin-armeijan virallisen tiedonannon mukaan sopimus sisälsi, että Kiinan joukot eivät vastedes mene Džeholin maakunnan alueelle, että niiden lukumäärää tällä rajaseudulla ei lisätä ja että ne luovuttavat japanilaisille kaikki Džeholissa ottamansa aseet.

Peipingissä julkaistun virallisen tiedonannon mukaan sopimus oli suullinen. Sen mukaan sopimus sisälsi, että kiinalaiset eivät ylitä Tšaharin rajalla sijaitsevien paikkojen Šitoutšeŋgtsen, Manšitšutsen ja Tungtšatsen kautta vedettyä linjaa. Omituista kyllä kiinalaisen tiedonnannon mukaan japa-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi

Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nilaiset olisivat sitoutuneet vetäytymään aikaisempiin asemiinsa.

Puir-järven luona sattuneesta tapauksesta mainittiin raportissa n:o 7, että Mantšukuon armeija ehdotti 1/2 Ulko-Mongolian joukoille neuvotteluihin ryhtymistä. Ehdotuksen jätti Khalkha-miaon kohdalla Mantšukuon armeijan edustaja Khalkhassa olevien Ulko-Mongolian joukkojen edustajalle. 4/2 näiden joukkojen komentaja vastasi olevansa valmis neuvotteluihin. Molempien puolien kesken näyttää kuitenkin olevan vaikeata sopia osaksi neuvottelujen paikasta, osaksi neuvottelijain henkilöllisyydestä. Viimeisen julkisuuteen tulleen tiedon mukaan Pohjois-Hsinganin maakunnan vartiorykmentin komentaja vasta 4/3 jätti Khalkhan mongolialaisjoukkojen komentajalle toisen kirjelmänsä jatkaen siinä väittelyä näistä asioista.

Muuten on julkisuudessa hiljaisuus levinnyt Khalkha-miaon tapahtumien yli, jotka muutaman viikon aikana tarjosivat maailman lehdistölle uutisaineistoa.

Tavatessani 11/4 Ison-Britannian sotilasasiamiehen eversti JAMESin kysyin, oliko hän kuullut jotakin uutta näistä molemmista selkkauksista.

Hän väitti tulleensa siihen vakaumukseen, että Khalkha-miaon selkkaus oli syntynyt aivan vahingossa. Joet näillä aroseuduilla muuttavat uomaansa, ja tarkkoja karttoja ei ole olemassa. Siitä johtui, että mongolialainen joukko-osasto oli eksynyt vieraalle alueelle.

Kun selkkaus kerran oli saanut alkunsa, sekaantui siihen politiikkaa. Sovjet, joka johtaa Ulko-Mongolian asioita, arveli kaiketi, että koska Japani oli järjestänyt Mantšukuon ja Venäjän kesken rautatien ostosta pidettävät neuvottelut To-

kioon, niin Khalkha-miaota koskevat neuvottelut oli nyt saatava Venäjän alueelle, joko Verhne-Udinskiin tai Tšitaan.

Tushikoun luona sattunut selkkaus taas oli eversti JAMESin käsityksen mukaan Japanin armeijan tarkoituksellisesti järjestämä.

Sopimuksessa, jonka Japanin ja Kiinan armeijat vihollisuuksien lopettamiseksi 31/5 1933 tekivät Tangkussa ja jossa mm. järjestettiin Peipingin ja Tientsinin alueiden sekä suuren muurin välille demilitarisoitu vyöhyke, Japani ylimalkaisesti sitoutui "vetämään joukkonsa yleensä suurelle muurille".

JAMESin mukaan Kvantungin-armeija sopimuksen solmimisen jälkeen ei Tushikoun seudulla kuitenkaan pysähtynyt suurelle muurille, vaan vetäytyi vielä edemmäksi sen itäpuolelle Dželholin maakunnan vanhalle rajalinjalle, joka sillä kohdalla erkani suuresta muurista. JAMES ei tiennyt, mikä tämän menettelyn syynä oli ollut: ehkä vain se, että japanilaisilta ei silloin ollut riittänyt miehiä tuon kulma-alueen miehittämiseen.

Viime tammikuulla japanilaiset olivatkin päättäneet miehittää tuon alueen ja olivat silloin yksinkertaisesti karkottaneet kiinalaiset sieltä. Näin oli selkkaus syntynyt.

Muuta uutta eversti JAMES ei sanonut tietävänsä Khalkha-miaosta eikä liioin Tushikousta.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeri Valvanne

22/4 1938.

5000—11—36 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 166 - 50.

Tokio SSA 22 P:NÄ huhti KUUTA 1935.

19/208 Sal. D. 35.

10/5.35

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 16.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 16.

Ministeri: Hugo Valvanne.

Suomen lehdet ja Kanko-itä.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Tokio ssa 22 p:nä huhti kuuta 1935.

19 208 Sal. S. 35.

Asia: Suomen sanomalehdet

ja kaukainen itä.

10/5 35.

5 C15

Kaukoitä näyttää tarjoavan Suomen lehdille ehtymättömän sensaatiouutisten lähteen. Sinä aikana, jonka olen tällä ollut, on Suomesta tuskin saapunut sanomalehtilähetystä, joka ei olisi sisältänyt hälytysuutisia Itä-Aasian tapahtumista. Helsingin viiden tärkeimmän päivälehden viime vuoden loppupuoliskolla julkaisemista otsakkeista pyydän poimia seuraavat, jotka kaikki ovat olleet painetut suurin ja lihavin kirjasimin:

"TILANNE KAUKAISESSA IDÄSSÄ KEHITTYMÄSSÄ SOTAA KOHTI."
"MYRSKYNUHKA KAUKOIDÄSSÄ."
"JAPANI JÄTTÄNYT ULTIMAATTUMIN LUONTOISEN NOOTIN VENÄJÄLLE."
"KAUKAISEN IDÄN PALO SYTTYMÄSSÄ."
"ALARMRYKTEN FRÅN FJÄRRAN ÖSTERN."
"SODANVAARA KAUKAISESSA IDÄSSÄ."
"KAUKAISEN IDÄN RISTIRIITA KÄRJISTYY."
"AVOIMIEN VIHOLLISUUKSIEN PUHKEAMISTA PELÄTÄÄN."

Viime tammikuussa Mantšukuon-Tšaharin rajalla sekä

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Puir-järven luona Mantšukuon - Ulko-Mongolian rajalla sattui pari vähäistä selkkausta, joista lähetystö on erikseen raportoinut. Nämä selkkaukset kestivät kumpikin parisen päivää, ja kummallakin taholla muutama sotilas menetti henkensä. Mutta nämäkin tapaukset saivat monipalstaisen uutistilan Suomen lehtien etusivuilla. Toistan muutaman niitä koskevan otsakkeen:

"UUSI UHKAAVA SELKKAUS SYNTYNYT KAUKOIDÄSSÄ."
"SODAN UHKAA TAAS KAUKOIDÄSSÄ."
"SOVJET - MONGOLIET ÖPPET FÖR JAPANSK OFFENSIV."
"FRAMSTÖTEN I MONGOLIET ÄR NU SLUTFÖRD."

Tällaiset uutiset vaikuttavat Tokiossa luettuina oudoilta. On kieltämätöntä, että Itä-Aasian kansainväliset probleemat ovat vakavia ja voivat mahdollisesti vielä johtaa sodanvaaraankin. Mutta esim. sinä aikana, jolloin ylempänä siteeratut otsakkeet olivat lehdissämme julkaistuina, tilanne ei täällä arvosteltuna minään hetkenä ollut niin kärjistynyt, että se olisi antanut asiallista aihetta puhua sodan vaarasta.

Lennokkaimmat uutiset näyttävät saapuvan Suomen lehtiin säännöllisesti kahdelta taholta: Moskovasta ja Berliinistä. Epäilemättä Neuvostoliitto pelkää Japanin valmistelevan sotaa sitä vastaan, ja epäilemättä Saksa toivoisi sellaisen sodan puhkeavan. Kun näissä kahdessa maassa sanomalehdistö on hallituksen kontrolloima, on selvä, että se kuvastaa asianomaisen hallituksen pelkoja tai toiveita. Mutta tuntuu siltä, että KUIN näiden kahden maan keskenään ristiriitaiset kannat liian suureessa määrässä vaikuttaisivat itsenäisen Suomen sanomalehdistöön.

Tokiossa olevalla TASSin edustajalla on suuri kielitaitoinen henkilökunta. Satun tietämään, että tämä mitä tarkimmin haravoi koko Japanin lehdistön, laatii siitä perusteellisen selostuksen ja lähettää sen omien uutistensa kera Moskovaan. Tällä sitten laaditaan ne kaukoidän uutiset, jotka NARKOMINDELin ja KOMINTERNin etujen mukaisesti levitetään ympäri maailman. Minusta Suomen lehdistö antaa näille Moskovan-uutisille ansaitsemattoman hyvän publisiteetin.

En voi käsittää, että tällaisten kaukoidän hälytysuutisten yhtämittainen julkaiseminen on Suomen etujen mukaista. Jos Japanin ja Neuvostoliiton välillä syttyisi sota, tuntuisi sen vaikutus varmaan Suomessakin. Mutta juuri sen vuoksi olisi tärkeätä, että Suomessa ajoissa arvosteltaisiin ristiriitaa täysin asiallisesti. Liioiteltujen luulojen ylläpitäminen yleisössä voi helposti aiheuttaa erehdyksiä.

Suomen lehdethän eivät viljele sensaatiouutisia siinä määrin kuin jotkut muiden maiden "keltaiset lehdet". Tuntuu siltä, kuin sanomalehtiemme oman arvon mukaista olisi välttää kaukoidän uutisia, jotka kuitenkin säännöllisesti ovat osoittautuneet aiheettomiksi tai ainakin ennenaikaisiksi.

Jos Suomen lehdet toisinaan näyttävät tietävän liikaa paljon kaukoidän suurpolitiikasta, näyttävät ne sen sijaan tuntevan liikaa vähän kaukoidän proosallisia uutisia. Esim. viime helmikuussa Tokion pormestari ja valtuusto virallisesti pyysivät Suomen hallituksen kannatusta ehdotukselle, että vuoden 1940 olympialaiset kisat järjestetään Tokioon. Japanin lehdet pohtivat viikkokausia tätä Tokion ja Helsingin keskeistä asiaa. Muiden maiden lehdet seurasivat

sitä myös Japanin lehdistön nojalla. Mutta maa, jonka lehdissä siitä ei näkynyt ainoatakaan mainintaa, on Suomi.

Kun kaukoidän asiat nykyään vaikuttavat muunkin maailman politiikkaan ja kun Suomen ja Japanin kesken on olemassa erinäisiä poliittisia, taloudellisia, urheilullisia ym. suhteita, olisi mielestäni suotavaa, että lehtemme voisivat järjestää Japania koskevien uutisten hankintansa paremmalle pohjalle, jotta ne eivät olisi liian riippuvaisia vieraiden maiden uutis- ja propagandatoimistoista.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiosta olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ministeri Valvanne

25/X. 1935.

5000—11—34 4284

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

KIRJELMÄ n:o 176 - 52.

Tokio SSA 25 P:NÄ huhti KUUTA 19 35.

20/208 Tal. D. 35.
20/5 35. 3

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: D. U. M. ..... / ..... 19 .....

5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 17.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle tälle päivälle päivätyn salakirjoitetun raporttinsa n:o 17.

Lähetystö pyytää kunnioittaen Ministeriötä avaamaan liitteessä 1 olevan salakirjoituksen ja sitten puhtaaksikirjoittamaan tarpeellisen määrän raportin kappaleita liitteessä 2 merkittyyn muotoon. Salakirjoituksen avaaja tahtonee merkitä raporttiin nimensä avatun tekstin vakuudeksi.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
20 208 Sal. D. 1935
20/5.35 | 9 | LIL
5 | C15

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Raportti n:o 17 (salakirjoitettu).

Tokiossa 25 päivänä huhtikuuta 1935.

Asia: Keskustelu sotaministerin kanssa.

Tänään lähetystössä päivällisillä m.m. sotaministeri kenraali Hayashi,muita japanilaisia upseereita,Puolan,Saksan,Amerikan sotilasattasea,Ranskan meriattasea.Pitkässä kahdenkeskisessä keskustelussa Hayashi selitti Japanin Sovietin välinen jännitys jatkuu. Äskeiset rajaselkkaukset eivät jää viimeisiksi. Sovietilla,joka edelleen pelkää Japania,on nykyään Tshitasta itään 10 tai 11 divisioonaa.Vladivostokissa noin 100 erikoisluokan lentokonetta,jotka helposti lentävät Tokioon. Japani ei kuitenkaan liikaa pelkää Sovietin lentovoimia,vaan luottaa ilmatorjuntaansa.

Soviet tunkeutuu voimakkaasti Sinkiangiin ja sen kautta Keski-Kiinaan.Ulko-Mongolia varsin lujasti Sovietin käsissä.Siellä 1 prigadi puhtaasti venäläisiä joukkoja,lisäksi lukuisia instruktöörejä.Sisä-Mongolia yrittää vapautua Kiinan vaikutuksesta.Mongolit vielä modernin kehityksen suhteen takapajulla,mutta Japani lähettänyt heitä kasvattamaan opettajia ja lääkäreitä.Sic.Mantshut hyvää sotilasainesta jahka ehtivät oppia.

Valitti sotamarsalkka Mannerheim ei syksyllä tullut. Toivoi joku korkeampi upseeri käsisi Japanissa.

Sain tilaisuuden selvittää Japanin ystävyytemme syitä ja varsin perinpohjaisesti Karjalan kysymystä.Hayashi sanoi harrastavansa turainilaista liikettä.

Hugo Valvanne.

Salakirjoituksen vakuudeksi: A. Sallas

Jakelu:Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 18.

Ministeri Valvanne.

6/5 1935.

6000—11—36 4384

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 194 - 56.

Tokio SSA 6 P:NÄ touko KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

21/209 Sal. 35

24/5-35

RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 15	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 18.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 18.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Tokio ssa 6 p:nä touko kuuta 1935.

Asia: Vuoden 1935-6 budjetti ja valtiontalous yleensä Japanissa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 21/209 Sae. 35
24/5.35
5 C 15

Budjetti, joka käsittää huhtikuun 1 päivänä alkavan varainhoitovuoden, tuli maaliskuulla loppuun käsitellyksi parlamentissa. Vaikka hallituksen esitystä monelta taholta ankarasti arvosteltiin, se lopulta kuitenkin hyväksyttiin muutoksitta.

Olen jo parissa raportissa kosketellut budjettia. Kun se nyt on astunut voimaan, pyydän esittää siitä lyhyen selostuksen.

Taulukko I osoittaa budjetin pääkohdat verrattuina vuoden 1934-5 budjetin vastaaviin kohtiin.

Taulukko II osoittaa Japanin menoarvion kehittymisen maailmansodan jälkeen. Tilivuosien 1934-5 ja 1935-6 luvut ovat otetut budjetista, aikaisempien vuosien luvut tilinpäätöksistä.

Japanin budjetin suurimpana menoeränä ovat säännöllisesti olleet sotilasmäärärahat. Taulukko III osoittaa armeijan ja laivaston määrärahojen kehittymisen.

Taulukkojen II ja III nojalla voi tehdä eräitä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

TAULUKKO I.

(Miljoonin jenein. Jen = n. 13.5 mk)

	Budjetti 1935-36	Budjetti 1934-35
TULOT.		
VAKINAISET	1,335.6	1,248.5
YLIMÄÄRÄISET	857.8	894.0
YHTEENSÄ	2,193.4	2,142.5
MENOT.		
VAKINAISET.		
Hoviministeriö	4.5	4.5
Ulkoministeriö	16.8	17.0
Sisäministeriö	50.7	49.7
Finanssiministeriö	444.9	435.6
Armeija	179.8	168.7
Laivasto	215.9	199.3
Oikeusministeriö	35.9	33.3
Opetusministeriö	129.6	129.6
Maa- ja metsätalousministeriö	30.6	29.7
Kauppa- ja teollisuusministeriö	5.5	5.3
Kulkulaitosministeriö	176.9	172.8
Merentakaisten asiain ministeriö	2.0	2.0
Yhteensä	1,293.1	1,247.5

JATK. TAULUKKO I.

YLIMÄÄRÄISET.	1935-36	1934-35
Ulkoministeriö	12.8	11.0
Sisäministeriö	110.6	127.5
Finanssiministeriö	28.5	32.0
Armeija	313.2	281.0
Laivasto	313.8	288.7
Oikeusministeriö	2.3	2.3
Opetusministeriö	18.6	23.5
Maa- ja metsätalousministeriö	60.9	78.8
Kauppa- ja teollisuusministeriö	8.0	8.2
Kulkulaitosministeriö	13.0	17.0
Merentakaisten asiain ministeriö	18.6	25.0
Yhteensä	900.3	895.0
Yhteensä vakinaiset ja ylimääräiset menot	2,193.4	2,142.5

TAULUKKO II, MENOARVION KEHITTYMINEN VV. 1918-35.

(Miljoonin jenein)

Tilivuosi:	Menoarvio:	Tilivuosi:	Menoarvio:
1918-19	1,017.o	1927-28	1,765.7
1919-20	1,172.3	1928-29	1,814.9
1920-21	1,360.o	1929-30	1,736.3
1921-22	1,489.9	1930-31	1,557.9
1922-23	1,429.7	1931-32	1,476.9
1923-24	1,521.1	1932-33	1,950.1
1924-25	1,625.o	1933-34	2,254.7
1925-26	1,525.o	1934-35	2,142.5
1926-27	1,578.8	1935-36	2,193.4

TAULUKKO III, SOTILASMÄÄRÄRAHAT (miljoonin jenein).

Tilivuosi:	Armeijan menoarvio:	Laivaston menoarvio:	Sotilasmenot yhteensä:
1925-26	214.8	229.o	443.8
1926-27	199.9	237.3	437.2
1927-28	218.1	273.5	491.6
1928-29	249.1	268.1	517.2
1929-30	227.3	267.7	495.o
1930-31	200.8	242.o	442.8
1931-32	227.5	227.1	454.6
1932-33	373.6	312.8	686.4
1933-34	448.1	403.8	851.9
1934-35	449.7	488.o	937.7
1935-36	493.o	529.7	1,022.7

yleisiä johtopäätöksiä Japanin finanssipolitiikasta. Japanin yhteiskunnassa on havaittavissa kaksi tärkeätä ryhmittymää, jotka taistelevat keskenään vaikutusvallasta. Toinen edustaa pankki- ja muita talouspiirejä, toinen sotilaspiirejä. Näiden ryhmittymien kamppailu käy ilmi budjetista.

Välittömästi sotaa seuranneina vuosina talouspiirit olivat määräävinä. Valtion menoarvio tosin suureni vuosi vuodelta, mutta lisäys oli varsin tasainen, noin 70 miljoonaa jeniä vuotta kohti. Vuonna 1929, jolloin lamakausi rupesi tuntumaan, supistettiin budjettia tuntuvasti, ja supistusta jatkettiin vielä kahtena seuraavana vuonna. Mutta vuonna 1931 puhkesi Mantšuriassa sotilaallinen selkkaus, ja sisäpoliittinen kriisi purkautui pääministeri INUKAIn ym. murhaan toukokuussa 1932. Sotilaspiirit saivat yliotteen ja ovat sen jälkeen pääasiallisesti pitäneet sen käsissään. Joulukuussa 1931 kullan maasta vienti kiellettiin, ja vaikka kotimainen hintataso ei sanottavasti noussut, budjetti on siitä alkaen valtavasti laajentunut. Aivan erikoisesti ovat kasvaneet sotilasmenot.

Japanihan ei maailmansodassa joutunut paljonkaan ottamaan osaa sotatoimiin. Siitä oli seurauksena, että se jäi lentovoimien, tankkien ja muiden maailmansodassa kehittyneiden modernien sotavälineiden hankinnassa takapajulle muista entente'in suurvalloista. Kun sitten Kansainliiton ohjelman ja laivastosopimusten mukaisesti eri maissa vähennettiin sotavoimia, seurasi Japanikin mukana. Mutta kun Japani Mantšurian selkkauksen johdosta sanoutui irti Kansainliitosta, sotilaspiirit vaativat, että valtion oli täydennettävä armeijansa ja

laivastonsa siten, että maa saattoi pitää puolensa vaikeimmassakin kansainvälisessä komplikaatiossa.

Tämä vaatimus onkin nyt tullut huomioon otetuksi. Tilivuoden 1935-36 menoarviosta sotilasmenot muodostavat 46.6 %. Japanin hallitus on budjettikeskustelussa myöntänyt, että tämä prosentti on suurempi kuin se on missään muussa maassa viime aikoina ollut. Parlamentille annettujen tietojen mukaan se on Italiassa viime vuosina ollut 21-26, Ranskassa noin 22, Yhdysvalloissa noin 18 ja Isossa-Britanniassa 11-13.

Tilivuoden 1935-36 budjetin tulopuolella arvioidaan varoja kertyvän valtiolle taulukossa IV osoitetulla tavalla:

TAULUKKO IV.

(Miljoonin jenein)

Verotuloja	698.7
Tullituloja	130.0
Valtion muita tuloja	615.0
Vajaus	749.7
Yhteensä	2,193.4

Kuten tästä näkyy, arvioidaan valtion menoista tilivuotena ainoastaan 38 % saatavan peitetyiksi vero- ja tullituloin. Tämä osoittaa, että Japanin valtiontalous ei ole hyvällä kannalla.

Vajaus, ¥ 749.7 milj., aiotaan peittää valtion lainoin. Tilivuoden 1934-35 budjetissa oli valtion lainoja mer-

kitty tulopuolelle jo 811.2 miljoonaa jeniä.

Japanin valtion velan muodostumista osoittaa seuraava taulukko:

TAULUKKO V.

Tilivuosi:	Valtion velka tilivuoden lopussa (miljoonin jenein):
1924-25	4,329.7
1925-26	4,999.2
1926-27	5,171.8
1927-28	5,397.9
1928-29	5,831.3
1929-30	5,959.5
1930-31	5,955.8
1931-32	6,187.7
1932-33	7,054.2
1933-34	8,139.0

Tilivuoden 1933-34 velasta oli kotimaisia lainoja ¥ 6,724.4 milj. ja ulkomaisia ¥ 1,414.6 milj.

Kuten taulukosta näkyy, Japanin valtion velka kasvoi tasaisesti vuoden 1931 lopussa sattuneeseen kriisiin asti, jonka jälkeen se on nopeasti lisääntynyt.

Tilivuoden 1932-33 lopussa valtion velka teki valtakunnan asukasta kohden ¥ 84:70. Tämä luku ei sinänsä ole kovin suuri. Mutta kun tilivuotena 1935-36 menoarvion mukaan valtion velan korkojen suorituksiin on käytettävä 389.2 miljoonaa jeniä eli siis miltei puolet vero- ja tullituloista

(828.7 jenistä), on arveluttavaa, miten Japanin valtiontalous jaksaa kestää velan jatkuvaa lisääntymistä.

Nyt vahvistettua budjettia laatiessaan Japanin finanssiministeri TAKAHASHI ensin yritti parhaansa saadakseen varsinkin sotilasmäärärahoja vähennetyiksi. Samoin hän harkitsi uusien verojen säätämistä, mutta ei siinäkään suhteessa saanut sanottavia aikaan.

Viimeaikaisia valtion lainoja on ollut vaikea saada sijoitetuiksi. Viime vuonna liikkeelle lasketuista obligaatioista on vielä suuri osa keskuspankin hallussa. Hallitus aikonee pakottaa vakuutusyhtiöt ja suuret trustiyhtiöt merkitsemään suuret osuudet uusista lainoistaan. Inflaation mahdollisuudesta puhutaan paljon, mutta kun Japanin on tärkeimmät raaka-aineensa tuotettava ulkoa, on se erikoisen vaarallinen hätäkeino. Joka tapauksessa valtion lienee pakko entistä enemmän ryhtyä säännöstelemään talouselämää voidakseen ylläpitää aseellista varustautumistaan.

Kun tämä varustautuminen kaikesta huolimatta jatkuu, osoittaa se, että Japani pitää nykyistä kansainvälistä tilannetta erittäin kriitillisenä, mutta että se myös valmistautuu kaikin voiminsa puolustamaan asemaansa Aasian johtavana poliittisena ja taloudellisena suurvaltana.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tolcissa olevan Lähetystön raportti n:o 9.

Ministeri Valvanne.

8/5 1935.

5000—11—34 4984

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 202-59.

22 209/ne. 35

Tokio SSA 8 P:NÄ touko KUUTA 1935.

1/6.35

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 19.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 19.*)

Ministeri: Hugo Salvanne.

*) Piur-järven selkkaus.

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

RAPORTTI n:o 19.

Tokiossa 8 päivänä toukokuuta 1935.

22 209 Sue. 35
1/6.35
OSASTO
5 C15

Asia: Puir-järven selkkaus.

Raportissa n:o 15 selostin viimeksi sen selkkauksen selvittelyä, joka tammikuulla sattui Puir-järven luona. Mainitsin siinä, että Mantšukuon ja Ulko-Mongolian näytti olevan vaikea sopia osaksi neuvottelujen paikasta, osaksi neuvottelijain henkilöllisyydestä.

Neljä kuukautta kestäneen mielipiteiden vaihdon jälkeen on näistä alustavista seikoista vihdoinkin päästy sopimukseen. Mantšukuon ulkoministeriö julkaisi 1 päivänä toukokuuta tiedoituksen, jonka mukaan neuvottelut tulevat tapahtumaan Neuvostoliiton rajalla Mantšukuon puolella olevassa Mantšulin kaupungissa. Mantšukuon valtuuskunnan tulevat muodostamaan Pohjois-Hsinganin alimaakunnan kuvernööri, saman alimaakunnan maakuntakaartin komentaja, Mantšukuon ulkoministeriön poliittisen osaston päällikkö ja eräs puolustusministeriön edustaja. Ulko-Mongolian edustajiksi on määrätty varasotaministeri, eräs armeijan edustaja ja eräs hallinnollinen virkamies.

Mantšukuon kanta näyttää siis päässeen voitolle. Kuten raportissa n:o 7 jo mainitsin, ehdotettiin sen taholta alun pitäen yhtenä vaihtoehtona Mantšulia

---

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

neuvottelupaikaksi. Ulko-Mongolia on samaten nyt hyväksynyt Mantšukuon valtuuskunnan kokoonpanon, johon se ensin halusi muutoksia.

Täkäläisten lehtien mukaan Japanin Hsingkingissa oleva suurlähettiläs kenraali MINAMI on ilmoittanut ulkoministeriölle Tokioon alustavien neuvottelujen päättymisestä, ja ministeriö suunnittelee parhaillaan hänelle annettavia uusia ohjeita. Tiedoituksen mukaan neuvottelut tulevat koskemaan itse selkkauksen selvittämistä, Khalkha-miaon kohdalla kulkevan rajan määräämistä ja kulkuyhteyden järjestämistä Mantšukuon ja Ulko-Mongolian välille.

Kaikesta päättäen Japani tulee käyttämään näitä neuvotteluja hyväkseen järjestääkseen itselleen parempia yhteyksiä Ulko-Mongoliaan.

Kun tämän kuun 5 päivänä olin puheissa Mantšukuon ministerin TINGEin kanssa, hän kertoi juuri saaneensa Hsingkingista virallisia tietoja neuvotteluista. Hän sanoi, että Mantšukuon-Japanin taholla oli erikoisesti koetettu estää venäläisiä osallistumasta neuvotteluihin. Hänen väittämänsä mukaan Mantšukuon valtuutetuista kaksi oli Mantšukuon mongoleja ja yksi mantšu ja Ulko-Mongolian edustajat olivat kaikki mongoleja. Ministeri TINGE arveli, että neuvotteluihin ryhdyttäisiin ehkä jo 12 päivänä toukokuuta alkavalla viikolla.

Ministeri TINGE mainitsi samalla, että Hsingkingissa oleskelee useita Ulko-Mongolian ruhtinaita, jotka ovat olleet pakotetut poistumaan sovjetin määräysvaltaan

joutuneesta maastaan. Heillä oli edelleen hyviä suhteita Ulko-Mongoliaan, ja heidän kauttaan Mantšukuo sai tietoja siitä, mitä siellä tapahtui.

Lisäksi hän kertoi, että venäläiset tekivät parastaan saadakseen Tšitasta Ulan Bator Hotoon (Urgaan) rakenteilla olevan rautatien kiireellisesti valmiiksi.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeri Valvanne.

14/5 1935.

6000—11—34 4284

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 203 - 60.

Tokio SSA 14 P:NÄ touko KUUTA 1935.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

23/209/oe. 35

1/6.35

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 20.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 20.

Ministeri: Hugo Valvanne.

Japanin laivastopolitiikan perusteet

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Tokio ssa 14 p:nä touko kuuta 1935.

Asia: Japanin laivastopolitiikan perusteet.

Kun kommodori PERRYn johtama amerikkalainen laivastonosasto vuonna 1853 saapui Uragan lahteen, Japani Šogunin joukkojen sotaisesta hengestä huolimatta oli voimaton ja oli pakoitettu alistumaan PERRYn vaatimuksiin. Tämä oli Japanille havainto-opetus siitä, että sen riippumattomuuden ehdoton edellytys oli riittävä meripuolustus.

Japani ottikin opetuksen varteen ja ryhtyi heti tarmokkaasti luomaan itselleen ajanmukaista laivastoa. Kun Kiinan kanssa vuonna 1894 puhkesi sota, Japanin laivasto, joka silloin jo käsitti 28 taisteluyksikköä ja 24 torpedovenettä, ensin tuotti Kiinan laivastolle tappioita ja lopulta pakotti sen antautumaan.

Venäjän kanssa 1904-05 käydyssä sodassa Japanin laivasto, joka ennen sodan alkua käsitti 78 laivaa ja 256,816 tonnia, suoritti lopullisen kypsyyskokeensa. Juuri tässä kuussa tulee kuluneeksi 30 vuotta kuuluisasta Tsušiman taistelusta, ja Japanin valtakunta käyttää sen muiston juhlintaa laivastohengen jatkuvaksi tehostamiseksi.

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ROZESTVENSKIn laivaston saapuminen Itämereltä Japanin merelle oli muuten toinen havainto-opetus, jota Japani ei unohda. Se osoitti, että maata eivät turvaa ne pitkät välimatkat, jotka sen erottavat muista suurvalloista ja niiden laivastojen tukikohdista. Viimeisten 30 vuoden aikana laivastojen kyky kulkea pitkiä matkoja on vielä valtavasti lisääntynyt.

Maailmansodassa Japanin laivasto, joka vuoden 1907 laivastosuunnitelman nojalla oli sillävälin saanut vahvistukseksen 8 taistelulaivaa, 4 taisteluristeilijää, 11 kevyttä risteilijää sekä joukon hävittäjiä ja sukellusveneitä, teki entente'in asialle suuria palveluksia. Ennen kaikkea se huolehti merisotatoimista Tyynellä merellä, joten toisten liittoutuneiden laivastot vapautuivat toimimaan muilla vesillä. Japanin laivasto valloitti Tsingtaun ja yhdessä Australian ja Uuden Seelannin laivastojen kanssa Saksalle kuuluvat Tyynen meren saaret, pakotti von SPEEn laivaston siirtymään Atlantille, sai Kiinan pysymään entente'in puolella, turvasi Siperian rautatien toiminnan, järjesti aseiden kuljetuksen Venäjälle, suojasi australialaisten ja uusiseelantilaisten joukkojen kuljetuksen ja osallistui merisotatoimiin Välimerellä, jonne eräitä hävittäjiä lähetettiin.

Olosuhteista johtui, että Japanin laivasto ei maailmansodassa kärsinyt sanottavasti vaurioita. Sen sijaan sen vaikutusvalta Tyynellä merellä huomattavasti kasvoi, kun taas Euroopan valtioiden ja Yhdysvaltain vaikutus siellä väheni.

Japanin niinkuin muidenkin suurvaltojen laivastopolitiikalle oli Washingtonissa vuonna 1921 pidetty laivastokon-

ferenssi tärkeä tapahtuma. Taistelulaivojen suhteen Japani ensin vaati itselleen suhdelukua 7 Yhdysvaltain ja Ison-Britannian suhdelukua 10 vastaan. Yhdysvallat eivät kuitenkaan suostuneet siihen, ja lopulta Japanin oli alistuttava taistelulaivojen sekä lukumäärään että tonnistoon nähden suhteeseen 3:5:5. Japani tuli näin ollen oikeutetuksi pitämään 9 taistelulaivaa.

Tämän myönnytyksen vastapainoksi Japani sai itselleen Washingtonin-sopimuksessa kaksi tärkeätä etua. Ensiksi, kun "apulaivojen" (s.o. muiden paitsi taistelulaivojen ja lentokoneiden kuljetusalusten) tonnistoa ei rajoitettu, Japani sai niiden suhteen vapaat kädet. Se rakennuttikin seuraavina vuosina runsaasti apulaivoja.

Toiseksi artikla XIX määräsi, Tyynen meren saarilla sijaitsevien linnoitusten ja laivaston tukikohtien suhteen ylläpidettäväksi status quon. Se merkitsi, että Yhdysvallat eivät voineet vahvistaa muita kuin rannikkoasemiaan ja Havaijin saaria, mutta ei Filippiinejä eikä Aleuteja, joita Japani erikoisesti pelkäsi. Japanin omat saarialueet olivat jo varsin vahvasti varustetut.

Washingtonin-sopimus merkitsi Japanille, että se saattoi puolustaa omia alueitaan minkä tahansa muun maan laivastoa vastaan, joka yrittäisi tunkeutua läntiselle Tyynelle merelle.

Genève'issä kesäkuussa 1927 Ison-Britannian, Japanin ja Yhdysvaltojen kesken tapahtuneissa laivastoneuvotteluissa viimeksimainittu yritti taas saada Japanin suostumaan apulaivojen suhdelukuun 3:5:5. Japanin valtuuskunta ei myöntynyt,

ja neuvottelut päättyivät tuloksettomina.

Yhä enemmän rupesi Japanissa voimistumaan se mielipide, että maan oli saatava täysi pariteetti Ison-Britannian ja Yhdysvaltain kanssa. Kun tammikuussa 1930 Lontooseen kokoontui uusi laivastokonferenssi, jonka tehtäväksi tuli ennen kaikkea järjestää avoimeksi jäänyt apulaivojen rajoittaminen, ei Japanin hallitus kuitenkaan omaksunut niin radikaalia ohjelmaa. Se tyytyi vaatimaan apulaivojen kokonaistonniston suhdelukua 7:10 Yhdysvaltain vastaavaan tonnistoon verrattuna sekä sen puitteissa erikoisesti 8 tuuman risteilijöiden tonnistolle samaten suhdelukua 7:10 sekä Japanin sukellusvenelaivaston pysyttämistä entisellään eli 78,500 tonnin suuruisena.

Näitä vaatimuksia Japani ei saanut Lontoon-sopimuksessa hyväksytyiksi. Yhdysvaltoihin verraten Japanin laivaston kokonaistonnisto tuli sen johdosta olemaan 64.3 %, apulaivojen kokonaistonnisto 69.8 %, (a)-luokan risteilijöiden lukumäärä 66.7 % ja tonnisto 60.2 %. Japanin oli supistettava sukellusvenelaivastonsa 52,700 tonniin, joka tuli myös Yhdysvaltain ja Ison-Britannian vastaavan tonniston ylirajaksi.

Laivastopiirit olivat jo ennen konferenssia pitäneet hallituksen ohjelmaa liian mietona. Kun ei sekään tullut hyväksytyksi, aiheutti se ankaraa arvostelua, joka kohdistui sekä Lontoossa olleeseen valtuuskuntaan että hallitukseen.

Lontoon-sopimus on ollut yhtenä tekijänä sen fascistisluonteisen natsionalismin muodostumisessa, joka viime vuosina on Japanissa ollut niin vaikutusvaltainen. Tämän mielialan seurauksena oli jo pääministeri HAMAGUCHIa vastaan marraskuus-

sa 1930 tehty attentaatti, joka myöhemmin johti hänen kuolemaansa. Samalta pohjalta oli lähtöisin toukokuun 15 päivänä 1932 tapahtunut vallankaappausyritys, jolloin laivaston ja armeijan nuoret upseerit ja kadetit mm. surmasivat pääministeri INUKAIn.

Viime vuosina on Japanin yleisessä mielipiteessä tapahtunut muutos monen asian suhteen. Nykyään ei kukaan enää voisi laivastokysymyksestä esittää julkisuudessa muuta kantaa, kuin että Japanin on päästävä kaikista kansainvälisistä rajoituksista vapaaksi.

Tämä Japanin kanta esitettiin jo alustavissa neuvotteluissa, jotka viime vuoden lokakuusta joulukuuhun pidettiin Lontoossa valmistuksena tänä vuonna Lontoon-sopimuksen mukaisesti pidettävään laivastokonferenssiin. Ison-Britannian taholta esitettiin epävirallinen suunnitelma, jonka mukaan Japani saisi muodollisen pariteetin sillä ehdolla, että se ei käytännössä ylittäisi suhdelukua 3:5:5. Japanin hallituksen puolesta ilmoitettiin silloin, että se tulisi vaatimaan ehdotonta pariteettia.

Japanin nykyinen jyrkkä kanta ilmeni siinäkin, että se joulukuun 29 päivänä 1934 käyttäen ensimmäistä mahdollista tilaisuutta sanoi irti Washingtonin-sopimuksen, joka siis lakkaa olemasta voimassa joulukuun 31 päivänä 1936.

Kun Lontoon-sopimuksen mukaisesti uusi laivastokonferenssi tänä vuonna kokoontuu "laatimaan tämän sopimuksen tilalle uuden sopimuksen, jonka on toteutettava sen tarkoitusperiä", on varma, että Japani tulee jyrkästi pitämään kiinni täyden pariteetin vaatimuksestaan. Jos Washingtonin- ja Lon-

toon-sopimukset lakkaavat olemasta voimassa eikä uutta sopimusta saada aikaan, on seurauksena rajoittamaton rakennuskilpailu. Mutta Japanin johtavat miehet ovat vakuuttaneet, että tämä maa on suhteellisesta varattomuudestaan huolimatta valmis siihenkin.

Voidaan kysyä: Jos laivasto jo jonkin aikaa on ollut pystyvä puolustamaan valtakunnan alueita hyökkääjää vastaan, miksi Japani vaatii itselleen vielä suurempaa laivastoa?

Vastaan tähän: Käsitykseni mukaan Japani katsoo elinetujensa vaativan, että se saa määräämisvallan omien alueittensa ulkopuolellakin Aasian mantereen itäosassa ja Tyynen valtameren länsiosassa.

Muistettakoon, että Japanin maa-alue on rajoitettu ja että sen väkiluku lisääntyy nopeammassa tahdissa kuin minkään muun maan, Venäjää mahdollisesti lukuunottamatta. Varsinaisen Japanin väkiluku, joka v. 1930 suoritetun viimeisen väenlaskun mukaan oli 64.5 miljoonaa, on senjälkeen lisääntynyt noin 1 miljoonalla vuosittain. Jo v. 1930 väestön tiheys varsinaisilla saarilla oli neliökilometriä kohti 169, tai, jos vain viljelty maa otetaan lukuun, 1098. Väestönlisän sijoittaminen on Japanille vaikea probleema.

1800-luvun lopulla japanilaisia siirtolaisia alkoi lukuisasti siirtyä Havaijille, Yhdysvaltoihin, Kanadaan ja Australiaan. Mutta tällä vuosisadalla nämä anglosaksien hallussa olevat maat ovat toinen toisensa jälkeen sulkeneet ovensa japanilaisilta siirtolaisilta. Aivan viime aikoina ovat Brasilia ja Alankomaiden Intia, minne siirtolaisuutta on jat-

kunut, ruvenneet tekemään vaikeuksia. Nykyään siirtolaisuus suuntautuu etupäässä Mantšukuohon, joka ei ilmaston puolesta ole japanilaisille mieluinen.

Kun Japanin teollisuus maailmansodan johdosta pääsi vauhtiin, tarjosi liikaväestö sille työvoimaa. Anglosaksilaiset maat, joissa nykyään puhutaan niin paljon tämän työvoiman halpuudesta, ovat osaltaan sen itse aiheuttaneet rotupolitiikallaan.

Viime vuosina Japanin teollisuus on tullut vaaralliseksi muiden maiden teollisuudelle, ja toinen maa toisensa jälkeen on itsepuolustuksen välttämättömyyteen vedoten sulkenut ovensa tällä kertaa Japanin tuotteilta.

Jos Japani näin ollen, myös itsepuolustuksen välttämättömyyteen vedoten, alkaa vahvistaa laivastoaan ja armeijaansa, vapautuu Kansainliiton siteistä ja valmistautuu tilaisuuden tullen lisäämään intressipiirissään käyttäen samoja menetelmiä, joita Euroopan ja Amerikan suurvallat samassa tarkoituksessa ovat käyttäneet, voivat nämä olla siitä pahoillaan, mutta voivat tuskin syyllä esiintyä tapaintuomareina.

Käsitykseni mukaan Japani määrätietoisesti pyrkii lisäämään merivoimansa sellaisiksi, että se tilaisuuden tullen voi torjua läntiseltä Tyyneltä mereltä minkä tahansa muun maan laivaston, joka yrittäisi sen toimintaa siellä estää. Näistä asioista ei puhuta, mutta tuntuu siltä, kuin japanilaiset suunnittelisivat Kiinaa ja Siamia erikoisiksi markkina-alueikseen ja tutkisivat lähinnä Filippiinien ja Alankomaiden Intian asumismahdollisuuksia. Länsimaiden ote itä-Aasiassa on

jo kovin heikentynyt. Jos eivät muut aasialaiset kansat tuntisikaan vetovoimaa japanilaisiin, yhdistää ne näihin vastakohtaisuus länsimaalaisiin. Tunnus "Aasia aasialaisille" lumoaa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön rap. n:o 21.

Ministeri Välvanne.

21/5 1935.

5000—11—34 4284

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 217 - 63.

Tokio SSA 21 P:NÄ touko KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

24 | 209 | 35

7/6.35 | 9

5 | C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 21.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 21.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Tokio ssa 21 p:nä touko kuuta 1935.

Asia: Japanin sisäpolitiikasta.

ULKOASIAINMIN. 24/209 Sal. 35
7/6.35
5 C15

Vuonna 1889 Japanin uudistajakeisari MEIJI antoi kansalleen parlamentarismiin perustuvan hallitusmuodon. Senjälkeen yritettiin parlamentarismia vähitellen toteuttaa käytännössä, vaikka maan johto usein oli uskottava virkamieshallitukselle. Kun vuonna 1925 säädettiin uusi vaalilaki, joka saattoi voimaan yleisen äänioikeuden, näytti parlamentaarinen järjestelmä päässeen lopullisesti voitolle, ja kaksi suurinta puoluetta, seijukai ja minseito, muodostivat seuraavina vuosina vuorotellen hallituksen.

Vaikka hallitusmuotoa laadittaessa olikin esikuvana käytetty ennen kaikkea Englannin parlamentarismia, oli siitä alun pitäen poikettu eräissä tärkeissä kohdissa.

Ensiksikin hallitusmuodon mukaan hallituksen jäsenet ovat vastuunalaiset keisarille eivätkä siis parlamentille.

Toiseksi hallitusmuoto niinikään säätää, että keisari määrää armeijan ja laivaston organisaation ja rauhanaikaisen vahvuuden. Tässä suhteessa keisarin vastuunalaisina neuvonantajina ovat armeijan ja laivaston yleisesikuntien päälliköt, joilla senvuoksi Japanissa on erikoisen tärkeä asema.

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Sotavoimia edustavat hallituksessa sota- ja meriministerit. Keisarillisen asetuksen mukaan voidaan sotaministeriksi nimittää vain kenraali tai kenraaliluutnantti ja meriministeriksi vain amiraali tai vara-amiraali, joiden kummankin on oltava aktiivipalveluksessa. Sotavoimien johdolla on senvuoksi ratkaiseva määräämisvalta sotilasasioissa.

Kolmanneksi Japanissa on suuri vaikutus GENRÖllä, jota ei mainita hallitusmuodossa. Se nimi annettiin neuvonantajistolle, jonka keisari MEIJI asetti vuonna 1875 kutsuen sen jäseniksi valtion palveluksessa erikoisesti ansioituneita henkilöitä. GENRŌ on keisarin korkein neuvonantaja, jonka mieltä hän kysyy muissakin tärkeissä asioissa, mutta varsinkin hallituspulan sattuessa. Käytännössä hallitsija aina on uskonut hallituksen muodostamisen GENRŌn ehdottamalle henkilölle. Aikanaan GENRŌssa on ollut kuusikin jäsentä, mutta nyt on heistä elossa vain yksi, 85-vuotias prinssi SAIONJI.

Ne yhteiskuntapiirit, jotka Japanin parlamentaarista järjestelmää ovat ylläpitäneet, ovat olleet etupäässä teollisuus-, pankki- ja yliopistopiirit sekä aristokratia. Yhdessä sotilasjohdon sekä virkamiehistön kanssa nämä piirit ovat määränneet läsimaistuneen Japanin politiikan.

Japanin parlamentarismi on nostanut esiin monta kykenevää miestä, jotka ovat ansiokkaasti palvelleet maataan. Mutta parlamentaarisen järjestelmän heikkoudet ovat tuntuneet Japanissa niinkuin länsimaissakin.

Japanin julkisessa elämässä on ollut ikävänä erikoispiirteenä se, että poliittiset johtohenkilöt valitettavan usein ovat langenneet lahjuksien käyttöön. Julkisissa poliit-

tisissa toimissa olevien on, toisin kuin naapurimaassa Kiinassa, ollut noudatettava tarkkaa palkkajärjestelmää, mutta sen sivulla monet heistä ovat, järjestäessään itselleen ja puoluelaisilleen taloudellisia etuja aiheuttaneet skandaaleja.

MEIJIn ajoista lähtien ovat länsimaissa esiintyneet eri ajatussuunnat yleensä herättäneet vastakaikua Japanissakin. Niin on parlamentarismia vastustava suunta täälläkin viime vuosina tullut varsin voimakkaaksi.

Tämä liike on saanut kannatusta etenkin maan suurimmassa yhteiskuntaluokassa, talonpoikaisväestössä, jonka ääni ei ole parlamentissa päässyt selvästi esille. Vuoden 1930 väenlaskun mukaan Japanin väestö, 64.5 miljoonaa, oli kokoonpantu 12.2 miljoonasta perheestä. Näistä oli 5.6 miljoonaa eli 46 % maanviljelijöiden perheitä. Näistä perheistä 31.1 % viljeli omaa tilaansa, 26.6 % oli maanvuokraajia ja 42.3 % käytti palkkavoimaa tai oli toisen työssä. Perhettä kohti tilojen suuruus oli noin 1 hehtaari. Suurin osa maatalousväestöstä on köyhää ja pahasti velkaantunutta. Kun yleisen maatalouspulan ohella riisin ja raakasilkin hinnat viime vuosina ovat painuneet alas, on tyytymättömyys maalaisväestössä yleinen. Tyytymättömyys on nyt osaksi suuntautunut teollisuus- ja pankkipiirejä sekä parlamenttia vastaan.

Suurin osa sotilaita ja nuorempaa upseeristoa ja suuri osa ylioppilaita tulee talonpoikaisluokasta. Näistä, mutta myös muista yhteiskuntapiireistä ovat saaneet kannattajansa monisatalukuiset ja monennimiset natsionalistiset julkiset ja salaiset järjestöt, joita viime aikoina on syntynyt eri puolille Japania.

Nämä järjestöt eivät ole liittyneet yhteen, joten niistä on vaikea saada selvää käsitystä. Mutta yleensä ne kannattavat poliittisen vallan keskittämistä entistä enemmän keisariin ja sotavoimiin, ja parlamentaarisen järjestelmän kumoamista, länsimaisista vaikutuksista vapaata japanilaista natsionalismia (Nippon-shugi'a eli Japanin-oppia) ja jyrkkää ulkopolitiikkaa. Useat salaisista järjestöistä ovat valmiita käyttämään väkivaltaa päämääränsä saavuttaakseen.

Näistä piireistä olivat lähtöisin ne miehet, jotka 1930 tekivät murhayrityksen pääministeri HAMAGUCHIa vastaan sekä vuoden 1932 helmikuussa surmasivat entisen finanssiministerin INOUYEn, maaliskuussa Mitsui-toiminimen johtajan DANin ja toukokuussa pääministeri INUKAIn.

Viimeksimainitun atentaatin jälkeen, joka erikoisesti järkytti koko Japania, GENRŌ, prinssi SAIONJI, noudatti menettelyä, jota siihen asti ei ollut käytetty. Hän tiedusteli yksitellen entisiltä pääministereiltä sekä armeijan ja laivaston johtajilta, miten heidän mielestään uusi hallitus oli muodostettava. Sotaministeri ARAKI ilmoitti silloin, että sotilaspiirit eivät pitäneet suotavana puoluehallituksen muodostamista.

Tätä neuvoa noudattaen SAIONJI suositti pääministeriksi reservissä olevaa amiraali SAITOa, joka ei kuulunut mihinkään puolueeseen.

SAITO kääntyi sekä seijukain että minseiton pääjohtajiin ja pyysi heitä henkilökohtaisesti liittymään hallitukseen. He eivät itse ottaneet vastaan salkkua, mutta lupasivat kumpikin puolueensa kannatuksen. SAITO valitsi silloin

hallitukseensa kolme miestä seijukaista ja kaksi minseitosta sekä heidän lisäkseen puolueettomia. Vaikka hallitus siis osaksi oli muodostettu puoluemiehistä, se toimi varsin itsenäisesti ja mm. sai huomattavasti korotetut sotilasmäärärahat hyväksytyiksi. Puolueet olivat tyytymättömiä hallitukseen, mutta eivät uskaltaneet nousta jyrkästi sitä vastustamaan pelätten, että tulokseksi tulisi esim. kenraali ARAKIn johtama diktatuurihallitus.

Kun SAITOn hallitus heinäkuussa viime vuonna sortui lahjusskandaaliin, johon finanssiministeriö oli sekaantunut, prinssi SAIONJI joutui uudelleen tekemään tärkeän ratkaisun. Tällä kertaa hän taas otti käytäntöön uuden menetelmän. Saavuttuaan maatilaltaan Tokioon hän kutsui neuvottelukokoukseen keisarilliseen palatsiin kaikki entiset pääministerit ja lisäksi salaisen sinetin vartijan kreivi MAKINOn (jonka eräät otaksuvat tulevan GENRÖksi SAIONJIn jälkeen) sekä salaisen neuvoston presidentin. Tässä kokouksessa eroava pääministeri SAITO ehdotti seuraajakseen reservissä olevaa amiraali OKADAa, joka ei hänkään kuulunut mihinkään puolueeseen. SAIONJIn ehdotuksesta OKADA saikin tehtäväkseen muodostaa hallituksen.

OKADA järjesti ensin ulko-, sota-, meri-, sisä- ja finanssiministerien virkojen täyttämisen. Vasta sen jälkeen hän kääntyi seijukain ja minseiton johtajiin pyytäen heidän kannatustaan, mutta tarjoamatta heille henkilökohtaisesti hallituksen jäsenyyttä. Molemmat puolueet olivat loukkaantuneita siitä, että niille tarjottiin vain toisarvoisia hallituspaikkoja. Lopulta minseito kuitenkin lupasi kaksi jäsentä hallitukseen. Seijukai sensijaan epäsi kannatuksensa, vieläpä erotti jäsenyydestään kolme jäsentään, jotka henkilökohtaisesti siihen

liittyivät.

Myöhemmin OKADAn ja minseitonkin välit ovat kylmenneet, ja hallituksen suhde puolueihin on usein ollut kireä. Hallitus on ilmoittanut TARVITTAESSA hajoittavansa edustajakamarin ja järjestävänsä uudet vaalit. Tätä on jyrkästi vastustanut seijukai, joka vuonna 1932 pidetyissä viime vaaleissa sai enemmistön, 466 paikasta 304. Japanissa, kuten erinäisissä muissa maissa, hallitus sisäministeriön ja kuvernöörien välityksellä voi tuntuvasti vaikuttaa vaalien tulokseen: voimassaoleva hallitus on säännöllisesti vaaleissa saanut enemmistön. Nyt on sisäministerinä puolueeton mies, ja hän on juuri äskettäin vaihtanut viimeisen seijukaihallituksen nimittämistä kuvernööreistä monet uusiin miehiin. Hallituksella ei kuitenkaan ole mitään puoluetta tukenaan, joten vaalin tulos olisi epävarma.

Vaikka molemmat puolueet ovat ärtyneitä hallitukseen, eivät ne ole uskaltaneet kärjistää ristiriitaa. Tätä nykyä ei näytä olevan mahdollista ajatella Japanissa puhtaan puoluehallituksen muodostamista. Jos yhteistyö hallituksen ja puolueitten välillä kävisi kokonaan mahdottomaksi, on mahdollista, että seurauksena olisi selvän diktatuurihallituksen muodostaminen. Tätä peläten puolueet olivat äskettäin pakotetut mm. hyväksymään hallituksen budjettiesityksen sellaisenaan.

Jos hallitus ei ota vastaan määräyksiä puolueilta, ei se kuitenkaan ota niitä natsionalistisilta järjestöiltäkään. Viikko sitten sisäministeri nimenomaan teroitti kuvernöörien mieleen, että he eivät saaneet olla helläkätisiä niiden suhteen.

Yhdysvaltain "brain trust"in esikuvan mukaan hallitus on juuri järjestänyt tuekseen "halltuksen neuvottelukunnan" (naikaku shingi kai), jonka puheenjohtajana on pääministeri ja jäseninä 13 julkisessa elämässä ansioitunutta miestä sekä lisäksi MITSUIn ja MITSUBISHIn edustajat. Tämä neuvottelukunta, jonka tehtävänä on avustaa hallitusta tärkeimpiä poliittisia kysymyksiä ratkaistaessa, kokoontui ensi kerran tämän kuun 17 päivänä.

Hallitus pitää päätehtävänään varmistaa maan kansainvälistä asemaa. Siinä mielessä ulkoministeri HIROTA työskentelee diplomaattisin keinoin. Sitä varten armeijan ja laivaston ministerit ovat hankkineet hyväksymisen Japanin suurimmalle rauhanaikaiselle budjetille.

Ja kun maan ulkopolitiikassa laivastokysymykset ovat nykyään kaikkein tärkeimpiä, on hallituslaivan kapteenina varta vasten amiraali.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/5

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön raportti n:o 22.

Ministeri Valvanne.

28/5 1935.

6000—11—34 6286

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 223 - 66.

Tokio SSA 28 P:NÄ touko KUUTA 1935.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

25 209/ae 35

15/6-35 Kº

OSASTO

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 22.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiaan n:o 22.

Ministeri: Hugo Valvanne.

Japanin-Kiinan suhteet.

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Tokiossa 28 p:nä touko kuuta 1935.

Asia: Japanin - Kiinan suhteet.

25/209/ne. 35

15/6.35 №

OSASTO

5 C15

Selostaessani raportissa n:o 3 ulkoministeri HIROTAn tammikuun 22 päivänä parlamentissa pitämää puhetta mainitsin hänen sanoneen, että Kiina oli viime aikoina näyttänyt pyrkivän parantamaan Japanin-suhteitaan. Lisäsin omasta puolestani, että "kaikesta päättäen HIROTA lähitulevaisuudessa tulee yhä koettamaan parantaa näitä suhteita tekemättä kuitenkaan minkäänlaisia myönnytyksiä Mantšukuon osalta".

Viime kuukausien tapahtumat ovat osoittaneet, että näin onkin juuri käynyt.

Samanaikaisesti kuin HIROTA piti puheensa, sattui Sisä-Mongolian rajalla selkkaus Japanin armeijan ja kiinalaisten joukkojen välillä. Vaikka etupäässä neuvostolaislehtien pillin mukaan Euroopan (myös Suomen) lehdet väittivät vakavan sodanvaaran puhjenneen Japanin ja Kiinan kesken, käsitettiin tapahtuma näissä molemmissa maissa paikalliseksi selkkaukseksi, joka selvitettiin nopeasti ja kivuttomasti.

Helmikuun 20 päivänä Kiinan toimeenpanevan juanin presidentti ja ulkoministeri VANG TŠING-VEI piti poliittisessa keskusneuvostossa puheen, jota voi pitää vastauksena HI-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ROTAn puheeseen. Hän huomautti siinä, että SUN JAT-SEN vähän ennen kuolemaansa piti 1924 Kobessa puheen, jossa hän kehoitti Kiinan ja Japanin kansoja työskentelemään käsi kädessä. VANG valitti, että nämä maat eivät olleet sen jälkeen rakentaneet välilleen ystävyyttä, ja vakuutti, että Kiina tästä alkaen oli valmis kehittämään ystävällisiä välejään Japaniin, "joka maantieteellisesti, sivistyksellisesti ja rodullisesti oli niin läheinen Kiinalle".

Tällaisia rakkauden tunnustuksia ei ollut pitkään aikaan kuulunut naapurusmaiden valtiomiesten suusta. Eikä sovinnon hieronta rajoittunut vain näihin puheisiin. TŠIANG KAI-ŠEK, joka Mantšurian selkkauksesta lähtien ei ollut ottanut vastaan Japanin lähettilästä, neuvotteli tammi- ja helmikuun vaihteessa Nankingissa Japanin ministerin ARIJOŠIn kanssa. Vähän myöhemmin Kvantungin-armeijassa palveleva kenraali DOIHARA vieraili sekä Nankingissa että Kantonissa keskustellen kiinalaisten johtomiesten kanssa. Pysyvän kansainvälisen tuomioistuimen kiinalainen jäsen VANG TŠUNG-HUI kävi Japanissa tapaamassa sekä pää- että ulkoministeriä. Nämä vierailut olivat kaikki merkkejä siitä, että parempaa yhteisymmärrystä molempien maiden välillä etsittiin.

Mantšurian-selkkauksen yhteydessä Kiina sai Siamia lukuunottamatta koko Kansainliiton muodostamaan yhteisen rintaman, joka lausui tuomionsa Japanille. Selkkaus tarjosi sille kieltämättä hyviä argumentteja, ja Kiinalla oli useita taitavia diplomaatteja, jotka osasivat Genève'in istuntosaleissa, länsimaiden ulkoministeriöissä ja maailman lehdistössä käyttää

näitä argumentteja hyväkseen. Mutta tuomion lisäksi Kiina ei saanut länsimailta sanottavasti muuta tukea. Ja viime aikoina tämä tuki on yhä vähentynyt. Yhdysvaltain huomio on nykyään kiinni sisäpolitiikassa, Euroopan valtioilla on omien väliensä selvittelyssä tarpeeksi huolehtimista, ja Neuvostoliiton apua ei TŠIANG KAI-ŠEK enää uskalla etsiä. Kun Japani puolestaan on pysynyt lujasti omalla kannallaan, on Kiina lopulta havainnut parhaaksi pyrkiä parantamaan suhteitaan Japaniin, joka maantieteellisen asemansa vuoksi on Kiinalle tärkein ulkovalta.

Tämän pyrkimyksen esteenä on ollut yleensä ulkomaalaisia, mutta viime vuosina erikoisesti japanilaisia vastaan suuntautunut kiinalainen kiihkeä natsionalismi. Mutta kun TŠIANG KAI-ŠEKillä viime kuukausina on ollut menestystä Kiangsin kommunistirintamalla, on Nankingin hallitus, jonka arvovalta sen johdosta on lisääntynyt, voinut paremmin pitää kurissa kiihkoilijoita. TŠIANG KAI-ŠEK lienee ARIJOŠIlle erikoisesti luvannut hillitä japanilaisiin tavaroihin kohdistuvaa boikottausta.

Kiinallahan on alituiset rahahuolensa. Maan nykyaikaistaminen, sodankäynti kommunistisissa maakunnissa ja Yhdysvaltain rahapolitiikan aiheuttama hopean pako Kiinasta asettavat maan finanssijohdolle suuria vaikeuksia.

Viime kuukausina on maailman lehdistössä ollut paljon puhetta Kiinan uusista lainahankkeista. Mikäli Tokion diplomaattisissa ja finanssipiireissä olen voinut saada selville, asiain kulku on pääasiassa ollut seuraava:

Vuoden 1934 lopussa Kiinan hallitus pyysi Englannista 20 miljoonan punnan lyhytaikaista lainaa, mutta sai vas-

taukseksi, että Kiinahan ei ollut moniin vuosiin maksanut entistenkään lainojensa korkoja eikä kuoletuksia. Tosiasiassahan Kiina ei moniin vuosiin ole hoitanut muita lainojaan kuin niitä, joiden vakuutena ovat ulkomaalaisten kontrolloimat meritullit. Vuonna 1931 Englannissa oli Kiinan hallituksen obligaatioita 212 miljoonan silloisen Yhdysvaltain dollarin arvosta.

Ainoastaan englantilaisten omistama HONGKONG & SHANGHAI BANKING CORPORATION, jolla on paljon liiketoimia Kiinassa, lienee äskettäin antanut sinne 5 - 6 miljoonan Šanghain dollarin lainan, mutta senkin kaupallisiin tarkoituksiin.

Maaliskuussa Iso-Britannia ehdotti Japanille, Ranskalle ja Yhdysvalloille, että Kiinalle järjestettäisiin kansainvälinen laina. Ehdotus raukesi kuitenkin kannatuksen puuttuessa.

Japanin ulkoministeriön informaatio-osaston päällikkö AMO oli jo huhtikuussa 1934 puolivirallisessa tiedoituksessa ilmoittanut, että Japani katsoi olevansa vastuunalainen rauhan säilymisestä itä-Aasiassa. Hän oli lisännyt, että Japani sen mukaisesti ei voinut hyväksyä, että muut valtiot antoivat Kiinalla lainoja, joilla saattoi olla poliittista vaikutusta.

Kun Kiinalla ei ollut menestystä Englannissa, se äskettäin kysyi lainaa Japanilta, mutta tämäkin viittasi siihen, että Kiina ei ollut hoitanut aikaisempia lainojaan eikä kyennyt nytkään järjestämään luotettavia vakuuksia.

Kiinan lainoista on erittäin vaikea saada varmaa tietoa. Pekingin tullikonferenssissa 1925-26, jolloin Kiinan

ulkomaisten velkojen kokonaismääräksi ilmoitettiin 742 miljoonaa hopeadollaria, Japani valvoi 362 miljoonan saatavia. Erään arvovaltaisen laskelman mukaan Japanissa vuonna 1931 oli Kiinan hallituksen obligaatioita 224 miljoonan Yhdysvaltain dollarin arvosta. Tämän luvun ulkopuolelle jäivät ns. NIŠIHARAn lainat, jotka Japani 1917-18 vakuuksitta antoi Kiinalle saadakseen tämän liittymään entente'iin ja joiden maksamaton määrä vuonna 1932 arvioitiin 300 miljoonaksi jeniksi.

Japanin hallitus ei nyt ole antanut lainaa Kiinalle. Ainoastaan YOKOHAMA SPECIE BANK lienee, sen mukaan kuin sen pääjohtaja eräälle tuttavalleni pari päivää sitten ilmoitti, antanut Kiinan rahapajalle (mint) 2 miljoonaa Šanghain dollaria.

Joskaan Kiinalla ei lainahankkeissaan ole ollut sanottavaa menestystä, se on otettuaan suopeamman asenteen Japaniin nyt jo saanut eräässä muodossa hyvityksen. Kiinalaisten kansallista ambitiota on kauan loukannut se, että vaikka heidän maansa on maailman suurimpia ja sen väkiluku maailman suurin, suurvallat Italiaa ja Neuvostoliittoa lukuunottamatta eivät ole vaihtaneet suurlähettiläitä Kiinan kanssa. Kiina on aikaisemmin mm. Japanille ehdottanut tällaista järjestelyä, mutta tämä ei ole siihen suostunut.

Nykyisten ystävällisluonteisten neuvottelujen yhtenä tuloksena oli, että tämän kuun 17 päivänä Japani korotti Kiinassa olevan lähetystönsä ja Kiina samoin Tokiossa olevan lähetystönsä suurlähetystöiksi. Kummankin maan nykyiset lähettiläät nimitettiin samalla suurlähettiläiksi.

Kun Japani näin oli seurannut Neuvostoliiton ja Italian esimerkkiä, tuli muiden suurvaltain vaikeaksi pitää Kiinassa olevia edustustojaan vaatimattomammalla tasolla, ja Kiina on nyt saanut myös Ison-Britannian, Saksan ja Yhdysvallat vastavuoroisesti perustamaan ambassadit. Kiinan vastanimitetty suurlähettiläs kertoi minulle eilen, että Ranskankin kanssa on jo periaatteellisesti sovittu samanlaisesta järjestelystä.

Ambassadien perustaminen arvattavasti vahvistaa Nankingin-hallituksen arvovaltaa kotimaassa. Sen tuloksen se on saavuttanut sillä, että se ainakin toistaiseksi Mantšukuosta vaieten on parantanut välejään Japaniin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Tolciossa olevan lähetyksen raportti n:o 23.

Ministeri Valvanne.

3/6 1935.

5000—11—34 4264

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 233 - 68.

Tokio SSA 3 P:NÄ kesä KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

26 | 209 vae. 35

21 | 6.35 2

5 | C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 23.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 23.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Tokio ssa 3 p:nä kesä kuuta 1935.

Asia: Japanin - Neuvostoliiton kalastusneuvottelut.

26 209 Pol. 35
21/6.35
5 C15

Japanin ja Neuvostoliiton välillä nykyään vireillä olevista kysymyksistä on yksi tärkeimpiä se, joka koskee japanilaisten oikeutta kalastaa Venäjän vesillä.

Japani on tärkein kalastusta harjoittava maa koko maailmassa. Vuonna 1931 sen kalatalouden tuotanto oli 2.9 miljoonaa tonnia ja arvo 229.0 miljoonaa jeniä. Vertaukseksi mainittakoon, että järjestyksessä toisella sijalla olevan maan, Ison-Britannian, kalastuksen tuotanto samana vuonna oli 1 miljoona tonnia ja arvo 17 miljoonaa puntaa.

Huomattava osa Japanin kalastusta tapahtuu Neuvostoliiton vesillä. Vuonna 1932 näillä vesillä toimi 18,185 japanilaista kalastajaa 212 höyryaluksella, joiden tonnisto oli yhteensä 366,634. Samana vuotena japanilaiset näillä vesillä pyydystivät 76.8 miljoonaa kiloa lohta, forellia ja silliä ja 3.1 miljoonaa kappaletta krapua, valmistivat 1.2 miljoonaa laatikkoa kalasäilykkeitä ja suolasivat 472.0 tuhatta kiloa lohta ja forellia.

Japanilaisten kalastusoikeudet Venäjän vesillä ovat

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

peräisin jo vuodesta 1875. Sinä vuonna Japani ja Venäjä tekivät sopimuksen, jonka mukaan Japani sai Sahalinin ja Venäjä samoin Kurilit täysin haltuunsa. Sopimus määräsi mm., että japanilaisilla kalastajilla oli Ohotan meressä ja Kamtšatkan vesillä "samat oikeudet kuin venäläisillä".

Nämä oikeudet saivat uuden vahvistuksensa Portsmouthissa vuonna 1905 tehdyssä rauhansopimuksessa, jonka 11 artikla oli seuraavan sisältöinen: "Venäjä suostuu myöntämään Japanin alamaisille oikeuden kalastaa Japanin, Ohotan ja Beringin merillä olevien Venäjän alueiden rannikoilla".

Vuonna 1907 Japani ja Venäjä solmivat erikoisen kalastussopimuksen.

Neuvostoliiton kanssa Japani aloitti diplomaattiset suhteet tekemällä tammikuun 20 p:nä 1925 sen kanssa Pekingissä sopimuksen. Tämän sopimuksen 3 artiklan mukaan vuoden 1907 sopimus oli uusittava.

Tammikuun 23 päivänä 1928 allekirjoitettiinkin Moskovassa uusi kalastussopimus, jossa määriteltiin Japanin alamaisten oikeudet kalastaa Japanin, Ohotan ja Beringin merille ulottilla Neuvostoliiton rannikoilla. Sopimuksen 2 artiklan mukaan huutokaupataan vuosittain helmikuussa Vladivostokissa vuokraoikeuksia näissä merissä oleviin kalastusalueihin "tekemättä mitään erotusta Japanin alamaisten ja Sosialististen neuvostotasavaltain liiton kansalaisten välillä".

Tämän sopimuksen soveltaminen on aiheuttanut pitkällisiä riitaisuuksia Japanin ja Neuvostoliiton kesken.

Suorittaessaan seuraavina vuosina Neuvostoliitolle vuokra- ym. maksuja japanilaiset kalastusalueiden vuokraajat

käyttivät välittäjänään Tšosenin (Chosenin, Korean) pankkia. Tämän Vladivostokin-konttori lienee silloin ollut ainoa ulkomainen pankki, jolla oli oikeus toimia Venäjällä ja harjoittaa mm. valuuttakauppaa. Pankilta kalastajat vuonna 1930 ostivat tšervonetseja kurssiin, joka oli noin 1/5 virallisesta sovjettinoteerauksesta. Näillä tšervonetseilla kalastajat lunastivat maksuvälineinä käytettäviä neuvostolaisen Ako-yhtiön obligaatioita. Mutta sinä vuonna sovjettiviranomaiset sulkivat pankin Vladivostokin-konttorin ja vaativat siitä alkaen noudatettavaksi virallista ruplan kurssia.

Japanilaiset kalastajat eivät suostuneet tähän, ja hallitukset ryhtyivät lokakuussa 1930 neuvottelemaan asiasta. Japani tarjosi ensin kurssiksi 1 ruplalta 30 seniä, mutta sovjet ilmoitti alentavansa virallisen kurssin ainoastaan 75 seniin. Vasta huhtikuussa 1931 saatiin aikaan ns. ŠIDEHARAn-TROJANOVSKIn sopimus, joka vahvisti kurssiksi toistaiseksi 32.5 seniä ruplalta.

Elokuussa 1932 silloin Moskovassa suurlähettiläänä oleva HIROTA ja KARAHAN tekivät uuden sopimuksen, joka mainitsematta nimenomaan valuuttakurssia määräsi, että japanilaiset saisivat "samojen ehtojen mukaisesti" vuokrata kalastusalueita vuoteen 1936.

Vuosina 1932 ja 1933 Neuvostoliiton viranomaiset ottivat edelleen vastaan japanilaisten kalastajien vuokramaksut kurssiin 32.5 seniä ruplalta.

Vuoden 1934 huutokauppa pidettiin helmikuun 20 päivänä. Japanilaisten tarjousten takuusumma oli laskettu taas

entiseen kurssiin. Mutta nyt sovjettiviranomaiset kieltäytyivätkin hyväksymästä tarjouksia vaatien kurssiksi 75 seniä ruplalta. He selittivät, että HIROTAn - KARAHANin sopimus ei ollut ensinkään koskenut kurssia ja että jenin arvo oli 1931 tehdyn provisorisen sopimuksen jälkeen alentunut. Ainoastaan neuvostolaisten tarjoukset hyväksyttiin.

Japanin hallitus asettui jyrkästi sovjetin tulkintaa vastaan väittäen vuoden 1932 sopimuksen "samojen ehtojen" tarkoittaneen kurssiakin ja huomauttaen, että venäläiset olivat jenin arvon alentumisesta huolimatta noudattaneet vuonna 1931 sovittua kurssia myös vuosina 1932 ja 1933. Lopulta sovjet taipui järjestämään uuden huutokaupan toukokuussa 1934, jolloin jäljellä olevat kalastusalueet vuokrattiin japanilaisille, mutta vaati, että ruplan kurssista oli myöhemmin neuvoteltava.

Nämä neuvottelut aloitettiinkin Moskovassa viime vuoden kesäkuussa, mutta eivät ole johtaneet tuloksiin. Kumpikin puoli on itsepäisesti pitänyt kiinni omasta kannastaan Japanin vaatiessa ruplan kurssiksi 32.5 seniä ja Neuvostoliiton 75 seniä.

Neuvotteluihin liittyy vielä muitakin pulmia. Niinpä vuoden 1928 sopimus ei määrää, mitkä kalastusalueet kunakin vuotena on huutokaupattava. Kun ratkaisu riippuu yksinomaan neuvostoviranomaisista, aiheutuu siitä japanilaisille epävarmuutta.

Usein on tapahtunut, että venäläiset ovat väittäneet japanilaisten alusten luvattomasti tulleen sovjetin aluevesille. Vuoden 1933 raportissa selostin tällaista selkkausta, joka

johti ihmishenkien menetykseen ja Japanin repressaalioihin.

Voimassa oleva, tammikuun 23 päivänä 1928 tehty kalastussopimus on 15 artiklansa mukaan voimassa kahdeksan vuotta ja on ennen sen ajan loppua muutettava tai uusittava. Tähän artiklaan vedoten Japanin Moskovassa oleva suurlähettiläs OTA viime toukokuun 26 päivänä virallisesti nootilla ilmoitti Japanin haluavan neuvotella sopimukseen tehtävistä muutoksista.

Toukokuun 29 päivänä neuvostohallitus lienee vastannut Japanin noottiin ilmoittaen irtisanovansa sopimuksen ja olevansa valmis neuvottelemaan kokonaan uuden sopimuksen laatimisesta.

Neuvotteluihin valmistuessaan Japanin hallitus koettaa saada Venäjän vesillä toimivien kalastajien osuuskuntia liittymään mikäli mahdollista yhteiseen keskusosuuskuntaan. Mikäli tämä onnistuu, joutunee keskusosuuskunta ainakin jossakin määrin hallituksen kontrollin alaiseksi.

Japanilaisten oikeus kalastaa Venäjän vesillä on luonnollisesti taloudellisestikin tärkeä. Mutta vielä tärkeämpi on se poliittisesti. Japanin, Ohotan ja Beringin meret ovat tulleet Japanin etupiiriksi, jonka laajoilla alueilla japanilaiset ovat tottuneet toimimaan ja jossa Japani yhä pyrkii lisäämään vaikutustaan.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Poliisissa olevan Lähetystön raportti n:o 24.

Ministeri Valvanne.

11/6 1935.

5000—11—36 6284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 238 - 71.

Tokio SSA 11 P:NÄ kesä KUUTA 1935.

VIITTAUS: , N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ LLE

27/210 Sal. 35

29/6.35 Sa

5 C15.

ASIA: Raportti n:o 24.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 24.

Japani ša Sakpa

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Tokio ssa 11 p:nä kesä kuuta 1935.

Asia: Japani ja Saksa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
27/210 Sm. 35
29/6.35
5 C15.

Vast'ikään tänne saapunut Helsingin poliittinen päivälehti lausuu pääkirjoituksessaan, että Japanin "lähentymisestä Saksaan havaitaan eräitä selviä oireita".

En omasta puolestani tiedä, mitä muita oireita näiden maiden lähentymisestä on ollut havaittavissa kuin että jotkin sanomalehdet eri maissa ovat sellaisen mahdollisuudesta kirjoitelleet.

Yhtenä aiheena tällaiselle arvelulle on luonnollisesti ollut se, että Japani on Kansainliitosta eronnut ja Saksa irtisanoutunut. Kun kumpikin maa on ikäänkuin oppositiossa Kansainliittoon, voi helposti olettaa todennäköiseksi, että ne pyrkivät etsimään tukea toisistaan.

Toisena aiheena huhuille on se, että molemmat maat epäilemättä haluaisivat lohkaista sopivia kappaleita Venäjästä itselleen, Saksa lännestä ja Japani idästä. Luultavaa myös on, että jos Japani aloittaisi sotatoimet Neuvostoliittoa vastaan, koettaisivat Saksa ja Puola käyttää tilaisuutta hyväkseen. Jos taas jälkimmäiset valtiot rupeaisivat Venäjän länsirajalla poimimaan kekäleitä tulesta, jäisi Japani tuskin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

passiiviseksi. Mutta kumpikin mahdollisuus näyttää vielä tällä hetkellä Zukunftsmusik'ilta.

Pyydän seuraavassa luoda ylimalkaisen katsauksen Japanin ja Saksan suhteisiin.

Uudistaessaan olonsa länsimaisten esikuvien mukaan Japani on ottanut vaikutuksia Saksastakin. Japanin yliopistojen lääketieteellinen opetus on etupäässä saksalaisten professorien alulle panema, ja saksalainen vaikutus on vieläkin lääkärien keskuudessa voimakas. Saksalaiset ovat osallistuneet nykyaikaisten lakien kodifiointiin; esim. rikoslaki noudattaa osaksi saksalaista, osaksi ranskalaista vaikutusta. Saksalaisia lähetyssaarnaajia vaikuttaa maassa. Uudistaessaan viime vuosisadalla armeijaansa Japani ensin piti palveluksessaan ranskalaisia, sitten jonkin aikaa saksalaisia opetusupseereita. Saksalaisella hallinto- ja poliisijärjestelmällä, tieteellä ja teollisuudella on täällä ihailijansa.

Mutta modernisoituva Japani on yleensä koettanut omaksua parhaat saavutukset eri maista. Japani ei ole Saksasta lainannut sen enempää kuin se on lainannut Amerikasta, Englannista tai Ranskasta.

Toisaalta on erinäisiä seikkoja, jotka viilentävät Japanin Saksaa kohtaan tuntemaa sympatiaa. Japani ei ole vieläkään unohtanut Saksan osalta, niinkuin se ei ole unohtanut Venäjän ja Ranskan kohdalta, että nämä valtiot Simonosekin rauhan yhteydessä riistivät siltä Kiinasta saadun perusteellisen voiton hedelmän, Liaotungin.

Toisena häiritsevänä seikkana ovat Saksalle ennen maailmansotaa kuuluneet Tyynen meren saaret, jotka nyt ovat Japanin mandaattialueita. Kun Japani erosi Kansainliitosta, se

teki selvästi ymmärrettäväksi, että se ei missään tapauksessa aikonut luopua näistä saarista. Milloin kuuluu ääniä, joiden mukaan Japani Kansainliitosta erottuaan ei enää voisi pitää hallussaan näitä mandaattialueita, tai milloin saksalaiset vaatiessaan taas siirtomaita viittaavat entisiin Tyynen meren alueihinsa, kuuluu Japanista vastalause.

Japani, jonka kireät välit Yhdysvaltoihin suurelta osalta johtuvat tämän maan rotupolitiikasta, ei luonnollisesti mitenkään voi hyväksyä kansallissosialistisen Saksan rotuteorioja. Jo syksyllä 1933 Japanin silloinen Berliinissä oleva suurlähettiläs NAGAI kiinnitti ulkoministeri von NEURATHin huomion siihen, että Saksan sisäministeriön rotututkimusosaston päällikkö nimenomaan oli lukenut japanilaiset kuuluviksi värillisiin kansoihin, joita vastaan Saksan uudet lait sisältävät määräyksiä. NAGAI lisäksi ilmoitti tapauksia, jolloin Saksassa olevia japanilaisia oli loukattu tai pahoinpidelty. von NEURATH lienee vastannut, että Saksa ei aikonut lukea japanilaisia värilliseksi roduksi (!). Mutta niin kauan kuin virallinen Saksa pitää rotuteorioistaan kiinni, tulee tässä kohden erinomaisen herkkä Japani olemaan sitä kohtaan pidättyväinen. Japanilaisten ambitiohan on juuri todistaa maailmalle, että heidän rotunsa on ainakin yhtä etevä kuin valkoinen rotu.

Eräs seikka, joka Japanissa myös on herättänyt ärtymistä, on se, että kenraali von SEECKT ja useat muut saksalaiset upseerit ovat vuosikausia olleet Kiinan palveluksessa järjestämässä sen sotalaitosta. Tämän toiminnan tuloksiin Japanin armeija tutustui Šanghaissa keväällä 1932, jolloin

Kiinan 19:nnen tiearmeijan odottamattoman tehokas vastarinta sen yllätti.

Kuten lähetystö on tiedoittanut, Japanin hallitus on viime aikoina kiinnittänyt huomionsa niihin maihin, jotka asettavat esteitä Japanin kaupalle, varsinkin jos niiden vienti Japaniin on suurempi kuin tuonti sieltä. Parhaillaan harkitaan ulkomaankaupan suojelulain soveltamista sellaisiin maihin. Näiden maiden joukossa ovat huomattavimmat Australia, Kanada, Norja, Ruotsi, Saksa ja Yhdysvallat. Saksan tuonti Japanista oli vuonna 1933 vain 13.0 % ja vuonna 1934 18 % sen Japaniin tapahtuvasta viennistä. Tämäkin seikka vaikuttaa osaltaan Japanin ja Saksan väleihin.

On vielä huomattava, että Saksa menetettyään maailmansodan seurauksena siirtomaansa ja valtamerilaivastonsa lakkasi olemasta poliittisesti vaikuttava tekijä Tyynen meren alueella. Tätä nykyä ovat Japanille tärkeitä valtoja Kiina, Neuvostoliitto, Yhdysvallat ja Iso-Britannia. Saksan suurlähetystön kokoonpanokin on näiden maiden edustukseen verrattuna vaatimaton.

Kysyin äskettäin Saksan suurlähettiläältä von DIRKSENiltä, mitä hän arveli Saksan-Japanin liittoa koskevista lehtihuhuista.

Hän huomautti, että olihan ulkoministeri HIROTA jo talvella parlamentissa erääseen kyselyyn vastatessaan sanonut, että Japanin ja Saksan välillä ei ollut mitään liittoa. Omasta puolestaan hän lisäsi, että vaikka liittopuheissa ei ollut perää, oli molempien maiden välillä monissa kohdin sympatiaa.

Puhuin kerran asiasta myös Saksan sotilasasiamiehen eversti OTTin kanssa. Hän vastasi, että kaikenlaiset liittohuhuthan ovat nykyään kovin muodissa eri maissa.

Jos Japani ja Saksa olisivat liittopuuhissa, ei Saksan suurlähetystö tietystikään sitä turulta kuuluttaisi. Mutta Tokiossa ei ainakaan voi tätä nykyä havaita sellaisesta liitosta oireita.

Hugo Wahrmann.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tolciossa olevan Lähetystön raportti n:o 25.

Ministeri Valvanne.

13/6 1935.

5000—11—36 4284

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 244 - 72.

28 210 kat. 35

Tokio SSA 13 P:NÄ kesä KUUTA 19 35. 1/7.35

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15-

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 25.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 25.

Ministeri: Hugo Valvanne.

Pohjois-Kiinan tapahtumat.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Tokio ssa 13 p:nä kesä kuuta 1935.

28 210 he. 35
1/7 35
5 C15

Asia: Pohjois-Kiinan tapahtumat.

Tässä maassa ei ole erimielisyyttä siitä, että Japanin on pyrittävä lisäämään vaikutusvaltaansa Kiinassa. Sensijaan on olemassa erimielisyyttä siitä menettelytavasta, jolla tätä pyrkimystä on toteutettava. Ylimalkaisesti voi sanoa, että ulkoministeriö ja sitä lähellä olevat piirit koettavat saada aikaan jonkinlaista sovinnollista yhteistoimintaa Kiinan kanssa. Sotilaspiirit, ja varsinkin Mantšukuohon ja pohjois-Kiinaan sijoitettu Kvantungin-armeija, sitävastoin vaativat, että Japanin on noudatettava Kiinan suhteen jyrkkää voimapolitiikkaa. Armeijan käsityksen mukaan Nankingin-hallituksen politiikka on kaksimielistä: kun se tietää, että se ei pysty tätä nykyä aseellisesti vastustamaan Japania, se on ylläpitävinään sovintoa sen kanssa; mutta samanaikaisesti se avustaa Mantšukuossa toimivia sissijoukkoja ja länsimaiden avulla varustautuu Japania vastaan.

Tämä Japanin ulkoministeriön ja sotilaspiirien erimielisyys tulee usein näkyviin. Äskettäin olen selostanut, miten ulkoministeri HIROTA viime tammikuussa parlamentissa optimistisesti puhui Japanin ja Kiinan suhteiden parantumisesta

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi
Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ja miten heti sen jälkeen tuli yllättävä tieto siitä, että Kvantungin-armeija oli Sisä-Mongolian rajalla tyhtynyt operaatioihin kiinalaisia joukkoja vastaan.

Raportissani n:o 22 selostin äskettäin, miten Japanin ja Kiinan hallitukset tästä selkkauksesta huolimatta viime kuukausina olivat näyttäneet jatkuvasti pyrkivän sovintoon ja miten ne tämän merkiksi olivat vastavuoroisesti korottaneet lähetystönsä suurlähetystöiksi. Armeijan mielestä tämä järjestely oli liiallista kohteliaisuutta Kiinaa kohtaan, kävipä varaulkoministerin luona upseerien lähetystö lausumassa sen johdosta paheksumisensa. Kun se kuitenkin toteutettiin, tuli Kvantungin-armeijasta taas yllättävä tieto, että pohjois-Kiinassa oli syntynyt pahalta näyttävä selkkaus sen ja kiinalaisten kesken.

Selkkauksen aiheista ei ollut puutetta. Japanin ja Kiinan armeijan kesken Tangkussa maaliskuun 31 päivänä 1933 tehdyssä sopimuksessa muodostettiin suuren muurin eteläpuolelle demilitarisoitu vyöhyke, joka etelässä ulottuu lähelle Peipingiä ja Tientsiniä Tšangpingin ja Lutain väliselle viivalle. Tältä alueelta siirrettiin pois siellä silloin olevat joukko-osastot, jotka aikaisemmin olivat kuuluneet Mantšurian valtiaan TŠANG SUE-LIANGin ns. koillisarmeijaan, ja sijaan majoitettiin erikoinen varusväki järjestystä ylläpitämään.

Vyöhyke ei kuitenkaan ole säilynyt rauhallisena. Sen hallinnosta on ollut erimielisyyttä Peipingin poliittisen komitean presidentin HUANG FUn ja Hopen (entisen Tšilin) maakunnan kuvernöörin JU SUE-TŠUNGin välillä. Edellistä pidetään pikemmin

projapanilaisena, jälkimmäistä, jonka joukko-osastotkin suurelta osaltaan ovat entisiä TŠANG SUE-LIANGin joukkoja, antijapanilaisena. JU SUE-TŠUNG näyttää jääneen vyöhykkeessä määräävämmäksi. Kvantungin-armeija väittää nyt saaneensa todistuksia siitä, että Hopen kuvernööri on tukenut vyöhykkeessä tapahtunutta japanilaisvastaista toimintaa, jota ovat harjoittaneet kenraali SUN JUNG-TŠINin johdolla toimiva sissijoukkue, sinipaitajärjestö ja kuo-min-tangin osastot. Aivan äskettäin murhattiin lisäksi Tientsinissä kaksi kiinalaista japanilaisystävällisen lehden omistajaa, ja tästäkin teosta Kvantungin-armeija, joka oli murhattuja rahoittanut, luki vastuun Hopen kuvernöörille.

Nämä olivat aiheita, joiden nojalla Kvantungin-armeija toukokuun lopussa päätti ryhtyä toimintaan. Se ei pyytänyt Tokion ulkoministeriötä esittämään valituksia Kiinan hallitukselle. Se katsoi itse voivansa hoitaa asian ylempänä mainitun Tangkun-sopimuksen ja boksari-kapinan jälkeen vuonna 1902 Tientsinin Kiinalle palauttamisesta, tehdyn sopimuksen mukaan, joiden mukaan Japanin armeija voi selvittää erinäisiä erimielisyyksiä suoraan Kiinan viranomaisten kanssa.

Parisen päivää suurlähetystöjen perustamisen jälkeen Kvantungin-armeija jo eteni demilitarisoidulle alueelle ilmoittaen ryhtyvänsä rankaisutoimenpiteisiin SUN JUNG-TŠINin sissijoukkoja vastaan.

Toukokuun 29 päivänä Tientsinin japanilaisen varusväen esikuntapäällikkö eversti SAKAI ja Peipingiin sijoitettu everstiluutnantti TAKAHASHI saapuivat Peipingin sotilaskomitean

presidentin kenraali HO JING-TŠINin luo ja ilmoittivat, että Kvantungin-armeijan oli pakko ryhtyä muihinkin omakohtaisiin toimenpiteisiin pohjois-Kiinassa, ellei Japanin-vastaista toimintaa siellä heti lopeteta.

Kiina ei voinut ryhtyä vastarintaan. Kesäkuun 4 päivänä varaulkoministeri TANG JU-DŽEN ilmoitti Nankingissa japanilaiselle majurille AMEMIJAlle, että Kiina tulisi tilanteen selvittämiseksi ryhtymään seuraaviin toimenpiteisiin: Tientsin erotetaan Hopen maakunnasta erilliseksi; Hopen pääkaupungiksi tulee Paoting; Tientsinin varusväki vaihdetaan; murhien johdosta karkotetaan Tientsinin pormestari.

Tämä vastaus ei kuitenkaan tyydyttänyt Kvantungin-armeijaa. Kesäkuun 9 päivänä eversti SAKAI ilmestyi taas kenraali HO JING-TŠINin luo Peipingiin ja esitti Kvantungin-armeijan puolesta seuraavat vaatimukset: Hopen kuvernööriä JU SUE-TŠUNGia ja eräitä muita on rangaistava; pohjois-Kiinasta on siirrettävä pois siellä olevat armeijan osastot; siellä on lisäksi lakkautettava kaikki Japania vastaan toimineet järjestöt, kuten kuo-ming-tangin ja sinipaitojen osastot sekä 3:s santarmikunta.

Eversti SAKAI ilmoitti, Kvantungin-armeijan odottavan, että Kiina vastaa näihin vaatimuksiin kesäkuun 11 päivän loppuun mennessä ja suorittaa ne kesäkuun 20 päivään mennessä.

Tämän kuun 10 päivänä kenraali HO JING-TŠIN ilmoitti Kiinan hyväksyvän kaikki Kvantungin-armeijan vaatimukset.

Tässä lyhyesti selostettuina nämä merkittävät tapaukset, sikäli kuin niistä tähän mennessä Tokiossa olen voinut

muodostaa kuvan.

Aasian oloille kuvaavaa on, että näistä tapahtumista huolimatta Japanin Nankingin-suurlähettiläs ja Kiinan Tokion-suurlähettiläs viime ja tällä viikolla ovat yhdessä kulkeneet lounailta päivällisille, joita Kobe ja Osaka ovat heidän korotuksensa kunniaksi järjestäneet. Tokion ulkoministeriö selittää, että pohjois-Kiinassa on käynnissä vain Tangkun-sopimuksen mukaisia Japanin ja Kiinan sotilasviranomaisten järjestelyjä.

Näiden järjestelyjen avulla Kvantungin-armeija joka tapauksessa kiväärii laukaisematta on saanut Kiinan sotavoimat poistetuiksi pohjois-Kiinasta ja tämän tärkeän alueen käytännöllisesti kontrollinsa alaiseksi. Kiina ei ole pystynyt tekemään vastarintaa, ja lännen suurvallat ovat ainakin toistaiseksi pysyneet vain yllätettyinä sivustakatsojina.

Todennäköistä on, että Kvantungin-armeija lähinnä järjestää tälle alueelle japanilaisystävällisen kiinalaisen hallinnon. Mutta houkuttelevana päämääränä tulee välkkymään Peipingin palauttaminen mantšudynastian pääkaupungiksi. Ei näytä enää aivan mahdottomalta, että keisari KANGTE vielä joskus juhlallisesti palaa Peipingiin, jossa hän jo lapsena on ollut hallitsijana, ja asettuu asumaan viime aikoina rappeutuneeseen keisarilliseen palatsiin. Peipingillä on yhä lumousvoimansa sekä kiinalaisiin että mantšuihin ja mongoleihin.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 26.

Ministeri Valvanne

18/6 1935.

8000—11—34 4984

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 249-75.

Tokio SSA 18 P:NÄ kesä KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

29/210 Sal.		
10/7.35		Liit.
5	C 15	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 26.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 26.

Lähetystö pyytää kunnioittaen Ministeriötä avaamaan tämän saattokirjelmän liitteessä 1 olevan salakirjoituksen ja sitten puhtaaksikirjoittamaan 8 kappaletta raportin liitettä tämän saattokirjelmän liitteessä 2 esitettyyn muotoon sekä liittämään ne raportin eri kappaleiden loppuun. Salakirjoituksen avaaja tahtonee merkitä raportin liitteeseen nimensä avatun tekstin vakuudeksi.

Ministeri: Hugo Valvanne

Polyjois-Kiinan tapahtumat. Keskusteln Kiinan suurlähettilään kanssa

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Tokio ssa 18 p:nä kesä kuuta 1935.

Asia: Pohjois-Kiinan tapahtumat: keskustelu Kiinan suurlähettilään kanssa.

OASIAINMINISTERIÖ
29/210 Sal. D. 1935
10/7 35 Liit.
ASIA
5 C 15

Saadakseni tietää kiinalaisen käsityksen pohjois-Kiinan tapahtumista kävin tänään Kiinan suurlähetystössä, jossa minulla oli pitkä keskustelu suurlähettilään, kenraali TSIANG TSO-PINGin kanssa.

Kenraali TSIANG oli SUN JAT-SENin lähimpiä ystäviä ja vuoden 1911 vallankumouksen johtajia. Vuonna 1912 muodostetussa ensimmäisessä tasavaltalaisessa hallituksessa hän oli varasotaministerinä. Myöhemmin hän on ollut mm. Hupen ja Nganhvein (Anhuin) maakuntien kuvernöörinä, Kiinan ministerinä Saksassa ja valtuutettuna Kansainliiton 10:nnessä ja 11:nnessä yleiskokouksessa. Kenraali TSIANG on suorittanut Tokion sota-akatemian kurssin jo vuonna 1908, on japaninkielen taitoinen ja tuntee hyvin tämän maan olot.

Keskustelumme kuluessa TSIANG sanoi olevansa sitä mieltä, että pohjois-Kiinan tapahtumat olivat saaneet alkunsa Aasian mantereelle majoitetusta Kvantungin-armeijasta ja tulleet yllätyksenä Japanin hallituksellekin.

Kvantungin-armeija väitti toimenpiteidensä perustuneen Tangkun-sopimukseen. TSIANGin mielestä ei tämä sopimus kuiten-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kaan antanut siihen mitään aihetta, sillä se sisälsi määräyksiä ainoastaan sotatoimien lopettamisesta ja demilitarisoidun vyöhykkeen muodostamisesta pohjois-Kiinan suuren muurin eteläpuolelle.

Kiinan hallitus halusi ratkaista selkkauksen rauhallisesti ja oli valmis tekemään mahdollisimman pitkälle meneviä myönnytyksiä. Niinpä se saattoi suostua siirtämään pohjois-Kiinasta muualle sellaiset virkamiehet, joita japanilaiset eivät hyväksyneet. Liian pitkälle myöntyväisyydessä Kiina ei kuitenkaan voinut mennä.

Japanilainen Kvantungin-armeija tahtoi hoitaa pohjois-Kiinaa koskevat neuvottelut etupäässä paikallisten viranomaisten kanssa. Mutta Kiina halusi selvittää selkkauksen diplomaattista tietä. TSIANG oli jo ollut ulkoministeri HIROTAn luona ja saanut sen käsityksen, että tämä koetti löytää keinoja saadakseen armeijan aiheuttaman selkkauksen selvitetyksi.

Japanilaiset väittävät usein Kiinassa vallitsevan japanilaisvastaisen mielialan. TSIANG väitti, että oikeampi olisi sanoa eräiden japanilaisten piirien olevan kiinalaisvastaisia. Kun nämä piirit saavat aikaan sellaisia selkkauksia kuin ne, jotka nyt ovat pohjois-Kiinassa tapahtuneet, herättää se luonnollisesti Kiinassa suuttumusta.

(Liitteenä salakirjoitettu lisäys).

Hugo Valvanne

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Raportti n:o 26 (salakirjoitettu liite).

Tokiossa 18 päivänä kesäkuuta 1935.

Tsiang sanoi, että Japanissa, jota ulkomailla yleensä pidetään lujana valtiona, on todellisuudessa paljon heikentävää erimielisyyttä. Monissa asioissa armeijan johto ei tottele hallitusta, Kvantungin joukot eivät tottele [redacted] armeijan keskusjohtoa ja nuoremmat upseerit ovat oppositiossa vanhempiin.

Hugo Valvanne.

Salakirjoituksen vakuudeksi:

H. Polvinen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 27.

Ministeri Valvanne

21/6 1935

5000—11—34 4284

30/210 Sal. D. 25.
10/2.25.
5 C 15

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 257 - 76.

Tokio SSA 21 P:NÄ kesä KUUTA 19 35

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 27.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 27.

Ministeri: Hugo Valvanne.

Pohjois-Kiinan tapahtumat.
Sisä-Mongolia

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 27.

Tokio ssa 21 p:nä kesä kuuta 1935.

Asia: Pohjois-Kiinan tapahtumat:

Sisä-Mongolia.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
30/210 Sal. D. 35.
10/7 35
5 C 15

Kuten raportissa n:o 25 selostin, Peipingin sotilaskomitean presidentti kenraali HO JING-TŠIN tämän kuun 10 päivänä ilmoitti japanilaisen Kvantungin-armeijan edustajille Kiinan hyväksyneen japanilaisten uhkavaatimuksen luontoiset vaatimukset. Näihin vaatimuksiin oli sisältynyt Japanille epämieluisten joukko-osastojen ja hallinnollisten virkamiesten siirtäminen pois Hopen maakunnasta.

Kiinalaiset ryhtyivätkin viipymättä toteuttamaan näitä vaatimuksia. Hopen kuvernööri JU SUE-TŠUNG luopui virastaan ja alkoi siirtää 51:ttä divisioonaansa Šensin maakuntaan. Peipingin poliittisen komitean presidentti HUANG FU sekä Tientsinin pormestari erosivat ja matkustivat etelään. Peipingin sotilaskomitean presidentti kenraali HO JING-TŠIN lähti Nankingiin neuvottelemaan, mutta samalla tuli tunnetuksi, että hän oli vienyt mukanaan perheensä ja tavaransa eikä enää aikonut palata Peipingiin.

Jo kesäkuun 13 päivänä olivat näin ollen Hopen maakunnasta poistuneet kaikki ne hallinnolliset ja sotilaalliset johtomiehet, joiden kanssa Kvantungin armeija oli aloittanut

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi

Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

neuvottelunsa. Japanilaiset olivat yllätettyjä, kun kiinalaiset olivat täyttäneet heidän vaatimuksensa liiankin perusteellisesti, niin että Hopessa ei ollut jäljellä enää arvovaltaista henkilöä, jonka kanssa olisi voinut neuvotella.

Kun Nanking ei kerta kaikkiaan pystynyt vastarintaan, oli sen pakko seuraavina päivinä asettaa Hopen maakuntaan uusia viranhaltijoita. Tämän kuun 18 päivänä toimeenpaneva juan nimitti VANG KO-MINin Peipingin poliittisen komitean presidentiksi ja kenraali ŠANG-TŠENin Tientsinin pormestariksi.

Kvantungin-armeija oli Hopessa saanut tahtonsa toteutetuksi. Mutta kun se kerran oli ryhtynyt toimintaan, se päätti saman tien järjestää asioita myös Sisä-Mongoliassa, jonka itäisin, muutamia vuosia sitten järjestetty Tšaharin maakunta rajoittuu etelässä Hopeen ja idässä Mantšukuohon.

Raportissani n:o 7 selostin selkkausta, joka viime tammikuussa Tušikoun kaupungin lähellä puhkesi Tšaharin kuvernöörin kenraali SUNG TŠE-JUANin ja Kvantungin armeijan kesken ja joka päättyi Tatanissa helmikuun alussa tehtyyn sopimukseen.

Samaan aikaan kuin Kvantungin-armeija Hopessa ryhtyi toimintaan, alkoi Tšaharin ja Mantšukuon rajallakin esiintyä selkkauksia.

Ensimmäinen sattui kesäkuun 5 päivänä, jolloin kenraali SUNG TŠE-JUANin joukot Tšaharissa Kalganista pohjoiseen sijaitsevassa Tšangpen kaupungissa pidättivät henkilön, vaikka tällä oli identiteettikortti, joka osoitti hänen kuuluvan Kvantungin-armeijan (tiedustelua harjoittavaan) "erikoisosastoon"(!).

Toinen selkkaus sattui kesäkuun 11 päivänä, jolloin eräs Džeholin maakuntahallinnon virkamies Fengningistä käsin saapui Tungtšatseen ja SUNGin joukot ampuivat laukauksia hä-

nen seuruettaan kohti. Lähetystön kartoista ei löydy Tungtšatse-nimistä paikkaa, mutta Japanin sotaministeriön virallisen tiedoituksen mukaan se nimenomaan sijaitsee Mantšukuon alueella, 8 km Tušikousta pohjoiseen.

Kolmas tapahtuma sattui kesäkuun 12 päivänä, jolloin laukauksia niinikään ammuttiin mantšukuolaista rajavartiopartiota kohti 15 km Tušikousta pohjoiseen.

Kvantungin-armeija, jonka esikunta-upseerit juuri näinä päivinä osaksi Tientsinissä, osaksi Mantšukuon pääkaupungissa Sinkingissä (Hsinkingissä) neuvottelivat Hopen asioista, ilmoitti kesäkuun 14 päivänä kenraali SUNGille vaativansa, että selkkauksiin syylliset kiinalaiset upseerit saavat rangaistuksensa, Japanin-vastainen toiminta tyystin lopetetaan Tšaharissa ja SUNG antaa takeita siitä, että rajaselkkaukset eivät enää uudistu.

Tšaharin siviilihallinnon päällikkö TŠING TE-TŠUN saapui viipymättä japanilaisten esikuntaan Tientsiniin ja ilmoitti kenraali SUNGin hyväksyvän nämä vaatimukset.

Sinkingistä kesäkuun 17 päivänä sähkötetyn Rengon tiedon mukaan sikäläinen japanilainen esikunta oli kuitenkin samana päivänä päättänyt, että koska kenraali SUNG oli törkeästi rikkonut Tatanin sopimusta, häntä ei enää ollut kohdeltava Tšaharin kuvernöörinä vaan bandiittipäällikkönä (!).

SUNG käsittikin asemansa toivottomaksi ja sähkötti Nankingiin pyytäen eroa. Kesäkuun 18 päivänä toimeenpaneva juan myönsikin hänelle eron ja nimitti TŠIN TE-TŠUNin Tšaharin kuvernööriksi. Seuraavana päivänä SUNGin johdossa ollutta 132:tta divisioonaa alettiin siirtää pois Dželholin-Tšaharin rajalta.

Niinkuin Kvantungin-armeija muutamia päiviä aikaisemmin saattoi Hopen vaikutuksensa alaiseksi, niin se nyt on saanut Tšaharin valvontaansa. Edellisessä tapauksessa se vetosi Tangkun, jälkimmäisessä Tatanin aseleposopimukseen. Saatuaan tärkeät muutokset aikaan Hopessa ja Tšaharissa Kvantungin-armeija on ilmoittanut haluavansa saada Kiinan viranomaiset vahvistamaan ne kirjallisesti. Luultavasti armeija tyytyisi taaskin sotilasviranomaisten keskeisiin sopimuksiin, koska ne Kiinan oudoissa oloissa ovat osoittautuneet riittäviksi.

Niin hyvin Japanin kuin Kiinan diplomaatit ovat näinä päivinä saaneet olla etupäässä sivultakatsojina. Kun kesäkuun 18 päivänä kysyin Kiinan täkäläiseltä suurlähettiläältä tietoja Tšaharin tapahtumista, hän vastasi, että hän ei ollut saanut niistä mitään yksityiskohtaista ilmoitusta.

Olen monessa raportissani esittänyt käsityksenäni, että Mongolia on Japanin laajentumispolitiikan tärkeimpiä tavoitteita. Viime päivinä Japanin armeija on teoin ryhtynyt toteuttamaan tätä Mongoliaan kohdistuvaa politiikkaa. Kun Nankingin vaikutus pohjois-Kiinassa yhä edelleen heikkenee, Japanin armeija varmaan tulee kiristämään otettaan, kunnes se on muodostanut Mongoliassa Kiinan ja Venäjän välille alueen, joka on täysin Japanin kontrolloima.

Japanin armeija on nyt voinut esteittä toteuttaa sotilaallista politiikkaansa Kiinassa. Kiinalaisten kenraalien hallinto maakunnissaan ei suinkaan ole ollut ihanteellinen järjestelmä. Tulevaisuus näyttää, kykeneekö Japani sen sijalle luomaan parempaa järjestystä.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 28.

Ministeri Talvanne

2/7 1935.

5000—11—34 4284

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 266 - 80.

Tokio SSA 2 P:NÄ heinä KUUTA 1935.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

34/211 Sal. 35.

578-35 2

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 28.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 28.

Ministeri: Hagfelt

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 28.

Tokio ssa 2 p:nä heinäkuuta 19 35.

34 211 Sal. 35.

Asia: Puir-järven selkkaus.

5 C 15

Raportissa n:o 19 tiedoitin, että Mantšukuon täkäläinen ministeri toukokuun 5 päivänä lausui minulle arveluna, että Mantšukuo ja Ulko-Mongolia ryhtyisivät neuvottelemaan Mantšulissa toukokuun 12 päivänä alkavalla viikolla.

Sillä viikolla saapuikin Mantšuliin Mantšukuon valtuuskunta. Ministeri TINGE oli minulle korostanut, että valtuuskunta oli kokoonpantu mongoleista. Valtuuskunnan nimiluettelosta saatoin kuitenkin myöhemmin huomata, että sen neljästä varsinaisesta jäsenestä kaksi oli japanilaista, nim. Mantšukuon ulkoministeriön poliittisen osaston päällikkö Masaitši KANKI ja puolustusministeriön edustaja Masatoši SAITO.

Ulko-Mongolia (ja Venäjä) ei kuitenkaan ollut yhtä halukas neuvotteluihin kuin Mantšukuo (ja Japani) ja turvautui näin ollen itämaiseen viivytystaktiikkaan. Ulko-Mongolian valtuuskunta saapui Mantšuliin vasta toukokuun 30 päivänä. Sillä oli mukanaan kolmen kuukauden eväät. Ja neuvottelut ovatkin sujuneet sen mukaisesti.

Neuvottelujen sävy kävi ilmi heti avajaisistunnossa kesäkuun 1 päivänä. Mantšukuon päävaltuutettu, Pohjois-Singanin

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi
Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

(= Hsinganin) alimaakunnan kuvernööri LING ŠENG selitti alkupuheessaan, että Mantšukuon 1,500,000 mongolia halusi saada aikaan läheiset naapuruussuhteet Ulko-Mongoliaan ja että Mantšukuon hallitus toivoi molempien maiden yleissuhteiden neuvottelujen kuluessa täysin selviävän.

Ulko-Mongolian päävaltuutettu, varasotaministeri, kenraali SANBOVA vastasi pidättyväisesti ainoastaan, että hänen hallituksesnsa toivoi neuvottelujen johtavan rajaselkkauksen selvittämiseen.

Kesäkuun 3 päivänä ryhdyttiin asialliseen keskusteluun. Kun neuvottelujen päiväjärjestys oli ratkaistava, Ulko-Mongolian valtuuskunnan puheenjohtaja ehdotti, että se koskisi ainoastaan Puir-järven selkkausta. Mantšukuon päävaltuutettu vastasi siihen ehdottaen, että ensin neuvoteltaisiin molempien maiden suhteiden järjestämisestä yleensä ja vasta kun niistä olisi sovittu otettaisiin yksityiset rajaselkkaukset käsiteltäviksi. Mongolit valittivat, että heillä ei ollut valtuuksia neuvotella muista kysymyksistä kuin Puir-järven tapauksesta.

Kesäkuun 5 päivän kokouksessa mongolit vihdoin suostuivat sähköttämään hallitukselleen Ulan Bator Hotoon (Urgaan) pyytäen lisävaltuuksia.

Nyt neuvottelut keskeytyivät kesäkuun 13 päivään, jolloin mongolit ilmoittivat saaneensa vastauksen hallitukseltaan. Sen mukaan valtuuskunta oli oikeutettu keskustelemaan vain Puir-järven selkkauksesta, mutta Ulko-Mongolia oli valmis neuvottelemaan Mantšukuon kanssa yleissuhteiden järjestämisestä joskus myöhemmin, toisessa tilaisuudessa.

Kun Mantšukuon valtuuskuntakin pysyi omalla aikaisem-

malla kannallaan, neuvottelut keskeytyivät taas kesäkuun 26 päivään. Silloin Mantšukuon valtuuskunta lienee ilmoittanut myöntyvänsä siihen, että aluksi keskustellaan Puir-järven tapauksesta, mutta että senjälkeen ryhdytään neuvottelemaan yleisistä suhteista. Ulko-Mongolian edustajat eivät kuitenkaan hyväksyneet ehdotusta.

Nyt tuli esille uusi selkkaus. Kesäkuun 27 päivänä Kvantungin-armeijan päämaja Sinkingissä julkaisi virallisen tiedoituksen, jonka mukaan neljä Ulko-Mongolian sotilasta oli kesäkuun 25 päivänä ylittäen Khalkha-joen Hailastengol-nimisellä paikalla, 50 mailia Kantšuermiaosta kaakkoon, tunkeutunut Mantšukuon alueelle Pohjois-Singanin alimaakuntaan, pidättänyt siellä Kvantungin-armeijan palveluksessa olevan japanilaisen maanmittarin ja hänen venäläisen ajurinsa sekä vienyt heidät mukanaan Ulko-Mongolian alueelle. Maanmittari oli Mantšukuon hallituksen määräyksestä ollut siellä kartoitustöissä.

Kesäkuun 27 päivänä Mantšukuon Mantšulissa oleva valtuuskunta esitti tapauksen johdosta vastalauseensa huomauttaen, että oli välttämätöntä saada aikaan diplomaattiset suhteet Mantšukuon ja Ulko-Mongolian kesken, koska muuten tämäntapaiset selkkaukset saattoivat milloin tahansa uudistua.

Tätä kirjoitettaessa ei vielä ole tietoa siitä, mitä Ulko-Mongolian valtuuskunta osaa tähän uuteen argumenttiin vastata.

- - - - - - -

Kun kesäkuun 27 päivänä kävin ulkoministeriössä Eu-

roopan ja Aasian osaston ensimmäisen jaoston päällikön NIŠIn luona, kysyin häneltä tietoja Mantšulin neuvotteluista.

NIŠI vastasi, että ne sujuivat kovin hitaasti. Niitä käytiin välittömästi Mantšukuon ja Ulko-Mongolian kesken. Japani ei nyt ollut välittäjänä, niinkuin se oli ollut Pohjois-Mantšukuon rautatietä koskevissa neuvotteluissa.

Ulko-Mongolia noudatti tarkasti suljetun oven politiikkaa. Japanilaisiakaan ei maassa ollut ollenkaan. Aikaisemmin oli Ulan Bator Hotossa ollut yksi japanilainen lääkäri, mutta nyt hänkin oli sieltä poistunut! Japani halusi, että ulkomaalaiset saisivat pääsyn Ulko-Mongoliaan.

Kun kysyin, miten suuri Neuvostoliiton vaikutus Ulko-Mongoliassa oli, NIŠI vastasi, että siitä ei Japanilla ollut tietoa. Mutta kaikesta päättäen venäläiset Ulan Bator Hotossa määräsivät myös maan siviilihallinnosta. Ja venäläisiä opetusupseereita toimii Ulko-Mongolian armeijassa.

- - - - - - - - - -

RENGOn sähkösanoman mukaan BERLINER TAGEBLATT on kesäkuun 6 päivänä kertonut, että kenraali BLÜCHER ja Ulko-Mongolian sotaministeri olisivat äskettäin tehneet sopimuksen, jonka mukaan Neuvostoliitto olisi myöntänyt Ulko-Mongolialle 100 miljoonan ruplan lainan aseiden ostoa ja Tšitasta Ulan Bator Hotoon järjestettävää rautatie- ja lentoyhteyttä varten. Sopimuksen mukaan Ulko-Mongolia tarpeen tullen antaisi neuvostolaisjoukkojen vapaasti kulkea alueensa kautta.

En ole Tokiossa kuullut mitään vahvistusta tälle lehtitiedolle.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 29.

Ministeri Valvanne

6/2 1935

5000—11—34 4284

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 275 - 83.

Tokio SSA 6 P:NÄ heinä KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

35 / 211 Sal. 35.

5/8-35

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 29.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 29.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 29.

Tokio ssa 6 p:nä heinä kuuta 1935.

35 211 Sal. D 35.

5/8-35

5 C15

Asia: Japani ja Neuvostoliitto.

Japanin ja Neuvostoliiton välillä nykyään vireillä olevista kysymyksistä ovat seuraavat huomattavimmat:

1) Pohjois-Mantšurian rautatien myyntisopimuksen soveltaminen.

2) Japanin ehdotus: Pohjois-Sahalinin osto.

3) Japanin ehdotus: kalastussopimuksen muuttaminen.

4) Japanin ehdotus: Mantšukuon ja Neuvostoliiton rajan demilitarisointi.

5) Japanin ehdotus: sopimus olla rakentamatta linnoituksia Mantšukuon-Neuvostoliiton rajalle.

6) Japanin ehdotus: japanilais-mantšukuolais-neuvostolaisen rajavaltuuskunnan asettaminen.

7) Neuvostoliiton ehdotus: hyökkäämättömyyssopimuksen solminta.

Kohdista 1), 2) ja 3) olen äskettäin erikseen raportoinut. Pyydän seuraavassa selostaa jälkimmäisiä kysymyksiä.

Kun Japanin Pariisissa ollut suurlähettiläs JOŠIZAWA tultuaan nimitetyksi ulkoministeriksi joulukuussa 1931

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tokioon matkustaessaan pysähtyi Moskovaan, neuvostohallitus ehdotti hänelle hyökkäämättömyyssopimuksen tekemistä. Nykyinen ulkoministeri HIROTA, joka silloin oli suurlähettiläänä Moskovassa, suositteli syksyllä 1932 lomalla Tokiossa käydessään ehdotuksen hyväksymistä.

Joulukuussa 1932 Japani virallisesti vastasi sovjetille, että se ei pitänyt ajankohtaa vielä kypsänä hyökkäämättömyyssopimuksen laatimiselle. Japani huomautti samalla, että hyökkäämättömyyden periaate sisältyi jo sodan hylkäämistä tarkoittavaan ns. KELLOGGin-BRIANDin yleissopimukseen sekä Japanin ja sovjetin välillä tammikuun 20 päivänä 1925 tehtyyn sopimukseen. Japani ehdotti sensijaan, että Japani, Mantšukuo ja Neuvostoliitto asettaisivat yhteisen valtuuskunnan selvittämään rajaselkkauksia. Vastauksessa lausuttiin, että vasta kun avoinna olevista kysymyksistä ensin oli sovittu, Japani voisi harkita tarkempaa hyökkäämättömyyden määrittelyä.

Japani saattoi luonnollisesti viitata erinäisiin sen ja Venäjän kesken silloin avoinna oleviin kysymyksiin. Pohjois-Mantšurian rautatie oli vielä Neuvostoliiton hallussa, kalastussopimuksen soveltamisesta oli parhaillaan riitaa, ja Japani oli esittänyt valituksia sen johdosta, että Venäjä ei ollut myöntänyt sen kansalaisille vuoden 1925 sopimuksessa mainittuja toimilupia.

Mutta varsinainen syy Japanin kielteiseen vastaukseen oli epäilemättä toisaalla. Vuoden 1931 syksyllä Japanin Kvantungin-armeija oli ottanut käsiinsä määräysvallan Mantšuriassa, ja sen turvin järjestettiin vuonna 1932 Mantšukuon valtion perustaminen. Neuvostoliitto teki ehdotuksensa todennäköisesti pelosta, että Kvantungin-armeija

etenisi vielä Mantšukuon rajojen toisellekin puolelle. Japanin vastaus lienee perustunut sekin juuri siihen, että Kvantungin-armeija ei halunnut saada uutta sopimusta sitomaan sen toimintavapautta.

Japanin kielteinen vastaus ärsytti Venäjää, joka sen vastaanotettuaan alkoi siirtää huomattavia joukkoosastoja kaukoitään ja varustaa sikäläistä rajaansa jännittäen vuosina 1933 ja 1934 Japanin-suhteitaan varsin kireiksi.

Venäjä tajusi kuitenkin pian, että se ei voinut jatkuvasti pitää hallussaan rautatietä Japanin määräysvaltaan joutuneessa Mantšukuossa. Neuvostohallitus aloitti kesällä 1933 neuvottelut radan myynnistä koettaen kiristää siitä mahdollisimman hyvän hinnan.

Kun sopimus radan myynnistä viime maaliskuussa saatiin aikaan, LITVINOV antoi Moskovassa japanilaisille lehtimiehille lausunnon, jossa hän mm. mainitsi, että neuvostohallitus oli valmis harkitsemaan Japanin toivomaa sopimusta, jonka mukaan kumpikin puoli poistaisi sotavoimansa, ihmailuvoimat mukaanluettuina, määrätyn matkan päähän rajalta.

Huhtikuussa Neuvostoliiton täkäläinen suurlähettiläs JURENEV julkisessa puheessa viittasi siihen, että Venäjä jo vuonna 1931 oli ehdottanut hyökkäämättömyyssopimuksen tekemistä.

Helmikuussa ulkoministeri HIROTA jo oli parlamentissa vastannut hänelle tehtyyn kyselyyn, että Japanilla

ei ollut mitään aikomusta tehdä Neuvostoliiton kanssa hyökkäämättömyyssopimusta. Sen sijaan hän ilmoitti Japanin kannattavan Portsmouthin rauhansopimuksen 9 artiklaan sisältyvien määräysten soveltamista Neuvostoliiton-Mantšukuon rajaseutuun. Tässä artikkelissa Japani ja Venäjä olivat sitoutuneet olemaan rakentamatta minkäänlaisia linnoituksia Sahalinille tai sen läheisille saarille.

Viime aikana on Mantšukuon ja Neuvostoliiton rajalla taas alkanut esiintyä selkkauksia japanilaisten ja venäläisten joukkojen kesken.

Kesäkuun 3 päivänä tapahtui Mantšukuon itärajalla Mišanin kaupungin ja Hanka-järven välillä sijaitsevan Jangmulintsun luona kahakka, jossa venäläinen ratsusotilas sai surmansa. Venäläisten väittämän mukaan tunkeutui japanilainen joukko-osasto sekä kesäkuun 23 että 26 päivänä Habarovskin luona Neuvostoliiton alueelle. Samoin oli kaksi mantšukuolaista tykkivenettä kesäkuun 27 päivänä Amur-joella Pojarkovon kohdalla edennyt sovjetin aluevesille.

Kun suurlähettiläs JURENEV kesäkuun 27 päivänä esitti ulkoministeri HIROTAlle vastalauseensa rajaselkkausten johdosta, tämä teki nimenomaisen ehdotuksen, että Japani, Mantšukuo ja Neuvostoliitto asettaisivat pysyvän yhteisen valtuuskunnan selvittämään tällaisia rajaselkkauksia.

Lehtitietojen mukaan finanssiministeri TAKAHAŠI kesäkuussa hallituksen neuvottelukunnassa (naikaku šingi kai) lausui, että jos Japani tekisi Venäjän kanssa hyökkäämättömyyssopimuksen, se luultavasti voisi vähentää sotilasmeno-

jaan. Erinäiset taloudelliset piirit ilmaisivat heti kannatuksensa tälle ajatukselle. Nähtävästi siitä innostuneena Venäjän suurlähettiläs JURENEV kesäkuun 20 päivänä kävi TAKAHAŠIn puheilla. Keskustelun jälkeen lehdille antamassaan lausunnossa TAKAHAŠI kuitenkin sanoi, että ennenkuin Japani voi suostua hyökkäämättömyyssopimukseen, se tahtoi saada mm. erinäiset vireillä olevat taloudelliset kysymykset, kuten kalastusta ja radan maksua koskevat neuvottelut, Venäjän kanssa selvitetyksi.

Myöskin armeijan taholta julkaistiin kesäkuun 23 päivänä hyökkäämättömyyssopimusta koskeva lausunto. Siinä sanottiin, että ne maat, jotka tähän mennessä olivat tehneet tällaisen sopimuksen sovjetin kanssa, eivät sen johdosta olleet voineet vähentää sotilasmenojaan. Sama olisi Japanin laita, jos se tällaisen sopimuksen tekisi. Armeijan ilmoituksen mukaan sovjetilla on tätä nykyä kaukoidässä 230,000 sotilasta, 800 lentokonetta, joista 100 voimakasta pommituskonetta, ja 700 tankkia. Japanin oli pidettävä yllä vastaava puolustusvoima.

Kaikesta päättäen Neuvostoliitto siis pyrkii saamaan Japanin kanssa aikaan hyökkäämättömyyssopimuksen. Pyrkimystä kannattavat Japanissa erinäiset taloudelliset piirit, jotka toivovat tällaisen sopimuksen johtavan sotilasmenojen vähennykseen ja verohuojennuksiin. Sotilaspiirit vastustavat kuitenkin jyrkästi sopimuksen tekemistä, ja näin ollen ei ulkoasiain johtokaan, joka ehkä muuten olisi siihen valmis, voi suostua sopimuksen tekemiseen.

Käsitykseni mukaan venäläiset sopimusta halutessaan tahtoisivat sen avulla turvata japanilaiselta ekspansiolta sekä varsinaisen Neuvostoliiton alueen että erikoisesti Ulko-Mongolian, joka on sen tärkeä intressipiiri. Ja käsittääkseni Japanin armeija, joka tahtoo lujittaa Japanin asemaa mantereella ja sitä laajentaa, lähinnä juuri Ulko-Mongolian takia vastustaa hyökkäämättömyyssopimuksen tekemistä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön raportti n:o 30

Ministeri Valvanne.

10/7 1935.

5000—11—34 4284

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 341 - 97.

37/211 Sal. 35

Tokio SSA 10 P:NÄ heinä KUUTA 19 35.

17/9 35 f2

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

OSASTO 5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti n:o 30.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle tälle päivälle päivätyn salakirjoitetun raporttinsa n:o 30.

Lähetystö pyytää kunnioittaen Ministeriötä avaamaan liitteessä 1 olevan salakirjoituksen ja sitten puhtaaksikirjoittamaan tarpeellisen määrän raportin kappaleita liitteessä 2 merkittyyn muotoon. Salakirjoituksen avaaja tahtonee merkitä nimensä raporttiin avatun tekstin vakuudeksi.

Ministeri: Hugo Wahrman.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. ~~Salainen.~~

Raportti n:o 30 (salakirjeitettu).

Tokiossa heinäkuun 10 päivänä 1935.

37/211 Sal. 35
17/9.35 2
C 15

Asia: Japani ja Sovjet.

Varaulkoministeri Shigemitsu kertoi minulle tänään: Kun keväällä oli laadittu rajasopimus, olivat suhteet Sovjetiin parantuneet. Mutta viime aikana Venäjä niitä taas kiristänyt. Japani ei ymmärtänyt, mitä Venäjä menettelyllään tarkoitti.

Rajalla oli äsken sattunut kolme eri selkkausta. 1) Mantshukuon itärajalla Sovjetin sotilaat ylittivät rajan ja yksi sai surmansa. 2) Sovjet väitti Mantshukuon sotalaivoja Amurilla tullut sen vesille valokuvaamaan. 3) Samoin väitti Amurin yli olisi eräässä paikassa ammuttu. Venäjä olisi sisäpoliittisista syistä nostanut näistä suuren melun ja käyttänyt protestinootissaan loukkaavaa kieltä. Japani ei pitänyt selkkauksia tärkeinä, vaan oli valmis selvittämään ne, vieläpä valmis muodostamaan rajavaltuuskunnan.

Ulkopoliittiseksi reklaamikseen Venäjä halusi hyökkäämättömyyssopimusta. Mutta Japani, joka hoiti Venäjän suhteensa täysin realisesti, tahtoi ennen kaikkea käytännölliset erimielisyydet ratkaistuiksi. Vielä oli edellytyksenä keskinäinen luottamus, ja se puuttui niin kauan kuin Venäjällä suuria joukkoja idässä.

Kun sanoin että ehkä joukot olivat siellä Japanin pelosta, Shigemitsu vastasi, että Japanilla oli todellisempi syy pelätä niiden rikkovan rajarauhaa.

Hugo Valvanne.

Salakirjoituksen vakuudeksi: A. Salas.

Jakeluohje:

Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 31.

Ministeri Valvanne

22/7 1935.

5000—11—34 4204

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 347 - 98.

Tokio SSA 22 P:NÄ heinäKUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

36 211 Jal. 35.

13/9 - 35. 2

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 31.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 31.

Ministeri: Hagfelt

Japanin Helsingin-lähetystö.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 31.

Tokio ssa 22 p:nä heinä kuuta 19 35.

36 211 Sal. D. 35.

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö. III.

12/9.35 2

5 C/5

Kuten aikaisemmin olen raportoinut, Japanin ulkoministeriö pyysi finanssivuodeksi 1935-36 määrärahaa ministerin viran perustamiseksi Helsinkiin, mutta hallitus säästäväisyyssyistä pyyhki tämän ehdotuksen budjetista. Olen myös maininnut varaulkoministeri ŠIGEMITSUn minulle tämän jälkeen sanoneen, että ulkoministeriö tulisi pyytämään varoja itsenäistä Helsingin-lähetystöä varten joka vuosi, kunnes se ne saisi.

Kun kesäkuun lopulla kävin ulkoministeriössä mm. Suomen asioita hoitavan jaostopäällikön NIŠIn puheilla, tiedustelin, mitä aikomuksia ministeriöllä ensi finanssivuodem budjetin yhteydessä oli Helsingin suhteen.

Hra NIŠI vastasi, että ulkoministeriö saisi ensi budjettiehdotuksensa valmiiksi vasta 1 - 2 kuukauden perästä. Toistaiseksi ei ollut mitään päätöksiä tehty, mutta hän tiesi kuitenkin, että Helsinkiin suunniteltiin taas itsenäistä lähetystöä. Hän vakuutti, että varaulkoministeri ŠIGEMITSU ajoi tätä suunnitelmaa kiinteästi. Asian toteuttaminen tulisi kuitenkin luonnollisesti paljon riippumaan finanssiministeriöstä.

Käydessäni äskettäin ŠIGEMITSUn luona, kysyin häneltä

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tätäkin asiaa.

ŠIGEMITSU sanoi, että ulkoministeriö todella aikoi ensi budjettiehdotuksessaan pyytää "täyttä lähetystöä" Helsinkiin ja aivan ensisijaisesti. Kun armeija ja laivasto taaskin tulisivat pyytämään erittäin suuria määrärahoja, oli ulkoministeriön kyllä vaikea saada varoja uusia edustustoja varten. Mutta ŠIGEMITSU sanoi kuitenkin uskovansa, että ulkoministeriö tällä kertaa saisi Helsinkiä koskevan suunnitelmansa toteutetuksi.

Muutamia vuosia sitten Puola yritti saada Japaninkin kanssa aikaan sopimuksen, jonka mukaan lähetystöt vastavuoroisesti korotettaisiin suurlähetystöiksi, mutta Japani ei tähän ehdotukseen suostunut. Kun nyt olin kuullut huhuja, että Puola taas aikoisi ehdottaa samanlaista sopimusta, kysyin samalla ŠIGEMITSUlta asiasta. Hän vastasi, että Japanilla ei ollut nyt aikomusta perustaa ambassadia Varsovaan.

Varaulkoministeri lisäsi, että Japanin Kiinassa oleva lähetystö oli tänä vuonna voitu muuttaa suurlähetystöksi parlamentin jo vuonna 1926 tekemän päätöksen nojalla, jota ei aikaisemmin ollut noudatettu.

Eilispäivän Tokion-lehdissä on nyt uutinen, jonka mukaan ulkoministeriö on juuri vahvistanut oman budjettiehdotuksensa. Se päättyy 40 miljoonaan jeniin (kuluvaa finanssivuotta varten ministeriö pyysi 49.5, mutta sai vain 29.6 miljoonaa).

Ensisijaisena uutena ehdotuksena tässä budjetissa on, aivankuin ŠIGEMITSU oli minulle sanonut, lähetystön perustaminen Suomeen.

Lisäksi ehdotetaan lähetystön perustamista Venezuelaan; Japanihan pyrkii tarmokkaasti kehittämään kaupallisia suhteitaan Etelä-Amerikkaan. Ulkoministeriön kohdalta pyydetään uutisen mukaan 1 miljoona jeniä kauppaosaston laajentamista varten.

Tulee olemaan mielenkiintoista nähdä, miten paljon ulkoministeriön budjettia taas karsitaan, kun se marraskuun seuduissa tulee hallituksessa käsiteltäväksi.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 32.

Ministeri Valvanne.

29/2 1935.

5000—11—34 4284

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

38 212 Luc. 38

KIRJELMÄ n:o 358 - 101.

Tokio SSA 29 P:NÄ heinä KUUTA 19 35.

25/9.35 2

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C 15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 32:

"Japani ja Abessinia".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä yllämainitun nimistä raporttiansa n:o 32.

Ministeri: Hugo Wahrmann.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 32.

Tokio ssa 29 p:nä heinä kuuta 1935.

38 212 Fac. 35

25/9-35

OSASTO | ASIA

5 C15

Asia: Japani ja Abessinia.

Italian ja Abessinian välinen konflikti pitää koko maailmassa yllä jännitystä, joka helposti voi aiheuttaa väärinkäsityksiä ja häiriöitä kansainvälisissä suhteissa. Tällainen häiriö on juuri esiintynyt Japanin ja Italian väleissä.

Japanin Roomassa oleva suurlähettiläs SUGIMURA kävi tämän kuun 16 päivänä MUSSOLINIn puheilla, ja käynnin jälkeen julkaistu virallinen italialainen tiedoitus lienee väittänyt SUGIMURAn ilmoittaneen, että Japanilla ei ollut mitään poliittisia intressejä Abessiniassa ja että Japani ei aikonut ryhtyä mihinkään interventioon sen ja Italian välisessä riidassa.

Kun tiedoitus tuli Japanissa tunnetuksi, se aiheutti täkäläisessä lehdistössä voimakkaan paheksumisen. Kun lehdet tiedustelivat ulkoministeriöltä, oliko se valtuuttanut SUGIMURAn esittämään tällaisen ilmoituksen, ministeriö antoi kielteisen vastauksen.

SUGIMURA puolestaan on myöntänyt, että hän ei ollut käynyt MUSSOLINIn luona hallituksensa nimenomaisesta toimeksiannosta. Käynti oli aiheutunut muista asioista, mutta sen

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

aikana SUGIMURA oli tullut selittäneeksi Japanin Abessinian-kysymyksessä omaksumaa kantaa niiden yleisten ohjeiden mukaan, jotka hän oli saanut tullessaan viime vuoden lopussa nimitetyksi suurlähettilääksi Roomaan.

Italian lehdet, jotka ensin saatuaan tiedon SUGIMURAn lausunnosta olivat selittäneet Japanin asettuneen Abessinian-konfliktissa definitiivisesti Italian puolelle, ovat nyt siirtyneet toiseen äärimmäisyyteen ja kirjoittavat ~~nyt~~ Japanista räikeän vihamielisesti. Japanin lehdet taas väittävät SUGIMURAn ylittäneen valtuutensa.

Koko jupakka on varsin vähästä aiheutunut. SUGIMURA (jonka monet suomalaiset tuntevat siltä ajalta, jolloin hän oli Kansainliiton sihteeristön palveluksessa) on taitava ja varovainen diplomaatti, ja tiedän, että hän nauttii suurta arvonantoa Japanin johtavissa piireissä. Olen vakuutettu, että hän on MUSSOLINIlle esittänyt Japanin Abessinian-kannan korrektisti yleisten ohjeittensa mukaan. Mutta keskustelun johdosta julkaistu italialainen tiedoitus antoi SUGIMURAn lausunnolle liian räikeän korostuksen, ja senvuoksi Japanin ulkoministeriö piti välttämättömänä laimentaa italialaista innostusta, vaikkapa SUGIMURA sen kautta joutuikin välikäteen.

Myönnettävä on, että Japani on parina viime vuotena osoittanut taloudellista kiinnostusta Abessiniaan niinkuin yleensäkin Afrikkaan. Japanin tekstiili- ja muiden tavarain vienti Abessiniaan on kaikesta päättäen voimakkaasti kasvanut, vaikka numerotietoja ei ole saatavissa, kun merisatamaa vailla oleva maa ei esiinny Japanin tilastossa. Italia ei ole katsonut suopein silmin Japanin lisääntynyttä vientiä, ja SUGIMURAn-

jupakan yhteydessä Italian suurlähetystö on Japanin ulkoministeriölle väittänyt, että tämä vienti olisi vuoden 1928 Italian-Abessinian sopimuksen vastaista. Ministeriö on kuitenkin tämän väitteen torjunut.

Täällä on ollut suunnitelmia japanilaisten puuvillaplantaašien perustamisesta Abessiniaan, ja samassa yhteydessä on mainittu, että japanilaista siirtolaisuutta ehkä voitaisiin sinne järjestää. Mutta suunnitelmia pitemmälle ei ole päästy.

Aikoinani olen raportoinut, että ainoa uusi lähetystö tämän vuoden Japanin budjetissa oli kaupan edistämiseksi Kairoon perustettu ja että eräs sen sihteereistä oli suunniteltu asiainhoitajaksi Addis-Abebaan.

Poliittisesti Japani luonnollisesti ei voi olla kiinnostunut Abessiniaan sillä tavalla kuin Iso-Britannia ja Ranska tai muut vallat, joilla on Afrikassa siirtomaita. Tulevaisuuden suunnitelmiakin varten Abessinia on liian kaukana Japanista. Lisäksi Japanin olisi vaikea esittää Italian menettelyn johdosta periaatteellisia vastaväitteitä, sillä Japanin oma Kiinassa noudattamä politiikka muistuttaa sitä monessa suhteessa.

Abessinian-Italian konfliktiin liittyy kuitenkin eräs poliittinen puoli, johon Japanissa kiinnitetään huomiota. Jos konflikti Afrikassa aiheuttaa yleisen ristiriidan valkoisen ja mustan rodun kesken, Japani varmasti tulee käyttämään sitä hyväkseen. Sehän jo Pariisin rauhanneuvotteluissa koetti saada Kansainliiton peruskirjaan rotujen tasa-arvoa määrittelevän pykälän, ja sen pan-aasialainen politiikka tähtää juuri valkoi-

sen rodun siirtomaavallan vastustamiseen. Japani tulee senvuoksi mielihyvin ottamaan varteen jokaisen uuden argumentin.

- - - - - - - - -

Tämän kuun 24 päivänä Turkin täkäläisen suurlähetystön asiainhoitaja ministeri NEBIL kävi varaulkoministeri ŠIGEMITSUn luona. Käynnin jälkeen ilmestyi lehtiin uutinen, jossa mm. väitettiin, että NEBIL olisi ilmoittanut Turkin kannattavan Japanin suhtautumista Italian-Abessinian selkkaukseen.

Olen juuri tavannut ministeri NEBILin. Hän oli uutisen johdosta kiihtynyt ja sanoi, että hänen ja ŠIGEMITSUn välisessä keskustelussa ei ollut edes mainittu Abessiniaa. Hän ei ymmärtänyt, kuka perättömän uutisen oli laskenut liikkeelle.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 33.

Ministeri Valvanne

15/8 1935.

5000—11—36 4284

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 360 - 102.

Tokio SSA 15 P:NÄ elo KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

39 212 Tal. D. 35

8/10 - 35

5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 33:

"Mantšulin neuvottelut".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä yllämainitun nimistä raporttiansa n:o 33.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 33.

Tokio ssa 15 p:nä elo kuuta 1935.

39/212 Sal.D. 35.

Asia: Mantšulin neuvottelut.

Raportissa n:o 28 kerroin viimeksi niistä neuvotteluista, joita kesäkuun alusta alkaen on käyty Mantšulissa Mantšukuon ja Ulko-Mongolian kesken. Mainitsin siinä, että Mantšukuon valtuuskunta kesäkuun 27 päivänä oli esittänyt vastalauseensa sen johdosta, että japanilaisen Kvantungin-armeijan ilmoituksen mukaan Ulko-Mongolian sotilaat olivat pidättäneet sen palveluksessa olevan maanmittarin Mantšukuon alueella.

Heinäkuun 4 päivänä Ulko-Mongolian valtuuskunnalle jätettiin tätä tapausta koskeva Mantšukuon ja Kvantungin-armeijan yhteinen nootti, joka sisälsi seuraavat kolme vaatimusta: 1) pidätyksen suorittajia oli rangaistava; 2) Mantšukuo saisi asettaa Ulan Bator Hotoon rajaselkkauksia selvittämään pysyvän sotilasedustajan ja yhteyden ylläpitämiseksi hänen kanssaan rakentaa sinne lennätinlinjan; Ulko-Mongolia taas saisi asettaa vastaavan edustajansa Sinkingiin; 3) jos Ulko-Mongolia ei suostuisi näihin vaatimuksiin, olisi sen poistettava sotilasjoukkonsa Mantšukuon rajalta Puir-järven luo Tamsuksumen linjan taakse.

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Heinäkuun 15 päivänä Ulko-Mongolian valtuuskunta vastasi ilmoittaen palauttavansa maanmittarin, joka sen väittämän mukaan oli pidätetty Ulko-Mongolian alueella. Nootissa selitettiin, että Ulko-Mongolia ei voinut suostua vaihtamaan pysyviä edustajia Mantšukuon kanssa, koska sellainen järjestely olisi loukannut Ulko-Mongolian asemaa itsenäisenä valtiona (!). Sensijaan ehdotettiin sekakomiteaan asettamista ratkaisemaan rajaselkkauksia. Joukkojen poistamista rajaseudulta ei myöskään hyväksytty.

Vastaus ei tyydyttänyt Mantšukuota eikä Kvantungin-armeijaa. Heinäkuun 17 päivänä Mantšukuon valtuuskunta jätti toisen nootin, jossa ihmeteltiin, ettei Ulko-Mongolia voinut vaihtaa edustajia Mantšukuon kanssa, vaikka se jo kauan oli ollut diplomaattisissa suhteissa Neuvostoliittoon. Nootissa esitettiin nyt uusi ehdotus, että Mantšukuo ja Ulko-Mongolia vaihtaisivat varsinaisia diplomaattisia edustajia.

Ulko-Mongolia, joka tähän asti oli ollut valmis hyväksymään vain sekakomitean asettamisen, oli nyt vihdoin, nähtävästi Kvantungin-armeijaa peläten, pakotettu suostumaan pysyvän edustajain vaihtoon. Nootissaan, jonka se antoi heinäkuun 29 päivänä, se ilmoitti olevansa valmis siihen, että kumpikin maa saisi asettaa toisen alueelle pysyvän edustajan, jonka kuitenkin oli asuttava lähellä rajaa edeltäpäin sovitulla paikkakunnalla. Nämä edustajat olisivat oikeutettuja käsittelemään ainoastaan rajaselkkauksia. Lisäksi asetettaisiin yhteinen rajakomitea.

Elokuun 5 päivänä Mantšukuo jätti Ulko-Mongolian val-

tuuskunnalle kolmannen noottinsa. Siinä hyväksyttiin rajakomitean asettaminen ja pysyvien edustajien asettaminen rajaseudulle. Mantšukuo ehdotti kuitenkin, että se saisi asettaa niitä kaksi, toisen Tamsuksumeen ja toisen Baintmeniin ja että Ulko-Mongolia niinikään asettaisi kaksi edustajaa, toisen Mantšuliin ja toisen Khailariin. Mutta Mantšukuo piti edelleen kiinni aikaisemmasta ehdotuksestaan, että kumpikin maa näiden raja-asiamiesten lisäksi asettaisi varsinaisen diplomaattisen edustajan toisen maan pääkaupunkiin.

Elokuun 13 päivänä Ulko-Mongolia jätti vastausnootin, jossa se edelleen kannatti vain yhden raja-asiamiehen vaihtamista, mutta ilmoitti olevansa valmis keskustelemaan Mantšukuon kanssa lisäehdotuksista syyskuussa.

Tässä lyhyesti selostettuina Mantšulin-konferenssin viimeaikaiset vaiheet, sikäli kuin niitä Tokiossa olen voinut seurata. Mantšukuo ja Japani ovat tämän konferenssin avulla sitkeästi pyrkineet saamaan aikaan yhteyttä Ulko-Mongoliaan, jonka ovet Neuvostoliitto tähän asti on onnistunut pitämään tiukasti suljettuina muulta maailmalta. Tämä pyrkimys on nyt vihdoinkin johtanut alustaviin tuloksiin, ja käsitykseni mukaan Japani tulee sitkeästi jatkamaan vaikutusvaltansa ulottamista Ulko-Mongoliaan käyttäen hyväkseen sekä itsestään tarjoutuvia että järjestettävissä olevia kansainvälisiä tilanteita.

- - - - - - - - - -

Käydessäni viimeksi varaulkoministeri ŠIGEMITSUn luona pyysin häneltä lisätietoja Mantšulin-neuvotteluista.

ŠIGEMITSU sanoi, että neuvottelujen oli määrä tapahtua vain Mantšukuon ja Ulko-Mongolian kesken. Mutta Neuvostoliiton asiamiehet ohjasivat koko ajan Ulko-Mongolian edustajia, jotka asuivat Mantšulin raja-asemalla rautatievaunuissa.

ŠIGEMITSU huomautti, että Neuvostoliitto oli Kiinan kanssa tekemässään sopimuksessa nimenomaan tunnustanut, että Ulko-Mongolia kuului Kiinaan. Siitä huolimatta Neuvostoliitto oli diplomaattista tietä valittanut Japanille niistä selkkauksista, joita viime aikoina oli tapahtunut Mantšukuon ja Ulko-Mongolian rajalla. Japani oli silloin kysynyt, millä oikeudella Neuvostoliitto esiintyi Ulko-Mongolian puolesta, eivätkä venäläiset olleet kyenneet antamaan tyydyttävää selitystä.

Kun sanoin, että Neuvostoliitto nähtävästi pelkäsi Japanin haluavan siirtää Ulko-Mongolian omaan vaikutuspiiriinsä, ŠIGEMITSU vastasi, että Japani ei tarvinnut Ulko-Mongoliaa. Sillä oli jo tarpeeksi aluetta. Mutta Japani vaati, että Mantšukuon ja Ulko-Mongolian rajalla ei saanut tapahtua selkkauksia.

Kysyin ŠIGEMITSUlta, mitä perää oli BERLINER TAGEBLATTin uutisessa, jonka mukaan BLÜCHER ja Ulko-Mongolian sotaministeri olisivat äskettäin tehneet raportissani n:o 28 mainitun sopimuksen. ŠIGEMITSU vastasi, että Japanin hallituksella ei ollut sellaisesta sopimuksesta mitään tietoa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 34.

Ministeri Talvanne

20/8 1935.

5000—11—34 4284

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 363 - 104.

Tokio SSA 20 P:NÄ elo KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

40/212 Sal. D. 35.

8/10-35.

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 34:

"Japani ja Saksa. II."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä yllämainitun nimistä raporttiansa n:o 34.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 34.

Tokio ssa 20 p:nä elo kuuta 1935.

Yo 212 Sal. D. 35.
8/10. 35 2
5 C/5

Asia: Japani ja Saksa. II.

Raportissa n:o 24 käsittelin tämän tästä eri maiden sanomalehtiin ilmestyviä huhuja, joiden mukaan Japani ja Saksa olisivat tehneet tai suunnittelisivat tehdä jonkinlaisen liiton keskenään. Pyydän seuraavassa taas mainita muutamista tällaisista huhuista.

Edellisen raportin tultua lähetetyksi olen saanut tietooni lontoolaisen DAILY EXPRESSin jo viime maaliskuussa kertoneen Moskovan radiossa ilmoitetun neuvostohallituksen tietävän, että Japani ja Saksa suunnittelevat sotilasliittoa ja että entinen sotaministeri kenraali ARAKI aikoisi matkustaa Berliiniin siitä sopimaan.

Kesäkuussa taas levisi Yhdysvaltain lehtiin Tokiosta lähetetty hämäräperäinen uutinen, jonka mukaan Japanin - Saksan liitto oli tekeillä. Ja samoihin aikoihin eräs lontoolainen sensaatioluonteinen lehti sähkötti Tokion-kirjeenvaihtajalleen pyytäen tätä hankkimaan "salaisen Japanin - Saksan sopimuksen" tekstin.

Tämäntapaiset uutiset saivat Japanin Berliinissä olevan suurlähettilään varakreivi MUŠAKOJIn, (joka aikaisemmin

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi
Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

oli akkreditoitu lähettiläaksi Suomeen), kun hän muutama päivä sitten tuli kotimaahan lomalleen, lehtimiehille antamassaan selostuksessa ensi töikseen jyrkästi selittämään, että Japanin ja Saksan välistä poliittisluonteista sopimusta ei ollut tehty eikä suunniteltu tehdä.

Kun äskettäin kävin varaulkoministeri ŠIGEMITSUn luona, otin mm. puheeksi nämä huhut. ŠIGEMITSU vakuutti, että ne olivat aivan perättömiä. Japanilla ei ollut minkäänlaista poliittista sopimusta eikä liittosuhdetta Saksan kanssa. Hänen sanojensa mukaan varsinkin sovjet ylläpiti tällaisia huhuja, mutta sen menettely oli ilmaus "huonosta omastatunnosta".

Toistan siis, että tiedossani ei ole mitään vahvistusta tällaisille liittohuhuille. Todennäköisesti ne ovat vain kuvittelua, joka perustuu siihen käsitykseen, että nykyisessä kansainvälisessä tilanteessa keskinäinen liittoutuminen olisi Japanille ja Saksalle edullinen.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15.

ASIA:

Tokiossa olevan Lähetystön Rap. n:o 35.

Ministeri Valvanne.

7/10 1935.

5000—10—35 6861

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 391 - 114.

43 212 Pne. 35

Tokio SSA 7 P:NÄ loka KUUTA 19 35.

26/10.35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 35:

"Japanin armeija ja politiikka".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä yllämainitun nimistä raporttiansa n:o 35.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 35.

Tokiossa 7 p:nä loka kuuta 1935.

43 212 Lne. 35

Asia: Japanin armeija ja politiikka. 26/10.35

5 C 15

Tuskinpa liioittelen väittäessäni, että armeija Japanissa nauttii vielä suurempaa kansansuosiota kuin Saksassa. Armeijan vaikutus maan asiain johtoon on myös aina ollut tuntuva. MEIDŽI-keisarin päivistä saakka sotilaspiirit ja länsimaista parlamentarismia kannattavat talous- ja yliopistopiirit ovat usein kilvoitelleet keskenään suuremmasta määräämisvallasta.

Kuten erinäisissä raporteissa olen maininnut, on viime aikoina armeijassa vaikuttaneiden suuntien joukossa erityisesti herättänyt huomiota nuorten upseerien muodostama radikaali ryhmä. Se palvoo kiihkeästi keisaria, mutta tuomitsee yksityiskapitalismin ja parlamentaarisen järjestelmän, jonka sijaan se haluaisi jonkinlaisen sotilasdiktatuurin.

Näyttää siltä, että tämä ryhmä jo vuonna 1931 Mantšuriassa pakotti ensin armeijan ja sitten hallituksen toimimaan. Sen vaikutus nosti kenraali ARAKIn sotaministeriksi. Viimeksi sen toimesta Kvantungin-armeija pohjois-Kiinassa tänä vuonna asetti Japanin hallituksen tapahtuneitten tosiasiain eteen.

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Sekä ulkoministeriö että hallitus yleensä, mutta myös vanhemmista maltillisista upseereista kokoonpantu armeijan johto ovat jo kauan olleet kiusaantuneita tämän monessa suhteessa äärimmäisyyksiin menevän ryhmän johdosta.

Kuluneena kesänä tuli tuunetuksi, että hiljainen, mutta rohkeaotteinen sotaministeri kenraali HAJAŠI valmisti elokuun alussa tavan mukaisesti tapahtuvan upseerien siirron yhteydessä radikaalin upseeriryhmän hajoittamista. Sotilaskasvatuksen ylitarkastaja kenraali MAZAKI, joka kuului radikaaliin ryhmään, vastusti HAJAŠIn suunnitelmaa, mutta heinäkuun 16 p:nä hän oli pakotettu eroamaan. Muutama päivä sen jälkeen julkaistiin tiedot henkilösiirroista, jotka koskivat neljättä tuhatta upseeria. Radikaalien upseerien ryhmiä hajoitettiin, ja varsinkin Kvantungin-armeijasta siirrettiin kotigarnisoneihin useita upseereita, jotka viime vuosina olivat usein toimineet yllättävän itsenäisesti.

Elokuun alussa näytti siltä, että HAJAŠIn siirtosuunnitelma, niin mullistava kuin se olikin, saataisiin toteutetuksi häiriöittä. Mutta elokuun 12 päivänä everstiluutnantti AIZAVA päästyään sotaministeriön sotilasasiain osaston päällikön kenraali NAGATAn puheille ensin moitti tätä kiivaasti siirtojen johdosta ja sitten upseerimiekallaan surmasi hänet. NAGATA oli HAJAŠIn ohjeiden mukaisesti varsinaisesti järjestänyt siirtojen toimeenpanon. AIZAVA, joka lukeutui radikaaliin ryhmään, oli elokuun alussa tullut siirretyksi Formosaan.

Poliittiset atentaatit eivät Japanissa ole epätavallisia, mutta täälläkin oltiin tyrmistyneitä siitä, että upseeri, vieläpä korkea-arvoinen, oli surmannut esimiehensä tämän virka-

huoneessa. Sotaoikeus ei ole vielä antanut tuomiotansa, mutta näyttää siltä, että AIZAVA toimi omasta mielenjohteestaan ja että hänellä ei ollut varsinaisia rikoskumppaneita.

STT:n Tokiosta saaman sähkösanoman mukaan olisi Tokiossa arveltu, että murhan seurauksena olisi mahdollisesti "diktatuurihallitus fascistisine suuntineen". En käsitä mistä lähteestä tuollainen tieto voi olla peräisin. Atentaattihan oli juuri kostoa sen johdosta, että diktatuurihallitusta armeijan keskuudessa suunnitellut aines oli hajoitettu ja että sen vaikutus ainakin tällä ajankohdalla oli huomattavasti heikentynyt.

HAJAŠIn järjestelyihin ei murha vaikuttanut. Elokuun lopulla hän korkeimmalle sotilasneuvostolle esitti suunnitelman, joka tarkoitti armeijan kurin tiukentamista ja politiikan eristämistä sen piiristä. Saatuaan sotilasneuvoston hyväksymisen suunnitelmalleen HAJAŠI kutsui kaikki divisioonankomentajat Tokioon ja antoi heille sen mukaiset määräykset.

Kenraali HAJAŠI oli saanut armeijan yhtenäistämistä ja terveyttämistä tarkoittavan ohjelmansa toteutetuksi. Mutta japanilaisen gentlemannikoodin mukaan hän tunsi vastuunalaisuutta siitä, että yksi hänen läheisimpiä alaisiaan oli velvollisuuksiaan täyttäessään menettänyt henkensä. Siksi hän syyskuun 4 päivänä suostutteluista huolimatta erosi sotaministerin virasta.

Kenraali HAJAŠIn ehdotuksesta keisari nimitti sotaministeriksi korkeimman sotilasneuvoston jäsenen kenraali KAVAŠIMAn. Tämäkin kuuluu armeijan maltillisiin johtajiin ja jatkaa edeltäjänsä suuntaa. Lähinnä hän joutuu taistelemaan mää-

rärahojensa puolesta. Pari päivää sitten finanssiministeriö ryhtyi tutkimaan armeijan budjettia. Kuluvana vuonna tämä budjetti päättyi 493 miljoonaan jeniin; vedoten siihen, että kansainvälinen tilanne on muuttunut yhä vaarallisemmaksi, sotaministeriö ensi vuotta varten pyytää 600 miljoonaa jeniä.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 36.

Ministeri Talvanne

11/10 1935

5000—10—35 4961

Saim. 11/10

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 398 - 118.

44 16 Sal 35.

Tokio SSA 11 P:NÄ loka KUUTA 19 35.

11/11-35

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 36:

"Japanin ekspansio pohjois-Kiinassa"

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta yllämainitun nimistä, tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 36.

Ministeri: Hugo Wasenius

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 36.

Tokio ssa 11 p:nä loka kuuta 1935.

44 16 Sal. 35.

11/11. 35.

Asia: Japanin ekspansio pohjois-Kiinassa.

5 C15

Raporteissani n:ot 25 ja 27 selostin viimeksi, miten Japanin Kvantungin-armeijan edustajat Hopen ja Tšaharin maakunnissa Kiinassa olivat käyttäneet hyväkseen erinäisiä aina sopivalla ajankohdalla sattuvia selkkauksia, tulkinneet omalla tavallaan Tangkun ja Tatanin aselepo-sopimuksia, esittäneet paikallisille kiinalaisille viranomaisille ultimaatumeja ja vihdoin kesäkuun lopulla pakottaneet nämä suostumaan kaikkiin silloisiin vaatimuksiinsa. Sen jälkeen ei pohjois-Kiinasta ole kuulunut erikoisen repäiseviä uutisia, mutta Japanin vaikutus on siellä yhtä mittaa ja varmasti lujittunut. Tosiasiallisesti pohjois-Kiinan viisi maakuntaa, Hope (Tšili), Tšahar, Suijuan, Šansi ja Šantung, ovat nyt Kvantungin-armeijan kontrollin alaisia. Japanille vastenmieliset siviilivirkamiehet ovat eronneet tai erotatut ja heidän sijalleen on nimitetty Kvantungin-armeijalle suopeampia, jopa sen ehdottamia miehiä. Erinäiset joukko-osastot on siirretty etelämmäksi, ja kuo-mintangin paikallisosastot sekä japanilaisvastaiset järjestöt

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi
Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

on hajoitettu.

Olen kertonut, että Hopen kuvernööri SUE-TSUNG kesäkuussa luopui virastaan. Hänen sijalleen Nankingin-hallitus nimitti kenraali SANG TSENin. Jonkin ajan kuluttua kävi kuitenkin selville, että hänkään ei ollut japanilaisten mieleinen. Hänen oli poistuttava, ja hänen sijalleen nimitettiin kenraali SUNG TSE-JUAN. Tämä on sama SUNG, joka vielä vuoden alkupuolella oli Tsaharin kuvernöörinä ja Japanin päävastustaja siellä. Kuten aikaisemmin olen maininnut, Kvantungin-armeijan esikunta Sinkingissä kesäkuun 17 päivänä päätti, että SUNGia ei enää ollut kohdeltava Tsaharin kuvernöörinä, vaan bandiittipäällikkönä, jolloin seurauksena oli, että Nankingin-hallitus seuraavana päivänä vapautti hänet virastaan. Sen jälkeen hänessä kuitenkin näyttää tapahtuneen täydellinen metamorfoosi, jollainen ilö miö kiinalaisten kenraalien kohdalta ei aikaisemminkaan ole ollut tuntematon. Nyt hän on mystillisistä syistä päässyt Kvantungin-armeijan suosioon ja sen vaikutuksesta Hopen kuvernööriksi. Japanin Peipingissä olevan apulaissotilasasiamiehen eversti TAKAHASHIn lausunnon mukaan hän nykyään on pohjois-Kiinan voimakkain mies, ja tosiasia on, että hänellä on takanaan 60,000 miehen armeija.

Kiinan toimeenpanevan juanin alainen pohjois-Kiinan hallitusvirasto, Peipingin poliittinen neuvosto, on lakkautettu sen jälkeen kuin sen viimeinen presidentti, ent. ulkoministeri HUANG FU, kesäkuulla japanilaisten painostuksesta oli pakotettu eroamaan. Peipingin sotilaskomitean

toiminta on ollut lemaantunut sen jälkeen kuin sen presidentti kenraali HO JING-TŠIN poistui kaupungista, jotta hänen ei olisi tarvinnut suostua Kvantungin-armeijan vaatimuksiin.

Tšaharin kuvernööriksi on SUNGin jälkeen tullut kenraali TŠIN TE-TŠUN, joka on alistunut yhteistoimintaan japanilaisten kanssa.

Kun Šantungin, Šansin ja Suijuanin maakunnissa, joiden voi sanoa muodostavan Hopen ja Tšaharin "hinterlandin", Japanin-vastainen toiminta niissäkin on vaiennettu, on tosiasiallinen ylin määrämisvalta näissä viidessä maakunnassa kuluneen kesän aikana siirtynyt Nankingin-hallitukselta Kvantungin-armeijalle.

Tämän määrämisvallan käyttäjinä esiintyvät ennen muita Japanin Peipingissä oleva apulaissotilasasiamies eversti TAKAHAŠI, Tientsinissä olevan varuskunnan päällikkö kenraalimajuri TADA ja Kalganissa olevan sotilaslähetyskunnan päällikkö eversti MATSUI. Japanilaiset sotilaslentokoneet pitävät Peipingistä käsin yhteyttä jopa niin etäisiin paikkakuntiin kuin Dolon-noriin, Kalganiin, Ningsiaan ja Taijyaniin.

Kvantungin-armeija on niin varma pohjois-Kiinassa saavuttamastaan asemasta, että sen edustajat eivät arastele poliittisten suunnitelmiensa esittämistä julkisuudessakaan. Syyskuun lopulla esim. kenraalimajuri TADA esitti lausunnon, jonka mukaan Kvantungin-armeijan ohjelma pohjois-Kiinaa varten oli seuraava:

1) Japanille ja Mantšukuolle vihamielisten ainesten on poistuttava tältä alueelta.

2) Pohjois-Kiina on kehitettävä taloudellisesti riippumattomaksi.

3) Viiden pohjoisen maakunnan on muodostettava keskenään liitto ja siten estettävä kommunismin leviäminen.

On hämmästyttävää, miten vaivattomasti Kvantungin-armeija on saanut vaikutuksensa alaiseksi alueen, jonka pinta-ala on 1,024.1 tuhatta neliökilometriä ja asukasluku 80.9 miljoonaa. Se on ollut mahdollista osaksi sen vuoksi, että Nankingin-hallituksen on ollut keskitettävä voimansa kommunisteja vastaan käymäänsä sisällissotaan, osaksi sen vuoksi, että Euroopan ja Amerikan on ollut kiinnitettävä huomionsa omiin pulmiinsa.

Kvantungin-armeija on osannut hoitaa asiat niin taitavasti, että vastuunalaisuus viiden pohjoisen maakunnan hallinnosta edelleen on kiinalaisilla. Mantšujen valtaistuimen Peipingiin-siirtämisestä ei nykyään puhuta mitään.

Mutta selvä on, että nykyinen tilanne pohjois-Kiinassa on vain väliaikainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 37.

Ministeri Talvanne.

15/10 1935

5000—10—35 4261

Leima 18/10 35

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 402 - 121.

Tokio SSA 15 P:NÄ loka KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

45 16 Sal. 35.

2/11 - 35

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 37:

"Japani ja Abessinia. II."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasianministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä yllämainitun nimistä raporttiansa n:o 37.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 37.

Tokio ssa 15 p:nä loka kuuta 19 35.

45 16 Sal. 35.

2/11 - 35

Asia: Japani ja Abessinia. II.

5 C 15

Italian-Abessinian ristiriidan kehittyessä sotatoimien asteelle yleinen mielipide Japanissa on yhä huomattavammin värittynyt jälkimmäistä maata kohtaan ystävälliseksi. Sen saattaa huomata lehdistöstä, radiosta, elokuvista ja yksityisistä keskusteluista.

Syyskuussa saapui tänne DABA BIRRU niminen abessinialainen, jonka ilmoitetaan olevan Abessinian sota-akatemian johtaja. Lehdet, jotka kiinnittivät häneen suurta huomiota, kertoivat hänen saapuneen tänne valmistamaan Abessinian lähetystön perustamista. Ulkoministeriö ilmoitti kuitenkin, ettei sillä ollut mitään virallista ennakkotietoa tämän henkilön matkasta ja sen tarkoituksesta. Tokion pääasemalla suuri väkijoukko otti abessinialaisen vastaan, minkä jälkeen hän meni keisarin palatsin portille kumartamaan. Erinimiset japanilaiset kansalliset järjestöt ovat ottaneet hänet huostaansa, mutta ulkoministeriössäkin hän lienee käynyt.

Japanin lähetystön perustamista Addis-Abebaan on kiirehditty. Asianhoitajaksi sinne on suunniteltu Roomassa olevan ambassadin neuvosta NAKAJAMAa, ja toiseksi virkamieheksi Port

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Saidissa olevaa konsulia KUROKIa. Jälkimmäistä, jonka tunnen henkilökohtaisesti, pidetään Japanin ulkoasiainhallinnon parhaana Abessinian-tuntijana. Hän on jo aikaisemmin tehnyt kolme virkamatkaa Addis-Abebaan.

Toisaalta sekä Japanin että Italian hallitukset ovat pyrkineet vaimentamaan sitä animositeettia, jonka MUSSOLINIn ja SUGIMURAn keskustelu heinäkuussa nostatti molempien maiden lehdistöjen kesken. Viimeksi MUSSOLINI tämän kuun 12 päivänä antoi ASAHIn kirjeenvaihtajalle haastattelun. Siinä MUSSOLINIn väitetään sanoneen koko jupakan aiheutuneen siitä, että kun SUGIMURA oli sanonut Japanin olevan vailla poliittisia intressejä Abessiniassa, eräs englantilainen lehti siitä kertoessaan oli jättänyt pois sanan "poliittinen". (Tämä on kyllä erehdys, sillä Japanissa herätti kiihtymystä juuri virallinen italialainen tiedoitus.) Lisäksi MUSSOLINI haastattelun mukaan on jyrkästi torjunut ajatuksen, että Italia kannattaisi rotutaistelua.

- - - - - - - - -

Kun Kansainliiton yleiskokous nyt on julistanut Italian peruskirjan rikkojaksi ja parhaillaan suunnittelee siihen kohdistettavia sanktioita, olin tänään pyytänyt päästä ulkoministeriön Euroopan ja Aasian osaston päällikön TOGOn puheille. Tiedustelin häneltä, mikä Japanin kanta asiassa oli.

TOGO vastasi, että Kansainliiton päätökset eivät luonnollisesti koske Japania, joka on liitosta täysin erillään. Japanin hallituksen kanta oli, että kun Italia ja Abessinia eivät kumpikaan olleet julistaneet sotaa, ei niiden kesken ollut olemassa kansainvälisen oikeuden edellyttämää sotatilaa.

Senvuoksi Japani ei myöskään ollut julistautunut puolueettomaksi. Se oli Japanin nykyinen kanta, joka olosuhteiden pakottaessa luonnollisesti saattoi muuttua. Japani ylläpiti edelleen ystävällisiä suhteita kummankin riitapuolen kanssa ja koetti pysyttäytyä konfliktin ulkopuolella. Toistaiseksi ristiriita ei ollut aiheuttanut Japanille sanottavia vaikeuksia. Sen meriliikennekään ei ollut vielä kärsinyt. Mutta jos esim. Iso-Britannia ryhtyisi aseellisiin toimenpiteisiin Italiaa vastaan, muuttuisi tilanne Japanillekin nykyistä paljon vaarallisemmaksi.

Sanoin, että lehtitietojen mukaan Kansainliitto aikoi tiedustella sen ulkopuolella olevilta valtioilta, miten ne tulisivat suhtautumaan liiton sanktioihin. TOGO ilmoitti, että toistaiseksi ei ollut Japanille tehty mitään sanktioita koskevaa démarche'ia.

TOGO sanoi valittavansa, että Japani nyt joutui perustamaan lähetystön Addis-Abebaan aikaisemmin kuin Helsinkiin, mutta [redacted] siihen oli syynä välttämättömyys. Hän toivoi kuitenkin Helsingin-lähetystön määrärahan tulevan hyväksytyksi ensi budjetin yhteydessä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 38.

Ministeri Talvenne

15/10 1935

5000—3—32 1030

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 404 - 122.

Tokio SSA 15 P:NÄ loka KUUTA 1935.

50/16 Sal. D. 35.
18/11-35.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: D. U. M. ..... / ..... 19 .....

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 38:

"Välikohtauksia Venäjän-rajalla".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä, yllä mainitun nimistä raporttiansa n:o 38.

Ministeri: Aug. Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 38.

Tokio ssa 15 p:nä loka kuuta 1935. 50/16 Sal. 35.

18/11-35

Asia: Välikohtauksia Venäjän-rajalla.

ULKOASIAINMINIS... OSASTO 5 C15

Mantšukuon hallitus tiedoitti äskettäin, että viime elokuun loppuun mennessä oli sen ja Neuvostoliiton välisellä rajalla sattunut yhteensä 136 selkkausta, niistä 60 itäisellä, 48 pohjoisella ja 9 läntisellä sekä 19 Ulko-Mongolian vastaisella rajalla. Selkkaukset käsittivät rajanylityksiä, vakoilua, ampumistapauksia ja henkilönryöstöjä. 24 tapauksessa sovjetin lentokoneet olivat ylittäneet rajan. Mantšukuon hallitus oli esittänyt 107 protestia Neuvostoliitolle, mutta vain 4 tapausta oli saatu kokonaan ja 12 osittain selvitetyiksi.

Raporteissa n:ot 29 ja 30 selostettujen tapahtumain jälkeen nämä Mantšukuon rajaselkkaukset eivät kuitenkaan ole Tokiossa herättäneet erikoista huomiota. Mutta muutamien viime päivien aikana on tällä rajalla nyt sattunut toinen toisensa jälkeen välikohtauksia, jotka ovat taas antaneet aihetta hälyttäville uutisille.

Selkkaukset tapahtuivat Mantšukuon itärajalla, lähellä Harbinin-Vladivostokin rataosaa. Täkäläisen ulkoministeriön selonteon mukaan tämän kuun 6 päivänä 16-miehinen mantšukuolainen sotilaspatrulli liikkuessaan Suifenhon pohjoispuolella

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Mantšukuon alueella 1 kilometrin päässä rajalta tapasi kuusi sovjetin ratsusotilasta, jotka avasivat tulen sitä vastaan. Mantšut vastasivat tuleen, ja neuvostolaiset vetäytyivät rajan taakse. Tuntia myöhemmin 13 sovjetin ratsumiestä uudelleen lähestyi patrullia 1 1/2 km rajasta ja vaihtoi laukauksia sen kanssa.

Sovjetin versio tapahtumasta on, että Venäjän puolella 3 km rajasta itään Grodekovon luona olevan sovjetin patrullin kimppuun hyökkäsi 20-miehinen mantšujoukkue, jonka päällikkönä oli japanilainen upseeri. Venäläiset väittävät japanilais-mantšukuolaisen joukkueen liikkuneen samalla paikalla sovjetin alueella taas tämän kuun 8 päivänä.

Viimeinen välikohtaus sattui tämän kuun 12 päivänä. Kvantungin-armeijan tiedoituksen mukaan 40-miehinen japanilais-mantšukuolainen joukkue oli silloin saapunut lokakuun 6 päivän tapahtuman paikalle rajan länsipuolelle suorittamaan tutkimusta. Sovjetin 50-miehinen joukkue, jolla oli aseistuksenaan mm. 5 - 6 raskasta konekivääriä, oli yht'äkkiä varoittamatta avannut tulen. Laukausten vaihdossa 2 japanilaista ja 2 mantšua sai surmansa ja 5 heikäläistä haavoittui.

Sovjetin taholla selostetaan tätä välikohtausta siten, että 50-miehinen japanilais-mantšukuolainen joukkue ilmestyi taas toista kilometrin päähän Venäjän puolelle avaten kivääri- ja konekivääritulen sovjetin rajavartiopatrullia vastaan. Ammunnassa kummallakin puolella useita sotilaita sai surmansa tai haavoittui.

Lokakuun 6 päivän selkkauksen jälkeen Mantšukuon ulkoministeriö esitti protestin Harbinissa olevalle sovjetin pääkonsulille ja vastaanotti vuorostaan tältä protestin 12 päivän

tapahtuman jälkeen.

Tämän kuun 14 päivänä sovjetin täkäläinen suurlähettiläs JURENEV esitti ulkoministeri HIROTAlle protestin kaikkien kolmen välikohtauksen johdosta väittäen, että kussakin tapauksessa japanilaiset joukkueet olivat ylittäneet rajan ja hyökänneet neuvostolaisten kimppuun. JURENEV ehdotti, että selkkauksia tutkimaan asetettaisiin sekakomitea. HIROTA vastasi, että välikohtaukset olivat tapahtuneet sovjetin ja Mantšukuon joukkojen välillä, mutta lupasi pyytää niistä selostuksen Mantšukuon hallitukselta. Hän esitti samalla toivomuksen, että Neuvostoliiton ja Mantšukuon rajaa tarkistettaisiin, koska selkkausten syynä nähtävästi oli rajan epäselvyys.

- - - - - - - - - - - - - - - -

Kävin tämän kuun 15 päivänä ulkoministeriössä Euroopan ja Aasian osaston päällikön TOGOn puheilla ja pyysin häneltä tietoja näistä tapahtumista.

TOGO vastasi, että nämä valitettavat välikohtaukset luonnollisesti häiritsivät Japanin ja sovjetin suhteita. Hän ei kuitenkaan luullut niiden vaikutusta kovin vaaralliseksi, vaan uskoi, että ne voitiin selvittää. Ne olivat johtuneet siitä, että Venäjän-vastainen raja monin paikoin oli epäselvä. Varsinkin oli epätietoisuutta maarajasta, mutta myös Amurin ja sen lisäjokien rajauomasta. Japani toivoi, että Neuvostoliitto suostuisi tarkistamaan rajaa. TOGO huomautti, että Suomi voi olla kiitollinen siitä, että sillä on selvästi käyty Venäjän-vastainen raja.

Selostaan samalla yleensä Japanin ja sovjetin viimeaikaisia suhteita. TOGO sanoi, että neuvottelut japanilais-

mantšukuolais-neuvostolaisen pysyvän rajavaltuuskunnan asettamisesta, jota HIROTA kesäkuussa oli ehdottanut (ks. raporttia n:o 29), eivät olleet edistyneet. Japani halusi saada Venäjän kanssa samansuuntaista rajarauhan turvaamista tarkoittavaa sopimusta, jollaisia Suomella ja sovjetin muilla läntisillä naapureilla oli.

TOGO sanoi, että Japani ei voinut olla rauhallinen niin kauan kuin sovjet piti idässä suuria joukko-osastoja. Ennen kaikkea Japani kiinnitti huomiotaan Vladivostokissa oleviin lentokoneisiin ja sukellusveneisiin. HIROTA oli antanut JURENEVin ymmärtää, että Venäjä tekisi viisaasti, jos se vetäisi joukkonsa pois rajalta. Mitään varsinaisia rajan demilitarisointia koskevia neuvotteluja ei kuitenkaan ollut käynnissä Japanin ja Neuvostoliiton kesken.

Venäjän toivomasta hyökkäämättömyyssopimuksesta ei myöskään ollut käynnissä neuvotteluja. Sovjetkaan ei viime aikoina ole ottanut asiaa puheeksi.

- - - - - - - - - - - - - - -

Oma käsitykseni on, että ei Japani eikä liioin Venäjä antane äskeisten selkkausten saada liian suuria mittasuhteita. Sovjet halunnee yhä ennen kaikkea saada Japanin kanssa hyökkäämättömyyssopimuksen, joka antaisi sille vapaammat kädet Euroopassa ja suojaisi Ulko-Mongoliaa. Vasta non-agressio-sopimuksen saatuaan se olisi valmis vähentämään joukkojaan idässä ja selvittämään avoimina olevia erikoiskysymyksiä, kuten kalastusta koskevaa. Japani taas ei kerta kaikkiaan halua hyökkäämättömyyssopimusta. Se toivoo saavansa Venäjän muuten vähentämään asevoimaansa idässä. Japani on kuitenkin valmis asettamaan rajavaltuuskunnan ja tarkistamaan Mantšukuon-Venäjän rajan (mutta ei Mantšukuon ja Ulko-Mongolian välillä kulkevaa !).

Mikäli tiedän, sopivat ulkoministeriö ja sotaministeriö äskettäin rajarauhasopimuksen luonnoksesta. Ulkoministeriön mm. Suomen asioita hoitavan jaoston päällikkö NIŠI matkusti äskettäin Sinkingiin näyttämään sitä Kvantungin-armeijan päämajalle. Siellä ei oltu tyytyväisiä luonnokseen, joka oli palautettava Tokioon uutta harkintaa varten.

En pidä mahdottomana, että äskeiset rajaselkkaukset ovat olleet jonkinlaisia signaaleja sovjetille. Ehkäpä Kvantungin-armeija halusi huomauttaa Venäjälle, että kun tilanne Euroopassa on muuttunut vaaralliseksi, sillä ei enää ole varaa olla kaukoidässä yhtä mahtipontinen kuin eräinä viime vuosina.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 39.

Ministeri Talvanne

17/10 1935.

5000—3—32 1030

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 406 - 124.

Tokio SSA 17 P:NÄ loka KUUTA 19 35.

57 17 Jal. .35.

VIITTAUS: N

18/11-35.

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 39:

"Japani ja Neuvostoliiton laivasto".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä, yllämainitun nimistä raporttiansa n:o 39.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 39.

Tokio ssa 17 p:nä loka kuuta 19 35.

Asia: Japani ja Neuvostoliiton laivasto.

57 17 Pal. 35.
18/11-35
5 C15

Kuten raportissa n:o 38 mainitsin, ulkoministeriön Euroopan ja Aasian osaston päällikkö TOGO käydessäni tämän kuun 15 päivänä hänen luonaan sanoi, että Japani kiinnitti erikoista huomiota Neuvostoliiton Vladivostokissa oleviin sukellusveneisiin. Muilla sovjetin kaukoidässä olevilla sota-aluksillahan ei ole sanottavaa merkitystä.

Kysyin samassa tilaisuudessa TOGOlta, miten Japani suhtautui Ison-Britannian ja Saksan välillä äskettäin tehtyyn laivastosopimukseen.

TOGO vastasi, että Japania erikoisesti kiinnosti sopimuksen mahdollinen vaikutus Neuvostoliiton laivastoon. Venäjän Itämeren-laivastohan oli Japanin-Venäjän sodan aikana ollut suurena uhkana Japanille.

Oli luultavaa, että Saksan laivaston kasvu saisi Neuvostoliitonkin vahvistamaan omaa laivastoaan. Jos sovjet rakentaisi laivastonsa toimintakykyiseksi, Japani luonnollisesti oli erikoisen kiinnostunut. Mutta nykyään Venäjän

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

laivasto oli seïlaisessa kunnossa, että luultavasti kestäisi vuosia, ennenkuin se voisi muodostua tärkeäksi tekijäksi.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 40.

Ministeri Valoranne

17/10 1935.

5000—10—35 4361

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 407 - 125. 4/6 16 Pal. 35.

Tokio SSA 17 P:NÄ loka KUUTA 19 35. 2/11. 35

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o 5 C15.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 40:

Memelin-kysymys.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä, yllämainitun nimistä raporttiansa n:o 40.

Ministeri: Hugo Wahrane

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 40.

Tokio ssa 17 p:nä loka kuuta 19 35.

Asia: Memelin-kysymys.

Käydessäni kuluvan kuun 15 päivänä ulkoministeriössä Euroopan ja Aasian osaston päällikön TOGOn luona, tiedustelin häneltä muun muassa, miten Japani, joka oli Memelin luovutuksesta vuonna 1924 tehdyn sopimuksen allekirjoittaja, nykyään suhtautui Memelin-kysymykseen, joka näytti voivan johtaa vaikeihinkin kansainvälisiin komplikaatioihin.

TOGO vastasi, että Memelin-kysymys oli nykyään Kansainliiton asia, ja mahdollisesti esiintyvät vaikeudet tulisivat arvattavasti käsiteltäviksi Kansainliitossa. Japani ei ole liiton jäsen ja tahtoo pysyä siitä tarkasti erillään. Sen vuoksi Japani ei myöskään tahdo enää sekaantua Memelin-kysymykseen.

Kysyin, että jos Kansainliiton neuvosto Memelin-kysymyksen yhteydessä kutsuisi Japanin alistumaan liiton jäsenen velvollisuuksiin ja ottamaan osaa neuvoston käsittelyyn, miten Japani silloin menettelisi.

TOGO vastasi, että Japani ei luultavasti ottaisi osaa neuvoston toimintaan erikoiskutsustakaan.

Hugo Wahrman

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 41.

Ministeri Talvanne

18/10 1938

5000—3—32 1030

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 408 - 126.

52 17 Sal. D 35.

Tokio SSA 18 P:NÄ loka KUUTA 19 35.

18/11 - 35

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 41:

"Valtataistelu pohjois-Kiinassa".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä, yllämainitun nimistä raporttiansa n:o 41.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE S: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 41.

Tokio ssa 18 p:nä loka kuuta 1935.

52 17 Sal. S. 35.

18/11. 35.

Asia: Valtataistelu

pohjois-Kiinassa.

5 C15

Japani, joka on alistanut tosiasialliseen vaikutusvaltaansa viisi pohjois-Kiinan maakuntaa, Hopen, Tšaharin, Suijuanin, Šansin ja Šantungin, seuraa luonnollisesti tarkoin tämän alueen ulkopuolellakin sekasortoisessa Kiinassa tapahtuvaa valtataistelua.

TŠIANG KAI-ŠEK on jo kauan pitänyt päämajaa Setšvanin pääkaupungissa Tsöngtussa johtaen Kiinan kommunisteja vastaan käynnissä olevia sotatoimia. Hänellä näyttää siellä olleen jonkinlaista menestystä, vaikka ei vielä ratkaisevaa. Joidenkin kommunistijoukkojen otaksutaan peräytyessään keskittyvän Šensin ja Kansun maakuntiin. Kansun ja Sinkiangin kautta näillä kommunistijoukoilla jo nyt lienee yhteyttä Venäjälle.

TŠIANGin lähin alipäällikkö on, kuten tunnettu, Mantšurian entinen valtias, nuori TŠANG SUE-LIANG. Kun Japani valtasi Mantšurian, TŠANGin verraten hyvin varustetut joukot vetäytyivät suuren muurin eteläpuolelle. Kun Kvantungin-armeija kuluneen kesän aikana ulotti toimintansa alussa mainittuihin viiteen pohjois-Kiinan maakuntaan, oli sen yhtenä päätarkoituksena juuri TŠANGin armeijain vaikutusvallan lopettaminen

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

niissä. Osa näistä armeijoista, kuten Hopen uuden kuvernöörin ŠANG TŠENin johtamat (ks. raporttia n:o 36), on ainakin toistaiseksi ottanut lojaalisen asenteen Kvantungin-armeijan suhteen. Muu osa on joko siirtynyt tai siirtyy parhaillaan noiden viiden maakunnan ulkopuolelle. ~~Pautingissa~~ ŠENSissä väitetään TŠANG SUE-LIANGilla tätä nykyä olevan keskitettyinä 150,000 miestä. Kerrotaan, että hän on lisäksi vast'ikään sopinut Šansin kuvernöörin kanssa 60,000 miehen siirrosta PAUTINGISTA Šansin kautta Šensiin.

Kvantungin-armeija on erikoisesti aina pitänyt silmällä TŠANGin toimia. Sen taholla väitetään, että TŠANG vedoten kommunistien vastaiseen sodankäyntiin nykyään suunnittelee itselleen valtapiiriksi jonkinlaista luoteis-Kiinan aluetta, johon tulisivat kuulumaan Honanin, Šensin, Kansun ja Suijuanin maakunnat.

Suijuanissa taas näyttävät ruhtinas TEn johtaman mongolian autonomialiikkeen ja kiinalaisten suhteet entisestään kärjistyneen. Nankingin hallitus on lähettänyt sinne sovittelijoita, mutta näillä ei ole ollut menestystä. Huhutaan, että mongolit valmistautuvat julistautumaan riippumattomiksi. TEn joukot ovat keskittyneet lähelle Huntopien-maota, ja niitä vastassa ovat Suijuanin kuvernöörin joukot, jotka ovat keskittyneet Huanghon varrelle Aorin ja Tengtšaon paikkeille ja keräävät sinne tykkejä, konekivääreitä ja hyökkäysvaunuja.

- - - - - - - - - - - -

Käydessäni tämän kuun 15 päivänä ulkoministeriössä Euroopan ja Aasian osaston päällikön TOGOn luona kysyin, pitikö Japani Kiinassa liikehtiviä kommunistisia joukkoja vaarallisina.

TOGO vastasi, että toistaiseksi nämä joukot toimivat Kiinan lounaisosassa. Pohjois-Kiinassa ei varsinaisia liikehtimisiä ollut. Oli vaikea sanoa tarkalleen, miten kommunistiarmeijain yhteys Venäjälle oli järjestetty.

Kun sanoin, että pohjois-Kiinassa kai kommunistinen toiminta yleensä nyt loppuisi, kun Kvantungin-armeija oli ottanut sen kontrollinsa alaiseksi, TOGO vastasi, että kiinalaisethan siellä edelleen hoitivat hallintoa. Pohjois-Kiinan sotilaallista kontrollia varten tarvittaisiin valtavia joukkoosastoja. Japanilla ei ollut varuskuntaa muualla kuin Tientsinissä. Japanin pääintressi pohjois-Kiinassa oli, että epäjärjestys (disorder) saadaan siellä loppumaan.

Kysyin kurillani, milloin Japani aikoi siirtää mantšukeisarin valtaistuimen Peipingiin. TOGO vastasi, että monet luulivat Japanin kannattavan erikoisesti mantšudynastiaa. Se ei pitänyt paikkaansa. Mantšukuo ei ollut syntynyt dynastisista syistä, vaan välttämättömyyden pakosta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 42.

Ministeri Walvanne

19/10 1935.

5000—3—32 1030

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 410 - 127.

Tokio SSA 19 P:NÄ loka KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

47 16 Pal. D. 35.

6/11-35

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 42:

"Japanin keisari ja lehdistö".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä, yllämainitun nimistä raporttiansa n:o 42.

Varmuuden vuoksi lienee syytä mainitä, että seuraavat raportit on lähetetty Amerikan kautta: N:o 38; "Välikohtauksia Venäjän-rajalla", N:o 39: "Japani ja Neuvostoliiton laivasto" ja N:o 41: "Valtataistelu pohjois-Kiinassa".

Ministeri:

UE S: A 4.

T O K I O SSA-OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 42.

Tokio ssa 19 p:nä loka kuuta 1935. 47 16 Sal. D. 35.

Asia: Japanin keisari ja lehdistö. 6/11-35. 50

5 C 15

Voi huoleti sanoa, että missään muussa maassa ei valtion päämiestä kohtaan tunneta ja osoiteta niin suurta kunnioitusta kuin Japanissa. Kansallisen Šintouskonnon mukaanhan keisari on jumalallista alkuperää, ja suurin osa kansasta palvoo häntä yhä suorastaan jumalolentona. Koko Japanin kansa on ylpeä siitä, että traditioiden mukaan sen dynastia on katkeamatta hallinnut maata vuodesta 660 ennen ajanlaskuamme.

Tästä johtuu, että majesteettirikos on kaikkein törkein rikos Japanissa. Ja jos japanilaiset käsittävät ulkomaalaisen loukkaavan heidän hallitsijaansa, ovat he siitä loukkaantuneempia kuin minkään muun kansan jäsenet.

Mainittakoon tästä pari tuoretta esimerkkiä.

Viime toukokuussa eräs Šanghaissa ilmestyvä kiinalainen lehti SIN ŠENG (Uusi elämä) julkaisi artikkelin, jonka japanilaiset viranomaiset katsoivat loukkaavan keisarillista huonetta. Japanin pääkonsulaatti esitti sen johdosta Šanghain pormestarille ankaran vastalauseen. Kun juuri siihen aikaan Kvantungin-armeija taas oli näyttänyt haluavan esiintyä Kiinassa myös diplomaattisen edustuksen valtuuksin, tarjoutui Japa-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nin suurlähetystölle nyt puolestaan tilaisuus osoittaa tarmoaan. Ambassadööri ARIJOSI protestoi Nankingin hallitukselle huomauttaen, että lehtisensuuri Šanghaissa kuului kuo-min-tangin propagandakomitealle ja että hallitus siis oli vastuussa artikkelista.

Kiinan hallituksen oli annettava täydellinen hyvitys. Varaulkoministeri TANG JU-DŽEN julkaisi valittelun, jossa hän mm. lausui: "Keisarillisen huoneen kunnian loukkaaminen on Japanin kansalle ehdottoman sietämätöntä. Nankingin hallitus sen vuoksi tunnustaa tämän asian erittäin vakavaksi ja on valmis sen selvittämään". Kuo-min-tangin propagandakomitean päällikkö esitti henkilökohtaisen anteeksipyynnön Japanin suurlähettiläälle. Kuusi sensuurin virkamiestä erotettiin, lehti lakkautettiin, sen toimittaja tuomittiin 14 kuukauden vankeusrangaistukseen ja kuo-min-tangin kaikkia järjestöjä varoitettiin Näin Kiinassa.

Vähän myöhemmin esiintyi Yhdysvalloissa toinen tapaus. Tunnettu aikakauslehti VANITY FAIR julkaisi Japanin keisarista pilakuvan.

Tutustuttuaan pilakuvaan täkäläinen ulkoministeriö sähkötti Washingtonissa olevalle suurlähettiläälle SAITOlle huomautuksen siitä, että hän ei ollut puuttunut asiaan. SAITO sai kiiruhtaa lomaltaan Washingtoniin tekemään esityksen (representations) valtiosihteeri HULLille. HULL valitti, mutta selitti, että Yhdysvaltain hallitus ei harjoittanut sensuuria eikä ollut vastuunalainen lehdistöstä. Hän ilmoitti myös aikakauslehden julkaisijan esittäneen valittelunsa ja ilmoittaneen, että pilakuvan tarkoitus ei ollut ollut loukkaava. HULL jul-

kaisi vielä tiedoituksen, jossa hän ilmoitti olevansa "aina pahoillaan, kun sattuu tapahtumia tai olosuhteita, jotka voidaan käsittää loukkaaviksi tai jotka aiheuttavat väärinkäsityksiä tämän ja vieraan vallan kesken". Näin Amerikassa.

Ulkomaalaisten käsityksen mukaan japanilaiset voivat joskus olla liika herkkiä ja länsimaisen huumorin tajuakin vailla. Mutta myönnettävähän on, että ei ole asiallista eikä sympaattista, jos sivistysmaassa loukataan vieraan maan päämiestä.

Jos Suomessa sattuisi esiintymään tällainen tapaus, voitaisiin soveltaa "kiihoituslakia". Mutta lähetän tämän selostuksen toivoen hartaasti, että Suomessa ei lehdistö vahingossakaan laskisi julkisuuteen mitään Japanin keisarihuonetta loukkaavaa lausuntoa tai kuvaa. Sellaisen julkaiseminen voisi nimittäin herättää Japanissa paljon suuremman paheksumisen kuin Suomessa osataan aavistaakaan ja häiritsisi hyödyttömästi niitä erittäin hyviä suhteita, jotka Suomen ja Japanin välillä vallitsevat.

Meeri Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 43.

Ministeri Valvanne.

21/10 1935.

5000—10—35 4261

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 413 - 129.

Tokio SSA 21 P:NÄ loka KUUTA 19 35.

48 16 Sae 35

VIITTAUS: N

9/11 38

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C/5

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 43:

Laivastoasioista.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 43.

Ministeri: Hugo Wahrane

UE 8: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 43.

Tokio ssa 21 p:nä loka kuuta 1935.

48 16 Sal. 35

9/11.35

5 C15

Asia: Laivastoasioista.

Sen jälkeen kuin Japani viime vuoden joulukuussa sanoi irti Washingtonissa vuonna 1922 tehdyn laivastosopimuksen, on suurten merivaltain kesken vallitseva jännitys lisääntymistään lisääntynyt.

Ison-Britannian ja Saksan välillä viime kesäkuussa tehty laivastosopimus on luonnollisesti vaikuttanut muidenkin valtain meripolitiikkaan. Eräs sen vaikutuksista on, että Englannin on vahvistettava kotilaivastoansa etäällä olevien laivastokeskusten kustannuksella. Italian Abessinian-retki on toisaalta aiheuttanut, että varsinkin Iso-Britannia, mutta muutkin Euroopan merivallat ovat saaneet siirtää sotalaivojaan kaukoidästä Euroopan vesille.

Ainakin tilapäisesti, jollei pysyväisesti, Euroopan valtioiden vaikutus Aasian vesillä on siis taas vähentynyt. Tyynen meren näyttämö on jäänyt entistä enemmän Japanin ja Yhdysvaltain haltuun. Ja näiden välinen vastakohtaisuus näyttää yhä jyrkistyvän.

Toukokuussa Yhdysvaltain laivasto pani toimeen jättiläismanööverin Tyynellä merellä. Osaksi Japanissa, osaksi koti-

JAKELUOHJE:
- Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 3.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

maassa, mm. kongressissa, esitettyjen arvostelujen vuoksi se verhottiin suureen salaperäisyyteen. Japanin laivaston yleisesikunnan entinen päällikkö amiraali KATÔ sanoi, että Amerikan laivaston eteneminen 2,000 kilometrin eli 10 lentotunnin matkan päähän Japanin alueista oli samaa kuin "miekan paljastaminen naapurin talon edessä". Yhdysvaltain laivastosihteeri SWANSON vastasi siihen, että hänen puolestaan Japaninkin laivasto sai tulla manööverille 2,000 kilometrin päähän Amerikan rannikosta, kunhan se pysähtyi siihen. Hän lisäsi, että manööveri ei ylittänyt 180:tta meridiaania.

Japanin yhdistynyt laivasto lähti vuorostaan elokuussa manööverille palaten takaisin vasta lokakuun alussa. 120 alusta ankkuroi manöverin päätyttyä Tokion lahteen, 200 merilentokonetta lensi muodostelmissa pääkaupungin yli, ja sen koko väestö osoitti taas liputuksin ja juhlin, miten ylpeä Japanin kansa on laivastostaan.

Väitetään Yhdysvaltain laivaston manööverillään huomanneen; että se toimiakseen menestyksellisesti Havaijin länsipuolella ehdottomasti tarvitsi siellä uusia varustettuja tukikohtia. Jos vuoden 1936 loppuun mennessä ei ole saatu aikaan uutta laivastosopimusta, Yhdysvallat luultavasti tulevat ensi sijassa harkitsemaan tukikohtien perustamista Alaskaan, Aleuteille ja Filippiineille.

Japanin manööveri pidettiin vielä taitavammin sekretessin sumuverhon suojassa, ja mitään siitä tehtyjä johtopäätöksiä ei täällä ole laskettu julkisuuteen. Täällä olevat laivastoasiamiehet vakuuttavat yleensäkin, että missään muussa maassa ei ole onnistuttu pitämään laivastoasioita niin salassa

kuin Japanissa.

Aikaisemminhan oli näyttänyt siltä, että Yhdysvallat eivät rakentaisi koko sitä tonnistoa, minkä Lontoon-sopimus niille myönsi. Viime vuoteen mennessä Yhdysvaltain laivasto oli saanut määrärahoja vain 83 %:n tonnimäärän rakentamiseen. Mutta vuonna 1934 hyväksytty Vinson Bill ja tänä vuonna myönnetyt lisäykset oikeuttavat koko sopimuksenmukaisen tonniston rakentamisen.

Vaikka Japani on pitänyt Lontoossa vuonna 1930 hyväksyttyjä laaturajoituksia itselleen epäedullisina, sen laivasto-ohjelma on käsittänyt koko sille myönnetyn tonniston. Ensi tilivuotta varten laivasto pyytää ennätyssummaa, 700 miljoonaa jeniä.

Lontoon-sopimuksen mukaan on sopimusvaltain vielä tämän vuoden kuluessa kokoonnuttava laatimaan sen tilalle uutta sopimusta. Laivaston edustajain lausunnoista päättäen Japani tässä konferenssissa, mikäli se todella kokoontuu, tulee jyrkästi vaatimaan suhdeluvun 3:5:5 sijaan pariteettia Ison-Britannian ja Yhdysvaltain laivastojen kanssa. Japani kannattaa siis näiden kolmen vallan kesken yhteistä tonniston maksimirajaa, jonka sisäpuolella kukin valtio saisi rakentaa mieleisiänsä aluksia. Jos muut sopimusvaltiot kuitenkin ehdottomasti pitävät kiinni kvalitatiivisista rajoituksista, Japani on valmis suostumaan niihin ainoastaan, mikäli ne ovat sen esittämän "hyökkäämättömyys- ja uhkaamattomuusperiaatteen" mukaisia ja kohdistuvat ainoastaan "hyökkäysaluksiin", s.o. taistelulaivoihin, lentokoneiden emälaivoihin ja (a)-luokan risteilijöihin. Tällaista rajoitusta vastustavat taas luonnolli-

sesti Yhdysvallat, jotka pitävät itselleen tärkeinä juuri näitä voimakkaita taisteluyksikköjä.

Japanin laivaston edustajat ovat viitanneet siihen, että jos Japani ei saa vaatimuksiaan hyväksytyiksi, se on valmis rajoittamattomaan rakennuskilpailuun. Japani ei luonnollisesti jaksa rakentaa absoluuttisesti yhtä voimakasta laivastoa kuin Amerikka. Mutta Japani laskee voivansa rakentaa niin suuren laivaston, että se Tyynen meren länsiosassa kykenee pitämään puolensa valtameren yli operoivaa Yhdysvaltain laivastoa vastaan. Täällä arvioidaan, että Japanin raskas teollisuus on viime vuosina siihen määrään kehittynyt, että Japanin rakennuskyvyn suhde Yhdysvaltain rakennuskykyyn on sama kuin kolmen suhde neljään.

Syyskuun 28 päivänä Ison-Britannian ulkoministeriö tiedusteli Japanin Lontoossa olevalta asiainhoitajalta, oliko Japani valmis ottamaan osaa ennen vuoden loppua pidettäviin laivastoneuvotteluihin. Tämän kuun 18 päivänä asiainhoitaja antoi Japanin vastauksen. Sen sisältö ei tätä kirjoittaessa ole tunnettu, mutta todennäköistä on, että Japani on valmis neuvotteluihin yllä esitetyllä pohjalla.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 44.

Ministeri Valvanne

28/10 1938.

5000—3—32 1030

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 422 - 132.

Tokio SSA 28 P:NÄ loka KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

49 16 sal. D. 35.

13/11-35

5 | C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 44:

Minoben-juttu.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 44.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 44.

Tokio ssa 28 p:nä loka kuuta 1935.

49 16 Sal. 35.

13/11-35 2

5 C15

Asia: Minoben-juttu.

Tämän vuoden alkupuolelta asti on Japanin sisäpolitiikassa näytellyt suurta osaa ns. Minoben-juttu.

Tatsukitši MINOBE on Japanin ensimmäisen korkeakoulun, Tokion keisarillisen yliopiston, täysinpalvellut professori. Hänen oppiaineensa oli Japanin valtio-oikeus, jonka parhaimpana tuntijana häntä pidetään. Niiden 30 vuoden aikana, jotka hän yliopistossa opetti, ovat mm. monet Japanin nykyisistä hallitusmiehistä, tuomareista ja diplomaateista tenttineet hänelle valtio-opin. Hänen tieteellisen työnsä tunnustukseksi keisari nimitti hänet ylähuoneen elinkautiseksi jäseneksi.

Viime kevättalvella ylähuoneessa eräs edustaja, paroni KIKUTŠI, teki ankaran hyökkäyksen MINOBEa vastaan. Tämä oli v. 1923 julkaisemassaan perustuslakia koskevassa kurssikirjassa kirjoittanut mm.: "Hallitusvalta kuuluu valtiolle, ja sitä käyttää keisari valtion päämiehenä eli sen ylimpänä elimenä". KIKUTŠI väitti, että tällainen oppi oli kumouksellinen ja länsimaista lainattu. Japanissa hallitusvalta kuului erottamattomasti keisarille, joka ei ollut valtion "elin". KIKUTŠIn hyökkäykseen yhtyivät useat muutkin edustajat, varsinkin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sotilashenkilöitä.

MINOBE puolestaan esitti oman lausuntonsa, jossa hän taitavasti puolusti perustuslain tulkintaansa. Mutta hyökkäykset jatkuivat. Edustajakamarissa pääministeri, amiraali OKADA, selitti, että parlamentti ei ollut sopiva paikka lainopin teoriain käsittelylle. Hän oli lukenut MINOBEn kirjan, mutta sanoi avomielisesti, että hän ei ollut ymmärtänyt siitä mitään.

Keskustelu parlamentissa päättyi siihen, että sen molemmat kamarit hyväksyivät päätöksen, jonka mukaan hallituksen oli annettava "selvitys kansallisesta politiikasta".

Huhtikuun alussa eräs edustajakamarin jäsen, reservissä oleva kenraalimajuri ETO, jätti kirjelmän Tokion piirin oikeuteen vaatien, että MINOBEa vastaan oli nostettava syyte majesteettirikoksesta. Valtionsyyttäjä kuulusteli MINOBEa, joka selitti, että hän ei voinut muuttaa tieteellistä kantaansa. Valtionsyyttäjä tuli vihdoin siihen tulokseen, että syytettä ei voitu nostaa, mutta otti harkittavakseen, oliko MINOBEen sovellettava elokuussa v. 1934 voimaan tullutta painotuotteiden julkaisemista koskevaa lakia.

Samaan aikaan sisäministeriö määräsi takavarikoitavaksi kolme MINOBEn teosta ja antoi hänelle kehotuksen tarkistaa kaksi muuta.

Hallitus ja oikeusviranomaiset eivät olisi tahtoneet jatkaa pitemmälle tätä juttua, joka kohdistui yleisesti kunnioitettuun lainopin auktoriteettiin. Mutta sotilaspiirit vaativat, että jotakin oli tehtävä. Reserviläisjärjestöt eri tahoilla maata hyväksyivät päätöksiä, joissa vaadittiin toimenpiteitä. Seijukaipuolue myös käytti tilaisuutta ahdistellakseen

hallitusta.

Elokuun 3 päivänä hallitus vihdoin antoi parlamentin pyytämän "kansallista politiikkaa" koskevan julistuksen. Kun tämä on tärkeä asiakirja ja lisäksi osoittaa, millainen mentaliteetti Japanissa vallitsee, suomennan sen tähän kokonaan:

"Valtakunnan kansallisen perustuksen sääti oraakkeli NINIGI-NO-MIKOTOn (auringon jumalattaren pojanpojan ja ensimmäisen keisarin isoisänisän) astuessa maan päälle, ja katkeamaton keisarien suku on kaikkina aikoina hallinnut maata; keisarien suvun tuoma onni on yhtä rajaton kuin taivas ja maa.

"Hallitusmuodon yhteydessä annetussa keisarillisessa reskriptissä sanottiin: 'Me olemme saanut valtion suvereenisuuden oikeudet perinnöksi keisarillisilta esi-isiltämme ja jätämme ne perinnöksi keisarillisille jälkeläisillemme'. Perustuslain 1 artikla säätää myös selvästi: 'Japanin keisarikuntaa hallitsee keisarien suku katkeamatta ikuisesti'.

"On siis ilmeistä, että valtakunnan suvereenisuus kuuluu keisarille. Koko maailmassa vertaansa vailla olevan kansallisen perustuslakimme vastainen on jokainen teoria, jonka mukaan keisari olisi 'elin' tai ainoastaan suvereenisuuden käyttäjä.

"On valitettavaa, että on esiintynyt erimielisyyttä perustuslain tarkoittaman suvereenisuuden merkityksestä. Hallitus tulee tekemään voitavansa selvittääkseen ja tehostaakseen kansallista politiikkaa. Tämän päämäärän toteuttamista hallitus kehoittaa kaikkia kannattamaan."

Valtakunnan korkeimmat oikeusviranomaiset puolestaan harkitsivat perusteellisesti, oliko MINOBEa vastaan nostettava syytettä. Uusien kuulustelujen jälkeen tapahtui vihdoin sellainen ratkaisu, että MINOBE syyskuun 18 päivänä pyysi ja sai eron ylähuoneen jäsenyydestä ja syyttäjäviranomaiset samalla päättivät olla nostamatta syytettä häntä vastaan.

Valtion pääsyyttäjän tiedoituksen mukaan ei ollut havaittu olevan aihetta nostaa syytettä majesteettirikoksesta. V. 1923 julkaistuun teokseen olisi voinut soveltaa painolakia, mutta kun sen ilmestymisestä oli kulunut 12 vuotta, ei sitäkään menettelyä ollut pidetty soveliaana. Eräs v. 1927 jul-

kaistu teos, jossa arvosteltiin muuatta keisarillista reskriptiä, olisi ollut painolain vastainen, mutta MINOBE oli tunnustanut siinä esittämänsä arvostelun sopimattomaksi. Kun hän vielä oli esittänyt valittelun ylähuoneessa pitämänsä puheen johdosta, ei syytettä ollut nostettu.

Asia olisi nyt voinut päättyä tähän. Mutta MINOBE, jota ankara painostus ei ollut saanut murtumaan, antoikin lehdille oman lausuntonsa. Siinä hän sanoi eronneensa ylähuoneesta ainoastaan sen vuoksi, että hänen läsnäolonsa siellä näytti aiheuttavan häiriötä. Mutta hänen eronsa ei merkinnyt sitä, että hän teoksissaan olisi esittänyt vääriä teorioja.

Tämä lausunto sai taas MINOBEn vastustajat sotajalalle. Heidän taholtaan väitettiin, että se oli ristiriitainen valtion pääsyyttäjän tiedoituksen kanssa. Hallitusta vaadittiin taas toimimaan.

Hallitus, jolle koko ajan oli näyttänyt olevan vastenmielistä ahdistella tunnettua oikeusoppinutta, oli kuitenkin päättänyt jättää hänet rauhaan. Mutta kun eräät sotilaspiirit ja reserviläis- sekä radikaalit järjestöt vaativat lisätoimenpiteitä, ehdottivat sota- ja meriministerit, että hallitus antaisi uuden tehokkaamman julistuksen "kansallisesta politiikasta". Hallituksen muut jäsenet olivat tähänkin haluttomia. Kuukauden verran taistelivat vastakkaiset suunnat keskenään, kunnes hallitus vihdoin tämän kuun 15 päivänä antoi seuraavan uuden julistuksen, joka perustunee sota- ja meriministerien ehdotukseen:

"Aikaisemmassa tilaisuudessa hallitus yleiseksi valistukseksi ja kansallisen kunnian edistämiseksi teki tiettäväksi, mikä sen vakaumuksen mukaan on hallitusmuodon johtava periaate.

"Japanin suvereenisuus kuuluu keisarille. Tämä on Japanin

hallitusmuodon johtava periaate ja keisarin alamaisten horjumaton vakaumus. Erehtymättä voidaan myös otaksua, että se on hallitusmuotoa koskevan keisarillisen reskriptin henki. Teoria, jonka mukaan keisari olisi vain hallintoelin ja suvereenisuus kuuluisi valtiolle eikä keisarille, on lainattu vieraiden maiden tieteisopista ja käytännöstä. Se on Japanin keisarikunnan pyhän johtavan periaatteen vastainen. Sellainen teoria on jyrkästi torjuttava.

"Japanin hallitusmuodon johtava periaate nojautuu ainutlaatuisiin loistaviin traditioihin. Sen mukaisesti on ohjattava kansan kasvatusta ja kaikkia valtion asioita.

"Tämä on hallituksen vakaumuksen mukaan Japanin hallitusmuodon johtavan periaatteen todellinen tarkoitus. Hallitus tulee tekemään kaiken voitavansa toteuttaakseen tämän tarkoituksen."

Hallituksen annettua yllä olevan julistuksen sota- ja meriministerit ilmaisivat tyytyväisyytensä. Ja ainakin tällä hetkellä näyttää siltä, että MINOBE saa jo jäädä syrjään julkiselta huomiolta.

Mutta tässä asiassa tapahtunut voimain mittely ei suinkaan ole ollut vain teoreettista laatua. Jälkimmäiseen julistukseen vedoten sotilaspiirit ovat jo vaatineet, että julkisista toimista on poistettava ne henkilöt, jotka kannattavat MINOBEn esittämää oppia. Tosiasiassa ovat jo nyt ne Japanin yliopistojen valtio-oikeuden professorit, jotka ovat olleet MINOBEn oppilaita, olleet pakotetut eroamaan viroistaan.

MINOBEn vastustajain taholta on jo alusta alkaen erikoisesti vaadittu, että keisarillisen salaneuvoston presidentti paroni IKKI on vapautettava virastaan, koska hänkin on esittänyt samanlaisia oppeja kuin MINOBE.

Kun viime vuonna salaneuvoston presidentin virka tuli avoimeksi, herätti huomiota, että siihen ei nimitetty varapresidenttiä, kuten sääntönä on ollut, vaan nimitetyksi tuli ent. hoviministeri IKKI. Varapresidenttinä on paroni HIRANUMA, jota yleensä pidetään radikaalin natsionalistisen suunnan pää-

ministerikandidaattina. Tämän suunnan taholta väitetään, että keisarin lähimmät neuvonantajat, genrō, prinssi SAIONDŽI, ja salaisen sinetin vartija, kreivi MAKINO, syrjäyttivät HIRANUMAn tämän poliittisten mielipiteiden vuoksi ja järjestivät hänen edelleen oman tulevan pääministerikandidaattinsa IKKIn.

MINOBEEa koskevan juridisen oppiriidan ytimenä on todellisuudessa ollut ankara valtataistelu nykyään vallassa olevan moderaatin suunnan ja erinäisten sotilaspiirien tukeman radikaalin natsionalistisen suunnan kesken. Hyökkäys kohdistuu näennäisesti MINOBEEen ja IKKIin, mutta todellisuudessa MAKINOon ja SAIONDŽIin. Ja tämä hyökkäys tulee todennäköisesti jatkumaan.

Mainittakoon, että viime vuosina on maaseudulla asuvaa 86-vuotista SAIONDŽIa ja Tokiossa asuvaa MAKINOa vastaan tehty lukuisia atentaatteja. MAKINOn luona käydessäni olen todennut, miten vahvasti vartioitu hänen asuntonsa on, ja hänen käydessään lähetystössämme ympäröi sen suurempi poliisikomennuskunta kuin konsanaan hallituksen jäsenen ollessa talossa.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 45.

Ministeri Valvanne

4/4 1935.

5000—3—32 1030

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 425 - 134.

53 17 Pal. B. 35.

Tokio SSA 4 P:NÄ marras KUUTA 19 35.

20/11-35 1

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 45:

"Japani ja Saksa. III."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 45.

Ministeri: Hugo Relander.

UE 2: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 45.

Tokio ssa 4 p:nä marras kuuta 1935.

Asia: Japani ja Saksa. III.

Viime lokakuun 14 päivänä ilmestynyt AJAN SUUNTA julkaisee osastossa "Ulkopoliittisia näköaloja" nimimerkki X:n kirjoituksen "Saksan ja Japanin lähentymistä", jonka johdosta katson velvollisuudekseni esittää eräitä kommentaareja.

Kirjoituksen mukaan

"... on Japanissa esiintynyt yhä voimakkaampi mielipide, että Japanin ja Saksan on lähestyttävä toisiaan, jopa solmittava poliittinen liitto Ranskan ja Venäjän liiton vastapainoksi.

"Tämä käy ilmi varsinkin tunnetun japanilaisen propagandalehden, englanninkielisen JAPAN TIMESin Saksalle osoitetusta erikoisnumerosta."

Kirjoituksessa selostetaan sen jälkeen JAPAN TIMESin viime heinäkuun 5 päivänä ilmestynyttä "Saksan-Japanin ystävyysnumeroa".

Nimimerkki X:n kirjoitus perustuu sen sävystä päätellen johonkin Saksassa julkaistuun selostukseen. Tällaiseen mutkatiehen viittaavat erinäiset epätarkkuudet. Niinpä en ole erikoisnumerosta voinut löytää AJAN SUUNNASSA mainittuja KONOEn enkä MATSUKOn kirjoituksia. Pääministeri OKADAn kirjoituksessa sanotaan seuraavaa kohtaa tärkeäksi:

"Japanilaiset katsovat, että heillä on syytä uskoa tulevaisuuden tuovan Saksan ja Japanin kansoille mitä suotuisimpia ti-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

laisuuksia toimiakseen yhdessä ihmiskunnan ja ihmisyyden asian puolesta".

JAPAN TIMESin vastaava teksti on seuraava:

"... Japanese ... believe that the future has in store for the people of both countries greater opportunities to labour for mankind and for the cause of humanity."

Tämähän on kaunis toivomus. Mutta mistä on suomennokseen tullut tärkein sana "yhdessä", jolle ei alkuperäisessä tekstissä ollut mitään vastinetta ?

"Ystävyysnumero" sisältää tällaisessa julkaisussa yleensä tavattavia kohteliaita kirjoituksia. Nimimerkki X on löytänyt viittauksen liittoajatukseen vain erään professori MOMOn kirjoituksesta. Tämä vaatimattoman yksityisen Nippon yliopiston professori on kuitenkin Japanin politiikassa tuntematon henkilö.

JAPAN TIMESin erikoisnumeron ilmestyminen ei sinänsä ole mikään merkillinen tapaus. Tämä lehti nim. erityisesti harrastaa sellaisten julkaisemista. Tasan viikko sitten, lokakuun 28 päivänä, se Yhdysvaltain varapresidentin vierailun johdosta julkaisi laajan "Amerikan-Japanin ystävyysnumeron". Ja pari viikkoa ennen "Saksan-Japanin ystävyysnumeron" julkaisemista, kesäkuun 22 päivänä, se julkaisi "Sovjetin-Japanin ystävyysnumeron". Nämä ystävyysnumerot eivät kuitenkaan suinkaan ole merkinneet, että Japanissa pohdittaisiin liittoutumista Yhdysvaltoihin tai Neuvostoliittoon.

Sattuukin niin, että JAPAN TIMES tämän maan lehdeksi aivan erikoisesti harrastaa Japanin-Venäjän suhteiden parantamista ja julkaisee usein kuvauksia Neuvostoliiton saavutuksista. Tunnen henkilökohtaisesti lehden johtokunnan puheenjohtajan ja päätoimittajan Hitoši AŠIDAn, joka on entinen diplomaatti ja nykyinen parlamentin jäsen (muuten Suomessakin käynyt).

Lokakuulla, muutamia päiviä ennen AJAN SUUNNAN kirjoituksen ilmestymistä, AŠIDA julkaisi JAPAN TIMESissa artikkelisarjan otsikoin "Japanin-Neuvostoliiton suhteet kaukoidässä". Siinä hän väittää liikaa pidättyväksi ulkoministeri HIROTAn Venäjän-politiikkaa, jonka mukaan Japani ei suostu hyökkäämättömyyssopimukseen, vaan rajoittuu toistaiseksi selvittämään valitsevia erimielisyyksiä. AŠIDA esittää artikkeleissaan oman ohjelmansa, jonka mukaan Japanin, Mantšukuon ja sovjetin olisi tehtävä hyökkäämättömyyssopimus ja samanaikaisesti Venäjän järjestettävä Rannikkomaakunta, Japanin pohjois-Korea ja Mantšukuon pohjoinen rajaseutunsa puolueettomaksi vyöhykkeeksi. Siitä olisi hänen mielestään seurauksena, että "Japanin ja Neuvosto-Venäjän välillä vallitseva turvattomuuden ja epäluulon mieliala häviäisi".

Sen sijaan, että JAPAN TIMES kannattaisi Venäjää vastaan tähdättyä liittoa, sen päätoimittaja siis ajaa nimenomaan positiivisempaa Venäjän-ystävällistä politiikkaa kuin mitä Japanin hallitus pitää mahdollisena.

Jos Saksassa on kiinnitetty huomiota JAPAN TIMESin "Saksan-Japanin ystävyysnumeroon", se on luonnollista. On kai tahdottu osoittaa, että on ollut hyötyä niistä suurista rahoista, joita saksalaiset liikkeet ovat saaneet suorittaa "ystävyysnumeron" ilmoitusmaksuiksi ja arvattavasti Wilhelmstrasse sen suoranaiseksi avustukseksi. Mutta "ystävyysnumeron" saksalaisesta mainostuksesta ei sivullisessa maassa, Suomessa, ole aihetta tehdä liioiteltuja ulkopoliittisia päätelmiä.

Sellainen "yhä voimakkaampi mielipide", joka Japanissa vaatisi liittoutumista Saksaan, on täällä toistaiseksi tuntematon. Tämä toteaminen ei luonnollisesti merkitse sitä, ettei-

kö sellainen ajatus maailman nykyisen kuohunta.ilan jossakin vaiheessa voisi tulla aktuaaliseksi.

Voinen lopuksi mainita, että eilen keskustelin Puolan täkäläisen ministerin MOŚCICKIn kanssa Japanin ja Saksan suhteista. Hän ei sanonut tietävänsä mitään siitä, että niiden välillä puuhattaisiin liittoa, mutta myönsi, että niillä oli eräitä yhteisiä etuja ja että kansallissosialismin aatteilla oli täällä eräissä piireissä kannatusta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 8

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiosta olevan lähetystön raportti n:o 46.

Ministeri Valvanne

4/11 1935.

5000—10—35 4361

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 430 - 138.

Tokio SSA 11 P:NÄ marras KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.
54 / 17 Sal. 35
30/11 - 35 2
5 C 15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 46:

Lontoossa kokoontuva laivastokonferenssi.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 46.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 46.

Tokio ssa 11 p:nä marraskuuta 1935. 54/17 Sal. D 35.

30/11. 35 2

Asia: Lontoossa kokoontuva laivastokonferenssi. 5 C15

Washingtonissa 1922 tehdyn laivastojen rakentamisen rajoittamista koskevan sopimuksen mukaan "vuoden kuluessa siitä päivästä lukien, jolloin jonkin valtion irtisanominen on tapahtunut, kaikkien sopimusvaltioiden on kokoonnuttava konferenssiin". Kun Japani joulukuun 29 päivänä 1934 ilmoitti Yhdysvaltain hallitukselle irtisanomisensa, on tällaisen konferenssin siis kokoonnuttava ennen ensi joulukuun 29 päivää. Toisaalta Lontoossa 1930 tehdyn laivastosopimuksen mukaan siihen osallistuneiden valtioiden "on kokoonnuttava vuonna 1935 laatimaan tämän sopimuksen tilalle uutta sopimusta, jonka on toteutettava sen tarkoitusperiä". Amerikan Yhdysvalloilla, Isolla-Britannialla, Italialla, Japanilla ja Ranskalla on siis kaksi eri velvoitusta kokoontua laivastoneuvotteluihin vielä tänä vuonna.

Ison-Britannian hallitus, joka jo viime vuonna kutsui näiden valtioiden edustajat alustaviin neuvotteluihin Lontooseen, on ottanut aloitteen tämän varsinaisen konferenssinkin kokoonkutsumiseen. Kuten raportissani n:o 43 mainittiin, Iso-Britannia viime syyskuun 28 päivänä teki Japanille alus-

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tavan tiedustelun, johon tämä vastasi lokakuun 18 päivänä. Lokakuun 24 päivänä Iso-Britannia virallisesti kutsui muut neljä valtiota ottamaan osaa Lontoossa joulukuun 2 päivänä kokoontuvaan laivastokonferenssiin.

Lokakuun 30 päivänä Japani vastasi Isolle-Britannialle ottäen kutsun vastaan, mutta huomautti, että Japanista saapuvat neuvottelijat eivät luultavasti ehtisi Lontooseen joulukuun 2 päiväksi. Tämän johdosta Iso-Britannia on siirtänyt konferenssin kokoontumisen joulukuun 5 päiväksi.

Marraskuun 5 päivänä määrättiin Japanin valtuutetuiksi konferensiin suurlähettiläs Matsuzo NAGAI ja amiraali Osamu NAGANO. Valtuuskuntaan kuuluu vielä 16 muuta jäsentä. NAGAI, joka aikaisemmin oli akkreditoitu ministerinä Helsinkiin ja myöhemmin oli suurlähettiläänä Berliinissä, on nykyään ulkoministerin käytettävissä. NAGANO on Japanin tärkeimmän laivastoaseman, Jokosukan, komentaja ja maansa etevimpiä meriupseereita.

Laivaston taholta annetuista lausunnoista päättäen Japanin edustajat tulevat Lontoon-konferenssissa noudattamaan pääasiassa seuraavia ohjeita:

Japani tulee jyrkästi vaatimaan ehdotonta pariteettia Ison-Britannian ja Yhdysvaltain kanssa. Se ei siis suostu vuoden 1936 jälkeen noudattamaan taistelulaivojen suhdelukua 3:5:5 eikä muille aluksille Washingtonissa ja Lontoossa asetettuja erilaisia rajoituksia. Mikäli laivastojen yhteisestä ylärajasta sovitaan kolmen suurimman merivallan kesken, Japani on valmis suostumaan kvalitatiivisiin rajoituksiin, jotka koskevat "hyökkäysaluksia", so. taistelulaivoja, lentokoneiden emä-

laivoja ja (a)-luokan risteilijöitä (so. niitä, joiden tykkien kaliberi on enemmän kuin 6.1 tuumaa eli 155 mm.). "Puolustusaluksien", so. (b)-luokan risteilijöiden, hävittäjien ja sukellusveneiden suhteen Japani taas vaatii rakentamisvapautta. "Hyökkäysalustenkin" kvalitatiivisiin rajoituksiin se suostuu ainoastaan edellyttäen, että sovitaan samanaikaisesti suoritettavista kvantitatiivisista rajoituksista.

Japani lienee valmis suostumaan siihen, että Tyynelle merelle ei edelleenkään saa rakentaa uusia linnoituksia eikä laivastoasemia. Jos Washingtonin-sopimuksen kiellon jatkamisesta ei kuitenkaan saada aikaan yksimielisyyttä, Japani ei tältäkään kohdalta näy pelkäävän sopimuksetonta tilannetta.

Ison-Britannian on ilmoitettu aikovan ehdottaa, mikäli varsinaista rajoittamissopimusta ei saada aikaan, että tärkeimmät merivallat vuosittain tai pitemmin määräajoin ilmoittaisivat toisilleen rakennusohjelmansa pääkohdat. Mikäli pariteetista sovitaan, Japani lienee siihen suostuvainen.

Yhdysvallat puolestaan näyttävät pitävän kiinni status quosta. Kun Japani jyrkästi vaatii pariteettia, vallitsee näiden kahden valtion välillä vastakohta, joka ainakin tällä hetkellä näyttää sovittamattomalta.

Kun muutama päivä sitten kysyin Yhdysvaltain täkäläiseltä laivastoasiamieheltä kapteeni (= kommodori) ROGERSilta, mitä hän arveli Lontoon-konferenssista, ROGERS vastasi, että konferenssin oli muodollisista syistä kokoonnuttava, mutta että se luultavasti ei saisi mitään aikaan. Hän väitti, että jos ei Mantšukuon ylläpitäminen nielisi Japanilta suuria

rahoja, se ei epäröisikään ryhtyä valtavasti laajentamaan laivastoaan. Mutta, hän lisäsi, näyttävätpä japanilaiset nytkin pystyvän rakentamaan uusia sotalaivoja.

Viime vuosina on Japanissa yksinomaisesti ollut vallalla vaatimus, että tämän maan on saavutettava laivastopariteetti Yhdysvaltain kanssa. Arvattavasti Japanin valtuuskunta Lontoossa senvuoksi ei suostu myönnytyksiin.

Lontoossa vuonna 1930 Japanin valtuuskunta teki myönnytyksiä. Valtuuskunta ja samoin Japanin ulkoministeriö olivat kuitenkin sitä mieltä, että Iso-Britannia ja Yhdysvallat olivat Lontoon-konferenssissa myöntyneet niin pitkälle kuin ne saattoivat, ja kannattivat sopimuksen ratifiointia. Laivaston yleisesikunta kuitenkin jyrkästi vastusti sopimusta, ja sen silloinen päällikkö amiraali KATO ehdotti keisarille, että sopimusta ei ratifioitaisi. Pääministeri HAMAGUTŠIn neuvosta hallitsija kuitenkin ratifioi sopimuksen.

Samana vuonna HAMAGUTŠIa vastaan tehtiin murhayritys, joka johti hänen kuolemaansa. Atentaattori selitti, että hänen tekonsa aiheena oli ollut juuri Lontoon-sopimus.

Laivasto- ja yleensä sotilaspiirit, jotka tulkitsevat hallitusmuotoa siten, että keisarin neuvonantajina sotilasasioissa ovat laivaston ja armeijan yleisesikuntain päälliköt eikä hallitus, eivät ole unohtaneet Lontoon-sopimuksen aiheuttamaa konfliktia. Mutta yleinen mielipidekin on vuoden 1930 jälkeen saatu kannattamaan pariteettivaatimusta, ja Lontoon-valtuuskunnan ohjeet tulevat tässä suhteessa todennäköisesti olemaan jyrkät.

Japanin ja Yhdysvaltain vastakkainen kanta tulee sen-

vuoksi, mikäli nyt voi päätellä, johtamaan siihen, että Washingtonin- ja Lontoon-sopimusten tilalle ei tule uutta sopimusta, vaan ennen näkemätön kilpailu laivastojen rakentamisen alalla.

Manittakoon muuten, että professori MINOBE, jota raporttini n:o 44 koski, lienee antanut HAMAGUTŠIlle Lontoon-sopimuksen ratifiointia puoltavan lausunnon. Tämä on varmaan ollut yhtenä syynä siihen, että sotilaspiirit eivät pidä MINOBEsta.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 47.

Ministeri Valvanne

18/11 1935.

5000—10—35 4261

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 436 - 142.

55 17 Sal. 35.

Tokio SSA 18 P:NÄ marras KUUTA 19 35.

5/12-35 1

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 47:

Suomi ja Japani taistelemassa olympialaisista. II.

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 47.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 47.

Tokio ssa 18 p:nä marras kuuta 1935. SS 17 Sal. D. 35.

Asia: Suomi ja Japani 7/12-35

taistelemassa olympialaisista. II. 5 C 15

Täkäläisessä opetusministeriössä suunnitellaan parhaillaan komiteaa, jonka tehtäväksi tulisi koettaa saada vuoden 1940 olympialaiset kisat Japaniin sekä suorittaa kisojen käytännöllisiä valmistuksia. Tarkoituksena on, että komiteaan tulee opetus-, ulko-, sisä- ja kulkulaitosministeriöiden, Tokion kaupungin ja Japanin amatööriurheiluliiton edustajia, lisäksi ehkä joitakin liikemiehiäkin, yhteensä 40 jäsentä.

Tämän komitean osalle lankeaa myös olympialaisstadionin paikan valitseminen ja rakentamisen valvominen. Toistaiseksi on ehdolla kolme paikkaa, joista on käynnissä ankara kiista.

Täällä arvioidaan, että koska Saksa käyttänee ensi vuoden olympialaisiin 30 - 40 miljoonaa Rmk., Japanin olisi, jos se saisi seuraavat kisat järjestäkseen, varattava niihin prestiisinsäkin vuoksi 20 - 30 miljoonaa jeniä (1 jen vastaa nykyään noin 13:50 Smk.). Tästä olisi tarkoituksena koettaa yksityistä tietä saada kokoon 30 %, lopun saisi suorittaa valtio.

Suunnittelun alainen komitea tulee tekemään kaiken voitavansa saadakseen kansainvälisen olympialaiskomitean ensi

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi
Opetusministeriölle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vuonna Berliinissä valitsemaan Japanin vuoden 1940 kisojen isäntämaaksi.

Mutta ei siinä kyllin. Eräistä tiedoista päättäen Japanin hallitus tulee diplomaattista tietä pyytämään muiden maiden suostumusta siihen, että vuoden 1940 olympialaiset saadaan tänne.

Japanin ulkomaanedustus on jo nyt joutunut toimimaan näiden kisojen vuoksi ja saa varmasti vielä tehtäväkseen tarmokkaasti ponnistella niiden Japaniin hankkimiseksi.

Keskustelin pari päivää sitten Japanin Berliinissä toimivan suurlähettilään MUŠAKODŽIn kanssa, joka aikaisemmin oli Helsinkiin akkreditoitu. Olympialaisten kisojen tullessa puheeksi sanoin, että hänen Roomassa oleva kollegansa SUGIMURA oli nähtävästi paljon puuhannut niiden vuoksi. MUŠAKODŽI sanoi siihen, että olympialaiset olivat hänelle itselleenkin aiheuttaneet jo aika lailla työtä ja huolta.

Suomessa on siis syytä ottaa huomioon, että Japani pyrkiessään saamaan kisat itselleen ei ainoastaan vetoa eri maiden urheilupiireihin, vaan diplomaattista koneistoaan käyttäen vetoaa suoraan hallituksiin.

Suomen on luonnollisesti ponnistettava kaikki voimansa kilvoitellessaan suurvallan kanssa kisojen isännyydestä. Otan vain vapauden esittää toivomuksen, ettei tämän kilvoittelun yhteydessä vahingossakaan Suomen taholta esitettäisi mitään Japania loukkaavaa. Japanilaiset ovat kansalliskunniastaan ehkä liiankin herkkiä.

Nykyään Suomen ja Japanin urheilupiirien suhteet ovat erinomaisen hyvät. Suomessa käyneet japanilaiset urhei-

lijat ovat poikkeuksetta olleet ihastuneita siihen kohteluun, joka heidän osakseen on maassamme tullut. Viime kesänä Suomessa vieraillut ylioppilasurheilijain joukkue oli japanilaiseen tapaan ottanut mukaansa lahjoja jakaakseen niitä eri vierailumaissa. Joukkueen jäsenet kertoivat kuitenkin, että heitä oli Suomessa kohdeltu niin hyvin, että suurin osa lahjoista olikin jäänyt Suomeen.

Täkäläisten suunnitelmien mukaan Berliinin kisoihin osallistuva Japanin joukkue matkustaa ensi kesänä Venäjän kautta Suomeen ja jää sinne pariksi viikoksi lepäämään ja harjoittelemaan.

Lähetystö on puolestaan pyrkinyt pitämään yllä yhteyttä täkäläisiin urheilupiireihin.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 48.

Ministeri Valvanne

19/11 1935.

5000—10—35 4261

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 439 - 143.

56 17 Sal. 35.

Tokio SSA 19 P:NÄ marras KUUTA 1935.

5/12-35 1

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 48:

"Japani ja Kiina".

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 48.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 48.

Tokio ssa 19 p:nä marras kuuta 1935.

56 17 Sal. 35.

Asia: Japani ja Kiina.

5/12-35

5 C/5

Olen aikaisemmissa raporteissani selostanut, miten Japanin Kvantungin-armeija viime kesän kuluessa ihmeteltävän helposti hankki itselleen tosiasiallisen määräysvallan pohjois-Kiinan maakunnissa. Monella taholla odotettiin jo mantšudynastian palautumista valtaan pohjois-Kiinassakin, ja epäilemättä sen palauttaminen olisi sotilaallisesti ollut Japanille mahdollista jo kesästä asti. Mutta viime viikkoihin asti tilanne siellä on pysynyt varsin rauhallisena.

Valtaistuimen pystyttäminen Mantšukuohon on aiheuttanut Japanille raskaita kustannuksia eikä kuitenkaan toistaiseksi ole tuottanut sille sanottavia taloudellisia etuja. Tokionhallituksella ei ole erikoista halua upottaa vastaavia summia pohjois-Kiinaan. Kaikesta päättäen tämä finanssikysymys on ollut vaikuttavana tekijänä, kun Japanin ulkoministeriö ja sotaministeriö viime kuukausina ovat Kiinan-politiikassaan sopeutuneet toisiinsa huomattavasti paremmin kuin viime keväänä. Toisaalta ne upseerien siirrot ja kurin tiukentamista tarkoittavat toimenpiteet, jotka ent. sotaministeri HAJAŠI viime heinä- ja elokuulla pani toimeen, ovat ainakin jonkinverran hillinneet Kvantungin-armeijan oma-aloitteisuutta pohjois-Kiinassa.

JAKELUOHJE: Tavallinen ja lisäksi YE:lle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Käsitykseni mukaan Japani ei senkään vuoksi ole ollut halukas liikaa paljon puuttumaan varsinaisiin pohjois-Kiinan maakuntiin, että se yhä ensi sijassa pitää silmällä Neuvostoliittoa ja suunnittelee, miten se voisi vahvistaa vaikutusvaltaansa Ulko- ja Sisä-Mongolian suunnilla.

Japanilla ei ole myöskään ollut aihetta katkaista välejään TŠIANG KAI-ŠEKiin. Tämä on realistina ymmärtänyt, että ei ole ollut mahdollista tehdä tehokasta vastarintaa japanilaisille nykyoloissa, jolloin kommunistiarmeijat tuottavat hänelle aivan tarpeeksi huolta. Senvuoksi hän ja hänen hallitustoverinsa ovat kaikista nöyryytyksistä huolimatta ylläpitäneet diplomaattisia suhteita Japaniin ja neuvotelleet sen edustajain kanssa käytännöllisistä kysymyksistä.

TŠIANG KAI-ŠEK on ollut kahden tulen välissä. Toisaalta kuo-min-tangin kiihkeämmät jäsenet ovat olleet valmiit syyttämään häntä siitä, että hän antaa japanilaisten tunkeutua yhä syvemmälle Kiinaan. Toisaalta japanilaiset ovat väittäneet, että hän ainoastaan näennäisesti on välttänyt ristiriitaa heidän kanssaan ja tosiasiallisesti on tukenut ja ohjannut maanalaiseen toimintaan siirtyneitä pohjois-Kiinan natsionalisteja. Viime aikoina japanilaiset, jotka lukuisten agenttiensa avulla voivat seurata, mitä Kiinassa tapahtuu, ovat ilmoittaneet entistä enemmän päässeensä selville TŠIANG KAI-ŠEKin "vilpillisestä" toiminnasta.

Olivatpa japanilaiset tästä todella vakuutettuja vai ei, joka tapauksessa he ovat viime aikoina antaneet eristäytymispyrkimysten päästä pohjois-Kiinassa vauhtiin. Politikoivat kiinalaiset kenraalithan ovat aina olleet hanakoita operaatioi-

hin, joissa pääasiallisena ammuksena ovat hopeakuulat, ja nyt monet heistä ovat innolla antautuneet harrastamaan pohjois-Kiinan "autonomiaa". Lokakuun lopulla alkoi levitä tietoja, että erinäiset kenraalit Hopen, Tšaharin, Šansin, Šantungin ja Honanin maakunnissa suunnittelivat katkaista välinsä Nankingiin ja muodostaa federaation. Tämän suunnitelman keskushenkilönä mainittiin aikaisemmista raporteista tunnettu kenraali SUNG TŠE-JUAN, joka tätä nykyä on pohjois-Kiinan johtajista vaikutusvaltaisin ja viraltaan Peipingin - Tientsinin sotilaspiirin päällikkö. Eri tahoilla Hopen maakuntaa, mutta myös Honanissa, talonpojat alkoivat liikehtiä syyttäen Nankingia liiallisesta verottamisesta ja vaatien pohjois-Kiinan autonomiaa. Kenraali ŠANG TŠEN, joka taas on Hopen kuvernöörinä, aikoi lähettää divisioonan vaientamaan erikoisen levottomia Sianghon talonpoikia, mutta luopui yrityksestään saatuaan Tientsinissä olevan japanilaisen varuskunnan päälliköltä varoituksen.

Kuluvan marraskuun 4 päivänä Nankingin hallitus päätti kansallistaa hopean. Tämä päätös vahvisti pohjois-Kiinan autonomistipyrkimyksiä. Kenraali SUNG TŠE-JUAN on kuolemanrangaistuksen uhalla kieltänyt hopean poisviennin Peipingistä; lisäksi hän on kieltänyt Nankingin uusien seteleiden käytön maksuvälineinä. Samantapaisia määräyksiä on annettu muuallakin pohjoisissa maakunnissa. On huomattava, että Kvantungin-armeija alun pitäen ilmoitti jyrkästi vastustavansa Nankingin rahareformia.

Nankingin-hallitus on tukalassa asemassa. Sitä myöten kuin japanilaisten ote pohjois-Kiinassa tulee lujemmaksi, kasvaa kuo-min-tangin piirissä tyytymättömyys hallituksen myönty-

väisyyspolitiikkaan. VANG TŠING-VEI, joka on Kiinan toimeenpanevan juanin presidentti ja samalla ulkoministeri, joutui tämän kuun 1 päivänä Nankingissa murhayrityksen kohteeksi. Atentaatin aiheena oli Nankingin-hallituksen Japanin-politiikka, jonka päätuki juuri VANG oli.

Juuri samaan aikaan oli Nankingiin matkalla Kiinan Tokion-suurlähettiläs kenraali TSIANG TSO-PING, joka aina on erittäin ystävällisesti antanut minulle tietoja maansa oloista ja jota usein olen raporteissanikin maininnut. Kun ennen hänen lähtöään kysyin, oliko perää huhuissa, joiden mukaan hänet tällä matkallaan nimitettäisiin maansa ulkoministeriksi, TSIANG vastasi, että se ei ollut mahdotonta. Mikäli siis nykyinen suunta, joka kaikesta huolimatta pyrkii ylläpitämään suhteita Japaniin, voi edelleen Nankingissa jatkua, on mahdollista, että TSIANG tulee vaikeasti haavoittuneen VANGin sijalle Kiinan ulkoministeriksi.

Japanin-vastainen mieliala Kiinassa on lisäksi ilmennyt siten, että Šanghaissa tämän kuun 9 päivänä salamurhaaja surmasi japanilaisen merisotilaan ja seuraavana päivänä väkijoukko mellasteli eräässä japanilaisessa liikkeessä. Japanilaisista sotalaivoista laskettiin maihin 500 merisotilasta. Ensin luultiin vuoden 1932 Šanghain-selkkauksen uudistuvan, mutta sekä japanilaiset että kiinalaiset näyttävät pyrkivän supistamaan näiden tapahtumain kantavuuden. Ne osoittavat kuitenkin, miten jännittyneet Japanin ja Kiinan välit ovat.

Japanin tukemat autonomian pyrkimykset rikkovat valitettavasti sitä heikkoa yhtenäisyyttä, jonka TŠIANG KAI-ŠEK viime vuosina on pystynyt luomaan Kiinaan. Japanilaiset vetoavat

mm. siihen, että Kiinan hallituksen joukot eivät pysty lopettamaan kommunististen armeijain toimintaa. Japani ei ainakaan näy sallivan näiden armeijain tulla liika lähelle Mantšukuon rajoja.

Tosiasia on, että kommunistijoukot, joita TŠIANG ahdistaa Setšvanin pääkaupungissa TŠöngtussa olevasta päämajastaan käsin, ovat viime aikoina alkaneet siirtyä tästä maakunnasta pohjoiseen ja koilliseen päin. Kommunistisia joukkoosastoja operoi jo Kansun ja Šensin maakunnissa (Šensissä toimii niitä vastaan TŠANG SUE-LIANG, jonka päämaja on Sianfussa), ja Šansi on jo uhattuna. Japanilaiset väittävät, että näillä joukoilla on lentokoneyhteys Ulko-Mongoliassa oleviin neuvostojoukkoihin. Näiden kommunistijoukkojen uhka on yhtenä tärkeänä vaikuttimena taivuttamassa pohjois-Kiinan johtajia turvautumaan Japanin armeijaan.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 49.

Ministeri Talvannne

28/11 1935.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 450 - 146.

Tokio SSA 28 P:NÄ marras KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

SALAINEN.

1/185 Sal. D 36.

8/1-36

S C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 49.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle tälle päivälle päivätyn salakirjoitetun raporttinsa n:o 49.

Lähetystö pyytää kunnioittaen Ministeriötä avaamaan liitteessä n:o 1 olevan salakirjoituksen ja sitten puhtaaksikirjoittamaan tarpeellisen määrän raportin kappaleita liitteessä n:o 2 merkittyyn muotoon. Salakirjoituksen avaaja tahtonee merkitä nimensä raporttiin avatun tekstin vakuudeksi.

Ministeri: Hugo Valvanne

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 49, salakirjoitettu.

Tokiossa 28 päivänä marraskuuta 1935.

1 185 Sal. 36.
7/1-36
5 C15

ASIA: Mieliala sotilaspiireissä.

Saksan sotilasattasea eversti Ott esittänyt minulle käsityksenään: Japanin sotilaspiireissä monia, joiden mielestä täälläkin olisi valtion vahvistamiseksi toteutettava johtajaperiaate. Heidän mielestään keisari olisi voinut Minoben jutun yhteydessä jyrkästi tehostaa oikeutensa, jolloin kaikkien olisi pitänyt alistua. Mutta keisari näki hyväksi noudattaa poliittisia neuvojiansa. Vanhemmat upseerit eivät kunnioituksesta uskalla toimia toisin kuin keisari. Nuorimmista Araki yritti itsenäistä toimintaa, mutta hänkin oli liian filosoofinen ja antoi tilaisuuden mennä. Japanissa talonpojat ovat tärkein luokka. Armeijan pitäisi julistaa niiden velat mitättömiksi vaikka maata omistava suurkapitaali siitä kärsisikin. Toisaalta teollisuuden suurkapitaali Mitsuimitsu Bishi ym. kontrolloi armeijankin koko leveranssin. Armeija pelkää jos se vapautuisi tästä kontrollista olisi seurauksena ensin muutaman vuoden kaaos, sitten riippuvaisuus pikku tehtailijoista, jotka eivät pystyisi leveroimaan. Epäröivä armeija ei alottanut sotaa Venäjää vastaan takavuosina, jolloin se olisi ollut edullisinta. Pohjois-Kiinan armeija sitävastoin sai laukauksetta haltuunsa ja tulee pitämäänkin. Se oli maailmanhistoriallinen tapahtuma.

HUGO VALVANNE.

Salakirjoituksen vakuudeksi:

J. Saloa

JAKELU:

Tavallinen ja YE.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 50.

Ministeri Valvanne

29/11 1935

8000—6—34 2365

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

KIRJELMÄ n:o 452 - 147.

Tokio SSA 29 P:NÄ marras KUUTA 19 35.

57 /17 Sal. D. 35.

VIITTAUS: N 18/12. 35. 2

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C/5

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 50:

"Mantšulin neuvottelut."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 50.

Ministeri: Hagfvelberg.

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 50.

Tokio ssa 29 p:nä marraskuuta 19 35.

57/12 Sal. 35.

18/12-35 2

ASTO

5 C 15

Asia: Mantšulin neuvottelut.

Raportissa n:o 33 selostin viimeksi neuvotteluja, joita kesäkuun alusta oli Mantšulissa käyty Mantšukuon ja Ulko-Mongolian valtuutettujen kesken. Kerroin siinä, että valtuuskunnat olivat elokuuhun mennessä periaatteellisesti sopineet rajaselkkauksia käsittelevän sekakomitean asettamisesta, mutta eivät olleet päässeet yksimielisyyteen pysyvän edustajain vaihtamisesta. Mantšukuo oli ehdottanut, että kumpikin maa asettaisi toisen maan pääkaupunkiin vakinaisen diplomaattisen edustajan ja lisäksi toisen maan alueelle rajan läheisyyteen kaksi raja-asiamiestä. Ulko-Mongolia oli suostunut siihen, että kumpikin maa saisi asettaa toisen raja-alueelle yhden asiamiehen, mutta oli jyrkästi vastustanut varsinaisten diplomaattisten edustajain vaihtoa.

Elokuulla neuvottelut keskeytyivät, ja kumpikin valtuuskunta palasi oman maansa pääkaupunkiin neuvottelemaan hallituksensa kanssa.

Syyskuun lopulla valtuuskunnat taas kokoontuivat Mantšuliin. Ulko-Mongolian päävaltuutettuna oli edelleen varaotaministeri, kenraali SAMBOVA. Mantšukuon valtuus-

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kunnassa oli niinikään edelleen spiritus rectorina Sinkingin ulkoministeriön poliittisen osaston päällikkö (japanilainen) KANKI.

Lokakuun 2 päivästä alkaen käytiin neuvotteluja valtuuskuntien kesken. Mutta minkäänlaista edistymistä ei niissä näkynyt tapahtuvan. Rajakomitean asettamisesta ei saatu aikaan mitään sopimusta. Ja Ulko-Mongolian valtuuskunta vastusti edelleen jyrkästi pysyväin diplomaattisten edustajain vaihtamista kummankin hallituksen kesken. Se oli edelleen valmis suostumaan ainoastaan siihen, että kumpikin maa asettaisi toisen raja-alueelle asiamiehen rajaselkkauksia käsittelemään.

Tämän kuun 25 päivänä valtuuskunnat totesivat, että mitään sopimusta ei voitu saada aikaan, ja lopettivat neuvottelut. Näin ovat ainakin tässä vaiheessa tuloksetta päättyneet ensimmäiset diplomaattiset neuvottelut, joita Mantšukuo nimellisesti on omissa nimissään käynyt muun maan kuin Japanin kanssa.

Kuten olen aikaisemmin maininnut, nämä neuvottelut ovat tosiasiallisesti olleet voimain mittelyä Japanin ja Neuvostoliiton kesken. Japani on niiden avulla pyrkinyt saamaan sovjetin kontrolloiman Ulko-Mongolian pääkaupunkiin Ulan-Bator-Hotoon edustajan, jonka tehtävänä olisi rakentaa yhteyttä Mantšukuon mongolien ja Ulko-Mongolian kesken. Neuvostoliitto on tätä jyrkästi vastustanut.

Neuvottelujen avulla Japani ei ainakaan tällä kertaa saavuttanut päämääräänsä. Mutta olen vakuutettu

siitä, että Japani tulee edelleen tekemään voitavansa tunkeutuakseen Ulko-Mongoliaan, joka nyt on avoinna vain sovjetille, mutta suljettu muulta maailmalta. Keinoja on aina löydettävissä. Ulko-Mongolian rajat ovat niin epämääräiset, että rajaselkkauksia syntyy helposti itsestään. Kun Japani lisäksi viime kuukausina on huomattavasti lisännyt vaikutustaan Ulko-Mongolian eteläpuolella Tšaharissa ja Suijuanissa, on sillä nyt entistä parempi asema, jolta toimien se voi jatkaa ponnistuksiaan Ulko-Mongolian suljettujen ovien avaamiseksi.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 57.

Ministeri Välvanne

13/12 1935.

8000—6—34 2355

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

2 185 Sal. B-36.

4/1-36 2

5 C15

KIRJELMÄ n:o 469 - 155.

Tokio SSA 13 P:NÄ joulu KUUTA 19 35.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: **Raportti n:o 51:**

"Japanin Helsingin-lähetystö. IV."

Oheisena lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 51.

Ministeri: Hagfeldt

UE 3: A 4.

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. SALAINEN.

RAPORTTI n:o 51.

Tokio ssa 13 p:nä joulu kuuta 19 35. 2 185 Tal. D. 36.

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö. IV. 4/1-36 2

5 C15

Kuten raportissani n:o 31 kerroin, Japanin ulkoministeriö sai viime heinäkuussa valmiiksi huhtikuun 1 päivänä 1936 alkavan talousvuoden budjettiehdotuksensa, johon ensisijaisena uutena menoeränä sisältyi lähetystön perustaminen Helsinkiin.

Ulkoministeriö pyysi tässä menoarviossaan yhteensä 43 miljoonaa jeniä, joista vakinaisiin menoihin 17 ja ylimääräisiin 26 miljoonaa. (Vertauksen vuoksi mainittakoon, että kuluvaa varainhoitokautta varten vahvistetut määrät ovat vastaavasti 29.6, 16.8 ja 12.8 miljoonaa.)

Finanssiministeri esitti valtion tulo- ja menoarvioehdotuksen hallitukselle marraskuun 26 päivänä. Kaikkien ministeriöiden budjettiehdotuksia oli siinä huomattavasti vähennetty. Ulkoministeriön vakinaisia menojaan varten pyytämä määrä, 17 miljoonaa jeniä, oli pysytetty sellaisenaan, mutta ylimääräiset menot oli supistettu melkein puoleen eli 14.6 miljoonaan.

Budjetista syntyi hallituksessa kiivas keskustelu, joka etupäässä kohdistui armeijan ja laivaston määrärahoihin

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ja oli johtaa hallituspulaan. Marraskuun 29 päivänä saatiin kuitenkin sovinto aikaan, ja parlamentille esitettävä budjetti hyväksyttiin. Ulkoministeriön määrärahat tulivat kaikki hyväksytyiksi siinä muodossa kuin finanssiministeri ne oli esittänyt.

Ilokseni sain tällöin kuulla, että vaikka ulkoministeriön ylimääräisiin menoihin pyytämää menoerää oli niin tuntuvasti vähennetty, Helsinkiin perustettavan lähetystön määräraha oli kuitenkin pelastunut.

Vahvistettua menoarviota ei ole vielä painatettu, mutta mikäli ulkoministeriön tiliosaston päälliköltä olen kuullut, tulee mainittua määrärahaa tarkoittava ylimääräisen menoarvion kohta kuulumaan seuraavasti:

"Uusia diplomaattisia ja konsuliedustuksia:
"(Lähetystö Suomeen, konsulinvirasto Beirutiin ja kolme konsuliasiamiestä Mantšukuohon.)..... 300,000 jeniä."

Helsingin-lähetystön perustamista koskevasta päätöksestä olen Ulkoasiainministeriölle ilmoittanut salasähkeellä n:o 29.

Asian johdosta olen ilmaissut tyytyväisyyteni mm. ulkoministeri HIROTAlle, varaulkoministeri ŠIGEMITSUlle sekä Euroopan ja Aasian osaston päällikölle TÓGOlle. Kuten aikaisemmin eri kertoina olen raportoinut, he ovat kaikki melkein siitä lähtien, kuin Japaniin tulin, vakuuttaneet ulkoministeriön ponnistavan voitavansa saadakseen varoja itsenäisen lähetystön perustamiseksi Helsinkiin.

Ollessani nyt pari päivää sitten varaulkoministeri ŠIGEMITSUn puheilla hän sanoi olevansa erittäin tyytyväinen tulokseen. Helsingin-lähetystön perustamista oli tähän asti es-

tänyt osaksi se, että välttämättömien sotilasmenojen vuoksi valtion muissa menoluokissa oli noudatettava ankaraa säästäväisyyttä, osaksi se, että kaupalliset piirit tahtoivat ulkomaaedustuksen laajentumisen kohdistuvan taloudellisesti tärkeimpiin maihin. Ulkoasiainhallinnon ensi vuoden budjettikin oli niin supistettu, että ainoa varsinainen uusi saavutus oli Helsingin-lähetystön aikaansaaminen. Kun viime vuonna oli kaupallisista syistä päätetty perustaa edustusto Addis-Abebaan, saatiin sinne määräraha ainoastaan asiainhoitajaa varten. Nyt vahvistettu budjetti sitävastoin edellytti nimenomaan vakinaisen ministerin viran perustamisen Helsinkiin.

Kysyin, oliko todennäköistä, että ulkoministeriön budjetti tulisi parlamentissa sellaisenaan hyväksytyksi.

ŠIGEMITSU vastasi, että ulkoministeriön budjetin vaikein vaihe oli sen käsittely finanssiministeriössä. Ei ollut odotettavissa, että parlamentti sitä supistaisi. Ensiksikään se ei ollut Japanissa tapana, ja toiseksi ulkoministeriöllä oli yleensä hyvät suhteet parlamenttiin. Kun siis finanssiministeriö nyt oli hyväksynyt Helsingin-lähetystön perustamisen, päätös käytännössä merkitsi, että asia oli ratkaistu.

Viitaten siihen mahdollisuuteen, että tämän kuun lopussa kokoutuva parlamentti joutuisi konfliktiin hallituksen kanssa ja tulisi hajoitetuksi, kysyin miten budjetin silloin kävisi.

ŠIGEMITSU vastasi, että siinä tapauksessa vaalit ehkä pidettäisiin maaliskuussa. Uuden varainhoitovuoden alkaessa huhtikuun 1 päivästä hallitus noudattaisi edelleen kuluvaksi vuodeksi vahvistettua menosääntöä. Uusi parlamentti kutsuttaisiin

koolle luultavasti kesällä ja sille esitettäisiin nyt hyväksytyn budjetin mukainen menoarvio. Tämä tulisi todennäköisesti hyväksytyksi kesällä ja astuisi heti voimaan. Helsingin-lähetystön perustamista parlamentin hajoittaminenkaan ei siis vaarantaisi.

Ulkoministeriön tiliosaston päällikkö OKAMOTO on juuri nyt ilmoittanut minulle, että ylempänä mainitusta 300,000 jenin määrärahasta oli Helsingin lähetystölle varattu kuuden kuukauden aikana huoneisto- ja tarverahamenoihin tarvittava määrä. Se merkitsi, että lähetystön perustaminen laskettiin saatavan järjestykseen syyskuun loppuun mennessä ja uusi ministeri nimitettäisiin virkaansa todennäköisesti lokakuun alusta, jolloin varainhoitovuodesta olisi jäljellä kuusi kuukautta.

Osastopäällikkö OKAMOTO huomautti vielä nimenomaan, että Helsingin-lähetystön perustamista koskevan päätöksen aikaansaaminen oli aivan erikoisesti varaulkoministeri ŠIGEMITSUn ponnistusten ansiota.

Mainittakoon lopuksi, että vaikka Tanskalla ja Norjalla kummallakin on Tokiossa ministeri, Japanilla ei ole niissä maissa itsenäistä lähetystöä.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 52.

Ministeri Talvanne

28/12 1935.

5000—12—35—5337

T O K I O SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

KIRJELMÄ n:o 480 - 158.

3 185 Sal. D -36.

Tokio SSA 28 P:NÄ joulu KUUTA 19 35. 18/1-36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 52:

(Salakirjoitettu).

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen toimittaa Ulkoasiainministeriölle tälle päivälle päivätyn salakirjoitetun raporttinsa n:o 52.

Lähetystö pyytää kunnioittaen Ministeriötä avaamaan liitteessä n:o 1 olevan salakirjoituksen ja sitten puhtaaksikirjoittamaan tarpeellisen määrän raportin kappaleita liitteessä n:o 2 merkittyyn muotoon. Salakirjoituksen avaaja tahtonee merkitä raporttiin nimensä avatun tekstin vakuudeksi.

Ministeri: Hugo Valvanne.

UE 3: A 4.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
RAPORTTI n:o 52 (salakirjoitettu).
Tokiossa 28 päivänä joulukuuta 1935.

ULKOASIAINHALLITUS
3 185 Sal. -36.
18/1-36
5 C15

Asia: Japani ja Kiina.

Selostan eräitä Kiinaa koskevia luottamuksellisesti saamiani tietoja. 1) Kiinan entinen ulkoministeri Vang Tshengtin on juuri käynyt Japanissa muka yksityisesti. Käydessään Hirotan luona hän sanoi olevansa vailla Nankingin valtuuksia mutta tiedusteli henkilökohtaisesti että jos Nankinh tunnustaisi de facto tai de jure Mantshukuon ja lisäksi tunnustaisi pohjois-Kiinan autonomian mikäli se nimellisesti jäisi Kiinan yhteyteen, sitoutuisiko Japani tyytymään pohjois-Kiinan nykyiseen status quohon. Vang kysyi oliko Hirota valmis allekirjoittamaan tästä sopimuksen ja vastaamaan siitä että armeijakin sitä respektoisi. Vangin kertoman mukaan Hirota ei voinut vastata myönteisesti. 2) Yhdysvaltain Tokion-ambassadin ensimäinen sihteeri Dickover kävi äsken Kiinassa mennen Jangtsea ylös Tshungkingiin asti. Kertoi minulle kuulleensa kiinalaisilta ja tulleensa muutenkin vakuutetuksi Tshiang Kaishek aikoi ennemmin tai myöhemmin tehdä vastarintaa Japanille. Tshiang ymmärsi kuitenkin ettei voisi puolustaa satamia, jonka vuoksi aikoi tehdä uuden Kiinan keskukseksi Setshvanin maakunnan. Sodankäynti kommunisteja vastaan ei ollut todellista, vaan Tshiang koetti

---

Jakelu:
Tavallinen ja YE.

siirtää niitä omiin joukkoihinsa Japanin varalle. Milloin vastarinta alkaisi, sen piti Tshiang omana tietonaan.

HUGO VALVANNE.

Salakirjoituksen vakuudeksi: A. Salea